

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

Pühikeled

Jutustamised

püha inimeste elust.

J u l i.

Wene keelest ümberpandub.

Wäljaantud

Saaremaa Püha Nikolai Wennaliko jeltsi
kuluga.

Rurešaare linnas.

Trükkitud „Rurešaare Nädalilehe“ kirjadega.

Uus Eesti
Lühikesed

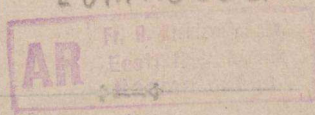
Печатать дозволено духовною цензурою.

Рига, 21-го Декабря 1889 г.

Цензорь, Протоіерей І. Линденбергъ.

№ 215.

Uus Eesti
Ar 889
Lühikesed

10711

la

Püha kasupüüdmata arstide Kosma ja Damiani mälestus.

1. Juulil.

Esimesel Novembri kuu päeval peab Kristifogudus püha kasupüüdmata arstide Kosma ja Damiani mälestust, kes Weiße Nafia maal elasivad. Teised sellesama nimelised kats wenda elasivad Roomas, kus naad oma püha elu ning heategude poolest kuulsaks saiwad ning martri surma suriwad. Nemad saiwad ristiusu seaduses üles kasvatud ning õppisiwad arsti ametit selle tarwis, et ligemisi aidata. Jumal aitas neid ning andis neile meelewalla imetegusiid teha. Nemad parandasiwad iga tõbe ning ialgi ei wõtnud selle eest maksu. Nende inimestele, keda nemad oliwad terweks teinud, ütlesiwad nemad: „mitte oma wäega, waid Kristuse, see tõsise Jumala wäega oleme meie teid terweks teinud; uskuge Tema siisse.“ Kõik oma elu pühandasiwad Kosmas ning Damian Jumalale ning ligemistele. Nemad aitasiwad waesid oma warandusega, söötiswad näljatsid, katsiwad kehwasid,

õpetasiwad kõigile Kristuse seadust ning pöörsiwad, Jumala abiga, palju paganaid lunastuse tee peale.

Pühad arstid elasiwad Rooma ligidal, ning kõik maakond nägi nendest palju head. Aga mõned paganad kaebasiwad nende peale, et nemad ristiusku on, ning neid kutsuti Rooma kohtu ette, sest sell ajal kiusati ristirahwast taga. Kui selle küla rahwas, kus nemad elasiwad, sellest teada saiwad, siis tuliwad nemad nende juurde ning palusiwad neid warjule minna. Raua aega tõrkusiwad Kosmas ning Damian wastu; sest nemad ei kartnud surma, waid arwasiwad weel suureks õnneks Kristuse nime pärast surra. Aga et küla rahwas neid wäga tungiwalt palusiwad oma elu nende kasuks hoida, seepärast andsiwad nemad wiimaks järele ning läksiwad ühte koopasse warjule. Kuninga sõamehed, kes nende järele oliwad saadetud, otsisiwad neid kuu aega taga, ning kui neid ei leidnud, wõtsiwad mõned talupojad kinni ning wiisiwad Rooma, wist selle tarwis, et nende käest püha arstide pelgupaika järele küsida. Kosmas ning Damian ei tahtnud mitte, et teised inimesed nende pärast pidiwad häda sisse saama, seepärast, kui naad sellest teada saiwad, tuliwad naad koopast wälja, jooksiwad sõameeste järele ning ütlesiwad neile: „laske need ilma süüta inimesed lahti; meie oleme needsamad mehed, keda teie taga otsite.“ Sõameestel oli wäga heameel, nemad lasksiwad warsi talupojad lahti, sidusiwad Kosma ning Damiani käd kinni ja wiisiwad neid Rooma.

Teisel hommikul kutsuti neid kuninga Karini ette, kuhu palju rahwast oli kokku tulnud.

— Olete teie need mehed, kes meie jumalaid laimate, nõiduse läbi haigid terweks teete, rumalaid

inimesi petate ning neid wanemate seaduse ja wana-
aegse jumalateenistuse poolt ära pöörate? — küsis
kuningas. Ma annan teile nõuu meelt parandada
ja jumalatele ohwrit tuua, kes oma suure armu
pärast teid weel ei ole nuhelnud, waid teie ümber-
pöörmist ootawad.

— Meie ei mõista mingisugust nõiduse kunsti,
kostsiwad pühad arstid, — ning meie ei peta kedagi,
waid arstime haigid Snnistegija Seesuse Kristuse
wäe läbi; ning meie teeme seda muidu, ilma maksuta,
sest meie Issand ütleb: ilma olete teie saanud, ilma ka
andke. Meie püüame inimesi õnsuse poole pöörda
ning teenime haigid ja wiletsaid otsekui Kristust
ennast. Iga heategu, mis meie ligemisele oleme
teinud, arwab Tema otsekui Temale Gnefese tehtud
olewad ning ütleb meie wastu: „Mull on nälg olnud,
ja teie olete Mind söötud, Mull on jänu olnud,
ja teie olete Mind jootud; Mina olen halasti olnud,
ja teie olete Mind katnud.“ Waat' mis seadust meie
peame. Aga sinu walejumalaid ei wõi meie mitte
umardada, sest meie teame, et naad mitte jumalad
ei ole. Aga sina, kuningas, hakka ise tõsist Jumalat,
seda kõige asja Loojat tundma, kes oma päikese
laseb paista kurjade ja heade üle, ning laseb wihma
ladada õigete ja ülekohtuste peale. Hakka Teda
teenima ning jäta omad hingeta wäerjumalad maha.

— Mina olen teid seie kutsunud mitte selle
tarwis, et teie siin lorama hakkate, waid et teie
jumalatele ohwerdate, ütles kuningas.

— Meie ohwerdame oma hinged selle tõsise
Jumalale, kostsiwad pühad arstid. — Tema on meid
aadana wõimusest ärapeastnud ning Oma ainusündinud

Poja meie eest äraannud. Meie Jumal ei ole mitte kätega tehtud, ega loodud, vaid Tema on kõige asja Looja; aga sinu jumalad on inimeste kätega tehtud.

Runingas sundis kangeste püha mehi väerjumalatele ohverdama ning ähvardas neid piinada, kui naad seda ei tee. Aga Issand seisis nende eest ning läkitas kuninga peale häkitselt raske haiguse. Rahvas, seda nähes, hakkas suure healega hüüdma: „suur on ristirahwa Jumal, ning ei ole teist jumalat peale Teda!“ Runingas palus ennast terveks teha ning hakkas õige Jumala wäge tunnistama. Püha arstide palwe läbi sai tema warsti terveks ning laskis neid lahti.

Suure rõõmuga wõtsiwad sõbrad ja tutawad neid wastu. Kosmas ja Damian hakkasiwad jälle oma püha tööd tegema, käisiwad linnad ja külad läbi, tegiwad haigid terveks ning kuulutasiwad ka armuõpetust. Üks arst, kellel nende wastu kade meel olnud, kutsunud neid ükskord enesega arsti rohtusid torjama ning tapnud neid ära.

Püha Andreasse, Kreeta piiskopi mälestus.

4. Juulil.

Püha Andreas sündis Tamaskuse linnas seitsmendamal aastajal. Seitsme aastani oli tema tumm, ning siis peasis tema keel lahti. See sündis häkitselt, pärast Jumalaarmu laual käimist. Sest ajast saadik hakkas poisike väga suure hoolega õppima ning kõige rohkem armastas Jumala sõna lugeda. Kui tema neljateistkümne aastaseks sai, siis wiiswad vanemad teda Jerusalemma, ning püha patriarh Schwronius wõttis teda kiriku teendrite jekka. Siin hakkas Andreas väga kasinad elu elama, ning kõik hakkasiwad teda tema tasanduse ja wagaduse pärast armastama. Tema ajal sündis üks suur wiletsus: Jerusalemm langes Musulmanide kätte; aga Andreas jäi sellegipärast ikka weel püha linna elama.

680. aastal sai Konstantinopoolis kuues Kõige-
maapealne sünod kokku kutsutud, monowelitide vastu, kes ütlesiwad, et Jeesusel Kristusel pidada üks ainus jumalik tahtmine olema. See õpetus sai sünodi peal hukka mõistetud, seepärast et ta Ewangeliumi õpetusega mitte kokku ei sünni, sest Ewangelium õpetab, et Jssand Jeesus Kristus on tõsine Jumal ning ühes ja tõsine inimene. Andreas, kes sell ajal arhidiakoni ametis oli, wõitles sünodi peal wägewaste selle waleõpetuse vastu ning seisis tõe eest. Jerusalemma

patriarh oli teda enese asemele sünodi peale saatnud, sest et Andreas siis juba oma wagaduse, tarkuse ja Püha Kirja mõistmise poolest väga kuulus oli.

Kui Andreas sünodi pealt Jerusalemma tagasi läks, siis hakkas ta jälle ühte waga ja jumalafartlikku elu elama, palus Jumalat ning püüdis ligemistele head teha: muretšes waeste teekäijate ja haigete eest suure hoole ning armastusega. Mõne aja pärast sai tema Kreeta saare peale piiskopiks pandud. Targaste walitšes ta oma waimuliku karja üle, teda oma sõna ning waga elu eesmärgi läbi juhatades. Tänulikud Kreeta saare rahwas jutustawad, et tema palwe pärast on Saratsini rahwas saare alt ära põgenenud, kui naad saare rahwa peale tahtnud tulla. Üksford, kui Andreas koguduse asjade toimetamise pärast Konstantinopoolis käis ning sealt tagasi tulemas oli, nägi ta oma surma tundi ette ning ütles oma kaasreisijatele, et tema ei saa enam Kreeta saart näha. Ning tõeste, kui laew Mitilene saarde juurde oli jõudnud, jäi ta haigeks ning andis rahulikult oma hinge Jumalale.

Püha Andreas, Kreeta piiskop, on mitu waimulikku raamatut kirjutanud: õpetlikud kõned, kanonid ning stihirad (kiriku laulud) pühade ajal. Uga kõige tutwam on tema **S u u r k a n o n**, mis tükk hawal Suure paastu nelja esimise pääwa sees õhtu jumalateenistusel peetakse, aga wiendamal nädalal neljapäawal hommiku jumalateenistuse ajal otsast otsani loetakse. Seda õhtu jumalateenistust nimetakse Kreeka keeli sõnaga **m e h w i m o n i d e k s e h t m e t i m o n i d e k s**, mis tähendab **m e i e g a**, seepärast et selle jumalateenistuse ajal tihti neid sõnu:

Jumal on meiega, pruugitakse. Suure kanoni sees on kahetsimine ning õhkamine pattude pärast ette näidatud; tema on otsekui nutulaul ühe patuse viletsa seisuse pärast, kes paha tegudega oma hinge ilu on ära kautanud, ning, kui Iisrael kõrbes, Egiptuse roogadest enam lugu pidanud, kui taewa mannast, see on maapealsid headusi rohkem kui igawest õnjust armastanud. Suures alanduses palub püha Andreas Issandat, et ta meiega mitte kohtu ei läheks, mitte meie tegude peale ei waataks, waid üksnes oma armu pärast meid lunastaks, sest et Jumala arm meie ainus lootus; tema hüiab:

Hinge waranduse olen mina.

Pattu tehes, ära pilland,

Wagaduse, pühaduse poolest

Olen waelets koguni ma jäend;

Ja nüüd, waimu nälga tundes, hüian:

Helde Issand, peasta patust mind!

Tema toob meie filmade ette mitmed eesmärgid. Wana ning Uue seaduse raamatutest ning näitab nende läbi, otsekui peeglis, meile meie waimulikku seisust; tuletab meile Jumala head-teud meele, mis Tema meile kõlwatumatele ja patustele on teinud. Ühes kohas Suure kanoni sees hüiab tema:

Oh Kristus, Sa Jumala algmata Sõna,

Sa wõtsid kõikide eest risti peal' minna,

Et ihu ning were maailma eest anda, —

Ihu, — et mind uuendada,

Were, — et mind puhtaks pesta;

Waimu Sa ka wõtsid anda,

Et mind Isa juure kanda.

Lunastuse tööd Sa oled maa peal teinud.
 Igawesest hukatusest peastnud mind ;
 Ka puu peal Sa oled, helde Issand ripnud,
 Ning see läbi Edeni meil' lahti teind.
 Taewased ja maised loomad Sind nüüd kiitwad,
 Sinust lunastatud rahwad tänawad.

Selle suure kanoni ning ka jutustamise püha
 Egiptuse Maria elulugudest, mis patriarh Sohronius
 oli kirjutanud, wiis püha Andreas Konstantinopooli,
 ning juba siis hakati neid kirju Suure paastu jumala-
 teenistuses pruukima.

Püha õiglase Marta elulugud.

4. Julil.

Püha õiglane Marta sündis Antiokia linnas
 jumalafartlikkuist ristiusu wanematest. Kui ta täie-
 ealiseks sai, siis tahtsiwad wanemad teda mehele panna,
 aga tema tõrkus vastu, sest ta ihaldas kõik oma elu
 Jumalale pühendada. Aga kui ta Jumalalt oli
 nägemises käsu saanud, siis wõttis ta wanemate sõna
 kuulda ning läks mehele. Jumal andis temale poja,
 kes pärast oma püha elu poolest kuulsaks sai ning
 Ristikoguduses Simeoni Inemäe elaniku nime all
 teada on. Lühikese aja pärast jäi Marta leseks.
 Lese põlmes kandis ta suurt hoolt poja kasvatamise

pärast, õpetas temale Issanda seadust ning palus alati Jumalat, et tema pojast üks tõsine ja kindel Issanda teener saaks. Tema palwe sai kuulnud: Simeon hakkas maast madalast Jumalat üle kõige asjade armastama ning püidis Tema meelepärast olla. Tema asus ühe mäe peale, mis Antiohchia linna ligidal oli, elama; samba otsas teenis ta Jumalat palwes, paastmises ning suures waewanagemises, ning Issand andis temale meelewalla imetegusid teha. Seda mäge, kus peal tema elas, hakati pärast Simeoneks kutsuda. Poja suurt wagadust nähes, oli Marta rõõmus ning tänas Jumalat. Tema ise hakkas ühe kiriku ligidal elama, tuli alati kõigewaremene kiriku, palus rõhutud südamega Jumalat ning käis sagedaste Jumalaarmu laual. Palwe oli tema hingele kõigemagusam asi; kõik tema mõtted oliwad Jumala poole pöördud, Keda tema kõigest südamest, kõigest hingest ja kõigest wäest armastas. Jumalat armastades, näitas tema ka armastust ligemiste wastu: oli väga armuline waeste wastu, toitis ja kattis waesid ning tehwasid. Sagedaste käis tema haigete majas, talitas haigid ning tegi waeste kasuks tööd. Tema oli nõnda tasane ning alandlik, et ükski ei näinud teda ialgi wihane olewat; oma kurbdust kandis ta omas südames ning näitas alati rõõmus olewat. Ükski ei kuulnud tema juust paha, wale ehk tühja sõna; kõigist tema sõnadest paistis tema südame puhtus, südame rahu. Kui mõned tema tutwad juhtusiwad tülitsema, siis püidis Marta neid ära lepitada, maenitses neid rahu sees elada ning oli ise kõigile auusa ning jumalakartliku elu eesmärgiks.

Üksford, kui Marta oma poja samba juure tuli, siis leidis ta seal suure hulga haigid ning tõbisid,

kes olivad tulnud püha meest paluma, et ta neid terweks teeks, sest tema oli juba sell ajal kuulus oma imetegude poolest. Rahwa hulka nähes, hakkas ta kartma, et poeg suurustellema ei hakkaks, ja palus filma weega tema eest Jumalat; pärast ütles ta poja vastu: „armas poeg, sina pead kõige selle eest Jumalat tänama, mis Tema sinu läbi teeb; aga sina ise pea meeles, et sa nõder inimene oled ning hoia oma südant kõige kuusatus eest.“

Kui Marta oli juba wanaks saanud, siis anti temale ühes imenägemises üks aasta enne siit elust lahkumist, tema surma tund teada.

Dönägemises nägi tema suure hulga inglid, kes temale ütlesivad: „tulewal aastal tahame meie siin oma rahu paika wija, mis Issand sulle on walmistanud.“ See sama asi sai ka waga Simeonile ema surmast kuulutatud. Waga Marta hakkas rahulikult surma ootma, kõik oma lootust Issanda armu peale pannes. Mõni päaw enne surma, tuli ta poega Jumalaga jätma ja kaua aega kõneles temaga Jumalast, neist heategudest, mis Jumal temale oli teinud, ja kõigest oma elust. Dösel nägi tema unes, et tema oli taewa üles mõdetud, temale näidati seal ühte imeilusat elumaja, mis ütlemata walguse sees oli. Jumala ema ilmus temale kahe ingligna ning ütles, et see kena elumaja on tema tarwis walmistud. Jumala Oma käskis teda enese järel tulla ning näitas temale weel ühte teist ilusamat elu aset ning palju muid paradisi eluasemid, mis neile olivad walmistud, kes siin elus Issanda käsud on täitnud ning ligemiste vastu armulised olnud. See nägemine täitis waga Marta südame ütlemata rõõmuga. Oma wiimsed

elu pääwad pruufis ta foguni palwe tarwis, wöttis Sumalaarmu wastu ning lahkus Antiokia alewis, mis D a h w n e k s hüiti, rahuga siit elust. Waga Simeon mattis ema oma samba juurde maha. Jutus-
taksje, et kui waga Marta hing ihust lahkunud, siis on üks heal hüidnud: „mina olen Sumalalt armu saanud ning olen nüüd walguse ja röömu sees.“

Püha Marta ihu sai suure auuga maha maetud, ning tema haua juures saiwad palju haigid imelikul wiisil terveks.

Püha suurematri Protopiuse kannatamised.

8. Juulil.

Püha suurmarter Protapius, teda lapse põlwes Neaniuseks hüiti, elas kolmandamal aastasajal. Tema sündis Jerusalemmas ning tema isa oli ristiusku, aga ema pagana usku. Kui Neanius weel alles piiskene laps oli, suri tema isa ära, ning ema kaswatas teda pagana usu seaduses ja andis pärast kuningas teenistusesse. Rooma keiser Dioklitian armastas wiisakat ja ilusat noortmeest ning tõstis teda pealiku nime sisse.

Dioklitian, nagu meie teame, oli üks neist kõige-
tagedamatest ristirahwa tagariisajateist. Ükskord kutsus

ta Neaniuse enese ette ning käskis Aleksandria linna minna ja sealpid ristirahvast usust ära taganema sundida, aga kui naad mitte sõna ei kuule, siis neid piinata ning nende varandus kroonu kasuks võtta.

Aga Neanius ütles keisri vastu: „Mina olen kuulnud, et need inimesed ühe mehe Kristuse sisse usuvad, Teda Jumala Pojaks peavad, ning nõnda kindlad oma usus on, et enemine surevad, kui omast usust ära taganewad.

Seda kuuldes, hakkas Dioklitian Issandat Teesust Kristust laimama ning ütles: „See Kristus on naesest sündinud ning teutuse surma surnud. Suudid on Teda peksnud, kibuwitsa krooniga krooninud, ning wiimaks, kui ühe kurjategia, ristilöönud. Kui Tema oleks tõeste Jumal olnud, miks Ta siis Ennast oma waenlaste käest ei peastnud?“

Neanius mõttis mõned sõamehed enesega ning läks teele. Et ilm väga palav oli, seepärast käis ta õõjetel teed, aga pääwa ajal hingas. Ükskord, kest õõsel, sündis lange maawärisemine walgu ning müris-tamisega. Kõik oliwad suurt hirmu täis. Häkitselt kuulis Neanius ühte healt enese vastu hüidwad: „Neanius, kuhu lähed sina ning kelle vastu tahad sina wõidelda?“

Neanius pani seda väga imeks ning kostis: „Ku-ningas on mind Aleksandria linna saatnud, et seal kõiki neid piinata ning surmata, kes ristilöödud Kris-tuse sisse usuvad.“

— Neanius, ka sina tõused Minu vastu? ütles jälle seefama heal.

— Kes oled sina, Issand? küsis Neanius.

Sell ajal oli taewas üks hiilgaw rist näha, ning heal ütles: „Mina olen Jeesus, see ristilöödud Sumala Poeg.“

Pärast seda seletas Jssand armulikult Neaniusele, et Tema on piinamisi ja surma kannatanud see tarmis, et inimest igawese õnsa elu sisse wija. Selle järele wõeti risti taewa, ning ülemelt oliwad need sõnad kuulda: „selle tähega pead ja omad waenlased ära wõitma, ning Minu rahu saab sinuga alati olema.“

Neaniuse süda sai sest nägemisest ütlemata suurt rõõmu täis, ning sest ajast sai tema, otsekui ükskord Saulus, Kristuse tagasiwajast Tema truuks teenriks.

Kui Neanius pärast seda Skihwopoli linna sai, lastis ta omale ühe kuldristi teha, selle näulise, mis temale ülemelt oli näidatud. Kuldsapp, teda tema selle tarmis enese juurde kutsus, ei tahtnud esiotsa seda asja ette wõtta, sest kartis häda sisse saada, kui ta Kalilealaste tähe teeb. (Kalilealasteks hüiti sell ajal ristirahwast.) Neanius tootas, et sellest asjast ükski teada ei saa, ning wiimaks tegi kuldsappi risti kullast ning hõbedast walmis. Kui rist juba täieste walmis oli, siis lõikas üks nägemata käsi kolm nägu tema peale ning ta järgmise pealkirja Hebreä keeli: Immanuel, Mikael ja Kabriel. Kuldsappi seda väga imeks ning tahtis need näod ning pealkirja ära kustutada, aga ei saanud mitte. Aga kui Neanius seda kuulis, siis sai ta aru, et selle risti sees jumalik wägi on, ning hakkas teda alati enese jeltsis kandma.

Tee peal käis Neanius ka Jerusalemmas sees, ning sealtjed kodanikud palusiwad teda neile barbaride wastu abi anda, kes sagedaste nende peale tikkusiwad.

Neanius läks oma sõameestega wahwast waenlaste wastu ning wõitis neid püha ristiga ära. Pärast wõitu kuulis ta ühte healt enese wastu ütlemat: „Ole julge Neanius, Mina Issand Jumal, olen sinuga!”

Suure auuga tuli Neanius pärast lahingut linna tagasi. Oma tuli oma maja ukse juures tema wastu ning andis temale nõu wõidu eest wäerjumalatele tänuohwrit tuua; aga Neanius tänas ning kiitis ainuist Jumalat. Kui ta emaga jenna kambri läks, kus wäerjumalate nikerdud kujud oliwad, siis hakkas ta emat paluma, et ta wäerjumalate teenistuse maha jätaks ning seletas temale wäerjumalate tühjuse ja nõdrust. Püha wiha sees tõmbas ta kujud maha, pekkis neid tükkideks katki ning jägas need tüki maestele, sest nikerdud kujud oliwad kullast ja hõbedast tehtud.

Aga emat ei jõudnud tema mitte ristiusku pöörda. Nikerdud kujude katki pekkimine wihastas emat nõnda, et ta warssi Antiohchia läks, kus sell ajal kuningas oli, ning temale teada andis, et tema poeg Kristuse sisse usub. Warssi andis Dioklitian Palestina maawalitsejale käsu Neaniuse kinni wõtta ning teda esite heaga Kristusest ära pöörda püüda, aga kui see mitte ei aitaks, siis kõwemad nõuud pruukida.

Maawalitseja kuulutas seda keisri käsku Neaniusele; aga Neanius ütles temale: „mina olen ristiniimene, tee minuga, mis sind on kästud.” Maawalitseja fundis teda wäerjumalatele ohwrit tooma; aga Neanius kostis: „sina räägid mulle ohwerdamisest, mina ohwerdan iseennast oma Jumalale.” Selle järele wõttis ta wäepealiku aumärgid enese ümbert ära

ning kuulutas, et ta tahab taewa Kuninga sõameheks saada.

Maawalitseja käskis teda Keisarea linna wija ja seal suure hulga rahwa nähes piinata lasta. Kui paganad teda seal nägiwad, siis hüidsiwad nemad wihaga: „see on meie jumalate waenlane ja häwitaja, kuninga käskude laimaja!“ Neaniust hakati kangeste piinama, tema ihu kisti terawate raud riistadega katki. Wahwaste kannatas ta piinamise ära, ning kui nägi, et mõned inimesed tema pärast nutawad, ütles ta nende wastu: „ärge nutke minu pärast, waid nutke ennemine oma hingede hukatuse pärast, sest see on tõeste nutu wäärt, keda igawene põrgu piin ootab.“ Siis tõstis ta omad filmad üles taewa poole ning hüidis: „Oh Jumal, finnita mind Sinu fulast, waenlase häbiks ning Sinu püha nime auuks!“

Pärast fanget piinamist, mis ka piinajad ära wäsitas, pandi Neanius wangitorni. Rest öösel sündis kange maawärisemine, imewäärt walgus walgustas wangihoonet, ahelad langesiwad wangide ümbert maha ning kaks hülgawat inglit ilmusiwad püha Neaniusele ning kuulutasiwad, et naad Jumalast läkitud on. Neanius, kes ennast kõlblikuks ei arwanud niisugusid wõeraid wastu wõtta, ütles nende wastu: „Mina tean, et Jumal oma ingli kolme nooremehe juurde üdewasse abju läkitas, tuld jahutama; aga kes olen mina, ning mis head olen mina teinud, et kõlblikuks saada inglid wastu wõtma?“ Häkitselt ilmus Ise Issand Jeesus Kristus püha kannatajale ütlemata suure auu sees, puutus tema külge, tegi tema haawad terweks, ristis teda meega ära ning andis temale

uue nime — Prokopius, mis tähendab — e d e n e j a. Pärast ütles Issand temale: „ole julge ja kindel, Mina olen sinuga, ning sina saad palju inimesi Minu Issa juure tooma.“ Prokopius sai rõõmu ning ka hirmu täis, kumardas Issandat ning palus Teda, et Ta temale jõudu annaks piinamised ära kanda. Issand kinnitas veel oma tootust, et Ta temaga tahab olla, ning kadus tema filmade eest ära. Prokopius, kelle haavad olivad terweks saanud, tundis nüüd enese sees uut rammu ja kindlat ning kõikumata lootust Issanda abi ning armu peale.

Hommiku saatis maawalitseja ühe sõamehe wangi-
torni järele kuulama, kas Neanius veel elus on. Wangihoone hoidja jutustas jelle sõamehele, et öösel üks imelik lugu wangihooones sündinud; et ukseid on häkitselt lahti läinud, ahelad on wangide ümbert maha langenud ning hiilgawad mehed Neaniusega kõnelenud. Kui see sõamees Neaniuse käest teada sai, et ta Jumala abiga elus ning terve on, siis läks ta ruttu ning andis seda maawalitsejale teada, kes Neaniuse warsti enese ette kutsus. Kõik paniwad väga imeks, kui nägiwad, et ta terve ning tugev on, et tema ihu peal haawade märki ei ole ning et tema nägu ühe imewäärt walgusega hiilgab. Mõned, kes maawalitseja juures olivad, hakkasiwad hüidma: „Neaniuse Jumal aita meid!“ Aga maawalitseja käskis kõik wait olla ning ütles suure healega: „Siin pole midagi imeks panna, — armulised jumalad on teda terweks teinud.“

— Tõeste armuline Jumal on mind terweks teinud, kostis marter; — aga kui sa arwad, et wäerjumalad on mind terweks teinud, siis läheme

nende templi, ja fina pead mulle näitama misjugune väerjumal on seda teinud.

Maawalitseja sai röömsaks, mõteldes, et marter rahab väerjumalaid kumardada, ning käskis rahwale kuulutada, et Neanius oma eksitust kahetseb ning on walmis väerjumalatele, nõnda kui kohus on, auu andma. Paganad oliwad röömsad, aga ristiiinimesed kes linnas oliwad, saiwad martri nõdrusse pärast väga kurwaks. Suure auuga, ülemate ning rahwa hulga saatmisel, wiis maawalitseja noore ristiiinimese väerjumalate templi. Prokopius läks sisse, tähendas ristii tähte, ning häkitselt langesiwad väerjumalad maha ja sulasiwad weeks, mis kolinal templist wälja jooksmata hakkas. Mitmed kes seda imeasja nägiwad, kiidisiwad: „Kristirahwa Jumal, aita meid!“

Maawalitseja käskis martri uueste wangi torni wija. Selljamaal õhtul tuliwad kaks sõapealikut, Nikostratus ja Antiohus, Prokopiusse juurde ning palusiwad, et ta neid Kristuse sõameesteks teeks, sest nemad uskusiwad õige Jumala sisse. Prokopius palus wangihoone hoidja käest luba natuseks ajaks wälja minna; hoidja ei keelnud mitte, sest teadis, et ta warsti tagasi tuleb. Prokopius wiis uued uskjad piiskopi Leontiusse juurde, et ta neid ära ristiks, aga ise läks jälle wangihoone tagasi. Kui sõamehed ristitud saiwad, siis tuliwad naad jälle Prokopiusse juurde ning kõige öö kõnelesiwad temaga ja tegiwad palwet.

Teisel päawal kuulutasiwad need uueste walgustud sõamehed ise maawalitsejale, et naad Kristuse sisse uskuwad ning walmis on Tema nime pärast piinamisi kannatama ja ka surema. Maawalitsejal oli väga

ime seda kuulda, ning tema andis neile nõuu mõistlikud olla ning mitte oma jumalad maha jätta. Aga et uskjad kõikumata kindlaks jäiwad, seepärast mõistis maawalitseja neid surma-nuhtluse alla. See mõistmine sai Prokopiuse filma ees täidetud, kes kõige see aja Jumalat palus, et Ta oma uusi teenrid otsani aitaks truits jäeda ning nende hinged oma taewa riiki vastu wõtaks. Mõned wagad ristiniimesed tuliwad öösel ning wiiswad martrite ihud ära; aga Prokopius oli jälle wangi tornis kinni.

Aga ehk ristirahwa vastu küll kõwad nõuud pruugiti, siiski kaswis uskjate aru ikka suuremaks. Kaisteistkümmend suurtsugu naesterahwast tuliwad Prokopiuse wangihoone juure ning ütlesiwad läbi hakna temale: „ka meie usume Kristuse sisse!“ Kui maawalitseja seda kuulis, siis käs kis ta ka neid wangi torni heita. Rõõmuga astusiwad nemad wangi torni, kus Prokopius neid õpetas, ning pärast kannatasiwad nemad hirmsad piinamist oma usu pärast ära. Ilma armuta las kis maawalitseja neid waewada, kui nägi, et nad mitte Kristust ära jalgada ei taha. Rahwa seas, kes piinamist oli waatama tulnud, oli ka Prokopiuse ema, Weodofia, kes pagana usus wäga kindel oli. Aga ka temagi ei wõinud ilma filma-meeta püha naeste piinamise peale waadata, ning Jumala armu wägi puutus ka tema südamesse: tema hakkas õiget Jumalat tundma ning hüidis suure healega: „ka mina olen ristilöödud Kristuse ümardaja!“

Maawalitseja seda kuuldes, ütles tema wasu: „Weodofia, mis on sinuga sündinud, tahad sa ka oma auusa nime ära teutada ning selle wale usu filda ennast anda?“

— See ei ole mitte wale usk, waid õige usk, kostis Weodofia. — Senni ajani olen mina eksituse tee peal olnud ning hingeta jumalaid kumardanud, welle Jumala asemel, kes maailma on loonud.

— Need naesed on sind ära eksitanud, sinu meele ümber pöörnud, ütles maawalitseja.

— Nemad ei ole mind mitte eksitanud, waid on mulle oma eesmärgi läbi tõtt näitnud, kostis Weodofia. Kas oleksiwad nemad jõudnud kõik need hirmsad piinamised ära kannatada, kui kõigewägewam Jumal neid ei oleks aitnud!

Maawalitseja hakkas Weodofiat maenitsema. „Palu jumalateelt oma eksitust andeks,“ ütles ta temale.

— Mina palun ristilöödud Kristuse Jumala käest oma endisi eksitusi ning kurje tegusid andeks, kostis Weodofia.

Maawalitseja sai kangel wiha täis ning käskis Weodofia wangitorni wija, kuhu ka pühad naesed wiidi. Protopius, oma ema nähes, sai wäga rõõmsaks. Tema palus alati Jumalat, et Ta teda tõe teele juhataks.

— Armas ema, ütles ta temale, kuidas sina meie oled saanud, kuidas oled ja oma jumalad maha ütanud.

— Armas poeg, mina olen nüüd tõt tundma saanud, kostis ema; nende auusate naeste kannataniste peale waadates, sain ma aru, et nõdrad naestehahwad ei oleks mitte jõudnud neid waewamisi ära kannatada, kui see Jumal neid ei oleks aitnud, welle pärast nemad häda kannatawad: aga kui Kristus ei oleks mitte see kõige wägewam Jumal olnud, siis ei oleks wõinud tema neid nõnda wägewaste finnitada.

Senni kui mina nõnda iseeneses mõtlefin, hakkas mo südames üks püha tuluke põlema, tõe walgus walgustas mo hinge, ning nüüd usun mina selle sama Jumala sisse, Keda sina tunnistad.

Profopius tänas kõigest südamest Jumalat, Kes tema ema oli õnnsuse tee peale juhatanud. Oma talitas juure hoolega püha naesi wangitornis, — pesti nende haawad puhtaks ning sidus neid kinni. Profopius õpetas temale ristiusu seadust, siis wiis teda piiskopi juurde, ning ema lastis ennast ära ristida.

Mõne aja pärast kutsus maawalitseja Weodofia ühes püha naestega enese ette; kaua aega noomis teda, et ta mitte oma auusat suguwõsa ei teutaks, ning sundis Kristust ära salgama. Aga Weodofia jäi kõikumata kindlaks, kannatas wahwaste hirmsjad piinamised ära ning sai wiimaks ühes teistega surmale mõistetud. Nemad kõik läksiwad rõömuga surmanuhtluse paika ning saiwad mõdegaga ära tapetud.

Pärast püha naeste surmamist, kutsus maawalitseja Profopiuse enese ette niug ütles wihaga temale: „ons sinu süda nüüd rahul, et sinu läbi niipalju hingesti ärarahutatud saiwad?“

— Mina ei ole neid mitte hukka saatnud, waid hufatusest peastnud ning surmast elu sisse wiinud, kostis Profopius.

Maawalitseja nähes, et ta mingisuguse nõuuga ei jõua martri kindlust kõigutada, wihastas nõnda kangeste, et haigeks jäi ja natukesel aja pärast ära suri. Profopius sai ikka wangitornis kinni peetud, kuhu inimesi hulga kaupa kokku tuli, tema õpetust kuulma, ning palju rahwast, mehi ja naesi, uskusiwad Jumala sisse. Issand andis temale meelewilla imetegusid teha.

Kui uus maawalitseja Keisjarea linna tuli ning Prokopiusest kuulda sai, siis kutsus ta teda enese kätte ning hakkas wäerjumalaid kumardama sundima. Aga selle kostuseks seletas Prokopius temale wäerjumalate walskust. Mingisugused ähwardamised, maeitfused ning piinamised ei wõinud teda usust ära wõlganema sundida. Wiimaks wõttis maawalitseja nõuiks wägiwaldsel kombel Prokopiuft pagana usu radust täitma panna; tema käsks ohwri altari senna kotta tuua ning tema peale tule ülesse teha; siis pandi Prokopiuft pihu sisse natukese suitsetamise rohtu (wiirokit) ning hoiti kätt kaks tundi tuliste süte peal; sest maawalitseja lootis, et ta kange walu pärast peu lahti lasteb ning wiiroki altari peale heidab, sest siis oleksid paganad wõinud ütelda, et Prokopius on wäerjumalate auuks pagana usu kumbe ära täitnud. Aga see nõuu ei läinud neil mitte korda. Prokopius, kätt tuliste süte peal pidades, ei lasknud teda mitte lahti, waid kõikide imeks, kiitis ja auustas Jumalat.

Pärast seda lasks maawalitseja Prokopiuft uueste wõimata, weel kängemine, kui enne, ning wiimaks, tema kõikumata kindlust nähes, mõistis teda surmale. Enne surma palus püha marter omale natukese aega anda palwet teha. Tema palus linna ning kõige tema kodanikkude eest, wiletate, haigete, teekäijate, waeste-aste, leskede naeste eest, uskmata inimeste pöörmise ja Kristuse Roguduse laialelautamise ja kaswamise pärast. Pärast palwet kuulis ta taewast healt, mis teda taewa riiki pärima kutsus, ning kumardas oma pea rõömuga timmuka mõega alla.

Waga Prokopiuse,

Ustiigi imeteutegia elulugud, kes Kristuse
pärast jöle oli.

8. Juulil.

Onnis Prokopius oli esite üks rikas kaupmees, Saksamaalt pärit. Kolmeteistkümne aastajal tuli tema kaubaga Nowgorodi linna. Nowgorod kauples sell ajal tugewaste Saksamaa linnadega. Digeusu seadus oli waga noore Saksamaa kaupmehe meelepärast. Et teda rohkem tundma öppida, selle tarwis läks tema Gutõni kloostri, mis waga Warlaam hilja aja eest oli asutanud. Kui ta seal ühe waga wanamehe juures sai waga elule juhatud, siis hakkas tema süda nii suure armastusega Jumala wastu põlema, et ta oma waranduse ning maailma head maha jättis ja oma elu Jumalale pühandas. Tema lastis ennast mungaks pühitseda, ehitas Gutõni kloostri ühe kiriku, aga järelejäänud waranduse jagas waestele ning hakkas ise palwes ning paastmises elama.

Mungawennad paniwad Prokopiuse suurt alandust, kasiinust ning puuduse kannatamist imeks ning ütlesiwad temast: „See inimene on suur Issanda filma ees; suure warandusega tuli tema seie, aga kõik on tema waestele ära jaganud, ning ise, armastuse pärast Issanda wastu, heameelega waeseks ning sandiks saanud.“

Niisugune auu ning kiitus tegi Profopiuſe aland-
liku ſüdame koguni nukrats. Seepärast ihaldas ta
ihthe niisuguseſſe paika ära minna, kus keegi tema
tegudeſt midagi ei teadnud. Mõne aja pärast täitis
ta oma ihaldamiſe ning läks Uſtügi linna, nüidſeſſe
Bologotſkij kubermangu elama. Et inimeste filmade
eest oma ſuurt magadust varjada, tegi ta ennast
weidrats ja rumalaks. Sellepärast tuli temal palju
naeru, pillamist, ſõimamist ja mõnikord ka hoopis
lannatada; aga tema wõttis ſeda nurisemata ja
raſandusega waſtu ning palus oma laimajate eest
Sumalat. Tema aſus ühe wana mahalangenud
urſiku ſiſſe elama, oli ööſetel ilma magamata ning
käis kirikus treppide peal linna kodanikkude ja kõige
iſtirahwa eest Sumalat palumas. Pärast jättis ta
oma waese urſiku koguni maha ning läks Sumala
Gma katedraal-kiriku trepi peale elama. Seal elas
tema talwel ning ſuwel, waeses katkend riides, ning
loitis ennast armuannetest. Et ta ka armuandeid
paluda ei tahtnud, ſeepärast tuli temal tihti nalga
lannatada. Aga kui üks hea inimene temale natuke
leiba andis, ſiis wõttis ta ſeda hea meelega ning
tänuga waſtu, aga ſiiski ennemine waeste kui rikaste
käeſt. Aga ülekohtuſte ning paha inimeste käeſt ei
wõtnud tema koguni armuandeid waſtu, waid palus
alati nende eest Sumalat, et Ta neid patukahetſemiſele
ja meelearandamiſele juhataks.

Nõnda elas tema hulga aega. Waene wanake,
ſeda inimesed tema weidrate eluwiiſide pärast põlga-
ſiwad, ſai kõlblikuks mitmed imewäert ilmutamiſed
Sumalalt waſtu wõtta. Ükskord anti temale Sumalalt
teada, et üks ſuur wiletsus linna peale tulemas on.

Temal oli ustugi kodanikkusid kahju, seepärast läks ta, ühel pühapäeval, kiriku ja hakkas neid meeleparandamisele kutsuma. „Armsad vennad, hüüdis tema, — kahetsgege oma pattusid, püüdke paastu ning palwega Jumalat armu poole pöörda; kui teie mitte meelt ei paranda, siis lähete kõik hukka, sest Jumale wiha on ligi tulnud.“ Rõõgiti oli seda küll ime kuulda, aga keegi ei pidanud tema sõnadest suurt lugu. Rahwa seas ööldi: „see on üks weider inimene ning ei tea isegi, mis ta räägib.“ Prokopius läks kurwa meelega templist wälja ning hakkas trepi peal kõiki, kes sisse ja wälja läksiwad, meeleparandamisele maenitfema. Aga ükski ei pannud tema sõnu tähele. Seal seisis ta pääwad ja ööd otsa, palus ning nuttis ärdaste; aga seda ei pandud tähele. Kolmandamal päewal läks ta kiriku trepi pealt ära ning hakkas linna uulitsatel meeleparandamise jutlust tegema. Silmaweega hüüdis tema: „parandage meelt, nutke ja leinage oma pattude pärast; paluge Jumalat, et Ta oma õige wiha teie pealt ära pööraks ning teie linna, otsekui Sodamat ja Komorat, ära ei hukkaks!“ Aga ka see kord ei pandud tema sõnu miiski, waid mõned weel naersiwad ja sõimasiwad teda. Prokopius läks kiriku trepi peale tagasi ja palus kõigest südamest Jumalat, et Ta wiletsuse linna pealt ära pööraks.

Teisel pühapäewal, kesk pääwa ajal, tuli üks hirmus must pilw linna peale ning tõusis kange müristamine walgulöömisega. Häkitselt jäi nõnda pimedaks, kui jüda öösel; walt, mis wahete wahel pimeduses paistis ning raskest pitkse hoobid tõiwad hirmu ning ahastuse waeste kodanikude peale. Siis

üksnes tuli rahwale meele, mis Prokopius oli rääkinud, ning kõik tõttasivad kirikutesse, kõigeenamast Jumala Ema katedraal-kirikusse, ning hakkasivad filmameega Jumalat paluma. Ka Prokopius tuli senna, heitis Jumala Ema kaju ette põlwile maha ja palus kõigepuhamat Jumalasiunitajat, et ta linna eest Jumalat paluks. Prokopius oli walmis iseennast ligemiste eest ohwerdama ning palus Jumalat, et Ta oma wiha linna pealt ära pööraks ning seda tema peale saadaks.

Sell ajal, kui Prokopius ja kõik rahwas templis filmameega Jumalat palusivad, sündis seal üks imeväert lugu: Jumala Ema kajuist hakkas kalliskallid salwpoetsma. Sellisamal ajal waikis ka müristamine ja kange tuul ära, must pilw pööris linna pealt ära ning kakskümmend wersta linnast, Kotolskij kõrbes heitis hirmsat kivi rahet maha, mis ühe suure metsa puruks pekksis. Uga Ustügi linnas ei saanud ükski inimene surma; aga selle salwiga wõidmisest, mis Jumala ema kajuist wälja jookkis, saiwad haiged terveks. Üleüldine rõõm hakkas nüüd Ustügis hirmu ja ahastuse asemel walitsema; kõik liitsivad Issandat ning kõigepuhamat Jumalasiunitajat, ning tänasivad ka Prokopiuist.

Ka pärast seda ei jätnud Prokopius oma elutombid maha, — elas ikka suures waesuses, palus ööd otsa Jumalat ning warjas inimeste filmade eest oma sügawat mõistust ning wagadust, ennast weidataks ja rumalaks tehes. Sagedaste läks ta Suuhona jõe äärde, istus senna ühe kivi peale maha, waatas kalameeste lodjade peale, mis jõe peal näha oliwad, ja palus Jumalat, et ta neile rahulist purutamist annaks ning neid tormide ja laenetamiste

sees hädadest hoiaks. See koht oli temale armas, ning tema palus tutvaid ennast selle kivi alla maha matta, kui ta ära sureb.

Miisugust rasket elu elas Profopius sügawa wana-
duseni. Nastal enne tema surma, oli Ustügis kange kül-
m talw. Linnas ning maal wöttis kange kül-
m palju inimesi ära; metsa loomad ja linnud
langesiwad furnuks maha. Röigeraskem oli sell talwel
kerjajatel ja hulgustel elada. Uga Profopius elas
ikka kiriku treppi peal oma katkend riides, mis teda
palju soendada ei wõinud. Mitmel oli hale meel
tema pärast, sest et naad wogat wanakest oliwad armas-
tama hakkanud.

Tema sõbrade seas oli üks kirikuteener, nimega
Simeon. Ükskord, kui juba kanged külmad oliwad mööda
läinud, tuli Profopius tema majasse. Simeonil oli
hea meel tema tulemise pärast, ning tema hakkas Pro-
fopiuselt järele küsima, kuidas ta on kange külma
aja elanud ning kus warju-paika leidnud. „Issand
kaitseb neid, kes Teda armastawad, kostis wanake. —
Ära kardada minu pärast, sest suur rõõm on siin, ning
tulemas elus sell inimesel, kes oma hinge pärast
waewa näeb ning Issanda peale loodab.“

Nendest sõnadest sai Simeon aru, et Issand on
waga wanakest imelikul wiisil hoidnud, ning palus
teda sellest jutustada, mis temaga on sündinud.
Profopius ei seisnud vastu, aga palus Simeoni,
et ta sellest kellelegi enne tema surma ei räägi, mis
ta Simeon täita lubas. Profopius jutustas, et
kange külma hakatusel on tema peale suur hirm ning
ahastus tulnud, nõnda et ta enam ei mõtelnud elama
jäeda. Ükskord, kui ta enam kange külma kannatada

i jõudnud, läinud ta waeste urtsifuteesse omale warju-
 raika otsima; aga kerjajad ja hulguised, kes seal
 elanud, ajanud teda wälja, üteldes: „mine meist ära,
 sina wale-waga, ei tule meile sinust õnnistust.“ Sealt
 läinud tema ühte urtsifusse, kus koerad maganud ning
 lahtnud nende juure nurka magama heita; aga koerad
 on kiunudes ja haukudes tema juurest ära jooksnud.
 See on Profopiuse meele wäga kurwaks teinud, ning
 tema on jälle kiriku trepi peale tagasi läinud.
 Issanda nimi olgu kiidetud nüüd ja igaweste,
 ütelnud temaiseeneses, ning annud ennast täieste Jumala
 armu hooleks. Tema istunud küürukille müüri nurga
 warju; kõik tema liikmed wärisenud, ihu löönud kange
 külma käes siniseks, ning tema hakanud juba surma
 wõtama ja Jumalat paluma, et Ta tema hinge wastu
 wõtaks; aga seal olnud temale üks imenägemine.
 Häkitselt tunnud tema ühte iseäralist sooja omas-
 tust, ning kui filmad lahti teinud, näinud enese
 juures ühte hiilgawat noort meest, paradisi oks käes,
 mille õitsmed magusat haisu lehtanud. Ingel puu-
 tus olfaga Profopiuse näu külge ning tema tunnud
 magusat õitsme haisu ja üks kosutaw soe käinud
 tema kangeks-jäänud liikmetest läbi. Silmapilkmiseks
 on see imenägemine olnud; aga wanake tunnud uut
 wammu enese sees, nõnda et wõinud jälle külma
 kannatada.

Sellest Simeonist, kellele Profopius oma elulu-
 tubest ja imenägemisest jutustas, sündis pärast kuulust
 Permi piiskop Tehwanus (Stehwan). Profopius
 ütles tema sündimist prohveti wiisil ette. Üksford,
 kui ta templi trepi pääl seisis ning ühte kolmeaastast
 last last nägi emaga kiriku minemat, siis kumardas

ta selle tütarlapse ette maha ning ütles kõikide kuuldes: „maat' seal tuleb suure piiskopi Tehwanuse Permi rahva õpetaja ema.“ Kõik paniwad seda väga imeks, sest Permi maa rahvas elasiwad sell ajal weel pagana usu pimeduses ning oliwad üksnes oma nõiduse ja ebausju poolest teada. See tütarlaps, nimega Maria, oli ühe possadskij (külawanema) tütar, heitis pärast kirikuteenri Simeoniga abielusse, ning temast sündis kuulus Permi piiskop Tehwanus.

Silja aegu enne Prokopiuse surma, anti temale Jumalast teada, et ta peab warssi siit elust lahkuma. Dösel, enne oma surma pääwa, läks ta püha Mikaeli kloostri juure, mis ühe silla ligidal oli, palus seal kaua aega Jumalat, pärast läks sealt eemale ja heitis rahulikult hinge, 8. Julil 1303 aastal. Sellamal öösel sadas nõnda paljust lund maha, et Ustügi elanikud oma põldude ja aea wiljade pärast väga suure mure sisse jäiwad; aga see lumi ei teinud midagi paha ning sulas warssi ära.

Hommiku jumalateenistusel paniwad kiriku-teenrid tähele, et Prokopiust kirikus ei ole, ei olnud teda ka lõuna jumalateenistusel näha. Kõik paniwad seda väga imeks, sest et iga jumalateenistuse ajal teda ikka kirikus nägiwad. Hakati teda otsima, ning üksnes neljandamal päawal leiti tema ihu ülesse, lume-hange alt, mis weel ära sulada ei jõudnud. Kiriku teenrid wõtswad Prokopiuse ihu ning wiiswad katedraal-kirikusse. Warssi saiwad ka kõik Ustügi elanikud õnsa Prokopiuse surmast teada, ning kõik tuliwad templi, palusiwad tema hinge eest Jumalat ja filmaweega tuletasiwad tema tasandust, kannatust ja armastust ligemiste wastu meele. Pärast sai Prokopiuse ihu Suhona jõe äerde

viidud ning jenna maha maetud, kus tema tihti kiwi
pääle istus ja kalameeste eest Jumalat palus.

Tugewast poolteistkümnenda aastat pärast Prokopiuse
surma, ehitas üks inimene, nimega Joann, oma kätega
tema haua peale ühe pisikesse kapelli ning maalis tema
kuju ülesse. Uga see kapell sai warsti maha kistud.
Sigi kolmkümmend aastat pärast seda hakkas õnnis
Prokopius ennast inimeste nägemistes ilmutama ning
neile head tegema. Suurwürst Joann Wasiljewits
kogus, enne Kaasani riigi wõtmist, kõigist oma maa
krahwdadest sõawäge kokku. Üks jagu seist sõawäest
leidis Nishnij-Nowgorodi linnas, kus sell ajal kange katku
õibi tõusis. Õnnis Prokopius ilmus unes mitme
Ustügi sõamehele, kes haigeks oliwad jäenud, ning
õigi neid termeks.

Pärast, kui need Ustügi mehed oliwad sõast koju
tagasi tulnud, jutustasiwad nemad kirikuteenritele ning
kodanikkudele neist nägemistest, ning nemad kõik ühest
õuust ehitasiwad õnisa Prokopiuse haua peale ühe
pähelase puu kiriku. Seist ajast seadis Dige-usu
kogudus tema mälestust 8. Julil pidada, ühes suure-
matri Prokopiusega.

Palju haigid on õnisa Prokopiuse, Ustügi ime-
wõttegiate haua juures, imelikul wiisil termeks saanud.

Püha Weodori, Edessa piiskopi elulugud.

9. Juulil.

Püha Weodori wanemad elasivad Edessa linnas, Siria maal. Nemad oliwad väga jumalakartlikud inimesed, aitasivad waesid ja elasivad ilmlaitmata elu. Nendel oli üksainus tüttar lapses, seepärast soovisivad naad omale poega ning palusivad sellepärast jagedaste Jumalat. Ükskord, suure paastu esimesel nädalal, kui püha Weodori Tironi mälestust peetakse, anti neile mõlemil imenägemises teada, et Jumal tahab neile poja anda. Ning tõeste, nendel sündis poeg, ja nemad panivad temale nime Weodor, mis tähendab Jumal a n d.

Dma tänu tunnistuseks Jumala vastu, püüdisivad nemad poega nõnda kasvatada, et temast üks truu Kristuse teener saaks, ning seepärast hakkasivad naad temale maast-madalast Issanda seadust õpetama; aga poisikene ei jõudnud õpetuses edasi. Teda noomiti ja karistati kangeste; aga ükski aisi ei aitanud. Viimaks tuli poisikesele meele, et Issand Jumal nende Abimees on, kes Teda kõigest südamest appihüidwad, ning seepärast hakkas ta hoolega Jumalat paluma, et Ta temale mõistust ja tarka meelt annaks. Tema hakkas jagedaste kirikus käima ning ka kodu tegi tihti palwet. Issand wõttis tema palwet kuulda. Õpetus hakkas temale pähe jääma,

ning tema edenes ta wogaduses ja armastuses Jumala wastu.

Kui Weodor kaheteistkümnne aastaseks hakkas saama, suriwad wanemad ära ning jätsiwad temale suure waranduse, mis ta sõsaraga pooleks jägas. Aga oma jäu andis ta waestele ning läks Issanda haua juure Jumalat paluma. Warsti pärast seda, laskis ta ennaft püha Sawwa kloostriis mungaks pühitseda. Üksikut ta waitist elu armastades, läks ta ühte iseäralisse kelliasse elama, kus ta ööd otja Jumalat palus ja kangeste paastus. Mõne aja pärast tuli tema juure üks noormees, tema sugulane, nimega Mihail, ning püidis tema eesmärgi järele elada. Nemad tegiwad seltsis tööd ja palusiwad Jumalat. Nõnda elasiwad nemad muu aega, ning kõik hakkasiwad neid, nende waga elu pärast, auustama ja armastama.

Sell ajal, see on üheksamal aastasajal, oliwad pühad paigad juba muhamedi rahwa käes, kes risti-rahwa pääle rasked maksud paniwad ning mõnikord ka neid ahwardamiste ja waewamise läbi oma usku püidsiwad pöörda. Niisugune äpardus lasti Jumalast ka noore Mihailile, Weodori sugulasele tulla. Muhamedlased pruukisiwad kõik nõuud ära, et teda õige see pealt ära pöörda. Siotsa pakkusiwad nemad temale selle eest suurt warandust; aga Mihail ei lastnud ennaft see läbi wõrgutada. Issandat kõigest südamest armastades, lükkas ta wahwaste selle kiusatuse enesest ära ning ütles: „enne olin mina liha himude wang, aga minu Issand Kristus on mind sest wangist peastnud; mina olin patu ori, aga Issand Jumal on mind wabaks teinud ning Ise sulase näu Gnese peale wõtnud; mina olin haige, ning Issand on

minu nõbrusse Gnese peale võtnud ja mind terveks teinud; mina olin waene ja wilets, aga Jumala poeg on minu pärast waefeks saanud ning mind ütlemata rikkaks teinud. Seepärast ei ole mull midagi puudust, ei ole mull mingisugust rikkust tarwis; Jumala armu läbi olen mina nüüd rikkaks, terveks ja priiks saanud, kõik anded on mulle rohkeste jägatud." Katsuti ka ähwardamiste ja waewamise läbi noort munka Mihaili usust ärataganema sundida; aga tema jäi kõikumata kindlaks, kannatas wahwaste hirmsad piinamised ära, ning sai wiimaks, kuninga käsu järele, mõdegaga ära surmatud. Weodorile sai nägemises tema surmast teada antud. Kloostri wennad matsiwad püha kannataja Mihaili ihu auufaste omas kloostris maha ning tema hana juures saiwad haiged imelikul wiisil terveks. Sagedaste näitas Mihail ennast unes Weodorile, ütlemata walguses, ning tema peas oli martri kroon. Ütskord ütles ta Weodorile: „Ära kurda minu pärast, armas isa, mina olen Kristuse oma Jumala ees armu leidnud, Kes ka sulle tasumist walmistab.“

Ra Weodor ei jäänud kauaks ajaks enam oma kelliasse, — Isfand kutsus teda ühe uue ameti peale. Tema sündimise paigas, Edessa linnas, suri piiskop ära. Antiohia patriarh, kelle walitsuse all Edessa linn oli, küsis Jerusalemma patriarhi käest nõuu, keda tema aru järele tuleks Edessa piiskopiks panna. Jerusalemma patriarh kostis, et tema aru järele Weodor niisugune mees olla, keda piiskopi ametisse kõlbaks panna. Ra kõik Palestina wagad isad arwasiwad nõndasama. Aga Weodor ise tõrkus kaua aega wastu. Tema oli vaikist ja üksikut elu armastama hakkanud, ning temal oli kahju seda maha jätta.

Uga patriarh ei annud järele, seepärast pidi Weodor wiimaks piiskopi ameti vastu wõtma. Kui ta alamat kiriku teenrite ametit oli lühikese aja sees läbi käinud, siis sai ta wiimaks piiskopiks pühitsetud. Kui ta kloostri wennad ja oma üksiku kelliä sai filmaweega Sumalaga jätnud, läks ta mõne päewa pärast Edesja linna. Rõige tee tundis tema suurt südame walu, ning wiimaks läks tema kurbdus nii raskeks, et ta oma saatjate juurest tahtis salaja ära põgeneda. Üksford, kui naad Bratti jõe äerde õõseks jäiwad ning öö wäga pime oli, mõtles Weodor oma sala-nõuu torda saata. Uga kui ta enne seda natuke magama uinus, kuulis ta unes Issandat enese vastu ütlemat: „ära saa mitte selle laisa sulase sarnatseks, kes oma talenti maa fiske mattis; waid ole selle sarnane, kes wiis talenti sai ning nendega teist wiis kasu juure tõi; ära lüüka mitte Kristuse ikket, mis sinu peale on pandud, enesest ära.“ Nende sõnade pärast jättis Weodor oma salanõuu maha. Tema mõistis, et see suur pat on, kui meie waewanägemisest taganeme, millest ligemistele oleks wõinud kasu tulla, ning et meie peame alati walmis olema oma eneste tahtmist ära salgama, kui ligemiste kasu seda nõuab. Seepärast püüdis ta oma kurbdust waigistada, andis ennast täieste Sumala hooleks ning läks oma teed edasi.

Kui ta Edesja linna sai, hakkas ta kõige hoolega oma ameti kohusid täitma. Seal tuli temal palju waewa näha, sest mitmed waleõpetused segasiwad sell ajal Edesja ristirahwast. Weodor püüdis oma kogu-dust mõnufate jutluste läbi walgustada, teda eksituse eest hoida ning oli ise temale waga elu eesmärgiks.

Sell ajal elas Edeffa ligidal, püha Georgiuse kloostris juures, üks püha mees, Weodosius Sambnik, keda Issand suurte ning imewäert annetega oli auustanud. Tema oli juba väga kaua aega samba otjas waenanagemises, palwes ja paastmises elanud, ning sell ajal oli tema juba sada aastat wana. Tema wõttis lahkeste kõiki wastu, kes tema juure tuliwad ja juhatas neid õnsuse tee peale, sest temale oli suur waimulik tarkus ülewelt jagatud. Et kõik tema mõtted maailma asjadest eemal oliwad ning taewalikud ja jumalikud mõtlemised alati tema südames ja meeles elasiwad, seepärast anti temale mitmed salajad asjad teada, mis nende eest warjul on, kes ennast liha himudega ja maailma muredega koormawad. Tema kuulutas tulewaid asju ette, nägi inimeste salajad mõtted ära, ning tema maenitfustes oli taewa koda-nikkude tarkus näha. Weodor käis sagedaste tema jutul, ning püha mees jutustas temale palju tähtsaid lugusid Jumala eesmuurest inimeste elus, Tema ütlemata armust kahetsejate patuste wastu ning üleüldse taewa Isa suurtest heategudest. Ükskord palus Weodor teda omast elust jutustada, ning Weodosius rääkis sellest nõnda:

„Meid oli kaks wenda, wanema wenna nimi oli Joannes. Juba noores põlwes jätsime meie maailma maha ja läksime kloostris elama. Digi kolm aastat elasime meie kloostris, siis tuli meil himu kõrbe minna, meie küsime oma waimuliku isa käest nõuu, tema õnnistas meid, ning meie läksime kõrbe, Babeli ligidale elama. Seal elasime meie teine teisest eemal, kahes koopas, sõime maa juuri ja puu wilja, mis kõrbes leida oli, ning palusime pääwad otfa Jumalat ja mõtlesime Tema suuri tegusid järele. Sagedaste

ilmus meie meie kaitsja ingel ning täitis meie südamed suure rõõmuga ja meie liikmed uue rammuga. Raupääwadel ja pühapäawal käisime meie wennaga feltsis palwet tegemas, siis läksime jälle mõlemad oma koobastesse tagasi. Rõnda elasime meie mitu aastat."

"Üksford, kui ma kõrbes maa rohtusi ja juuri korjasin, nägin ma eemal wenda Joannest sedasama tegewat. Häkitselt jäi ta seisma, waatas nagu imestelledes, ühte asja maas läbi, siis oli natuke aega mõttes, pärast lõi risti ette ning hüppas sealt kohast üle ja hakkas oma koopa poole jooksuma. Seda oli minul väga ime näha; ma läksin selle koha juure, kust wend üle hüppas, ning oh imet: suur hunnik kulda oli maas. Mina tegin natuke palwet, siis mõtsin oma pealmise kuue seljast maha ning korjasin kulla kottu ja panin kuue sisse. Suure waewaga jõudsin ma kulla oma koopa juure wiija; aga teisel päawal ruttasin, ilma wenna teadmata, linna. Seal ehitasin ma selle kullaga ühe kiriku, asutasin kloostri, ja tema juure pidali ning wõeraste maja; jätsin nende kuluks ka weel hulga raha; mis järele jäi, jagasin waestele, aga omale ei jätnud ma kopikutki. Mull oli väga hea meel, et ma niisuguse juure hea-teu jõudsin teha. Tee peal, oma kõrbe tagasi minnes, tuliwad mulle kõrkuse mõtted. Waat', mis juure ja püha teu olen ma teinud, mõtlesin mina seenesest, aga wend, kes enne mind kulda nägi, ei mõistnud temaga midagi teha. Niisugused mõtteid käis olles ning wenda omas südames hukka mõistes, sain ma wiimaks selle koopa juure, kus wend elas. Häkitselt nägin ma enese ees seda inglit, kes ikka minu juures käis. Sell korral nähti tema väga wihane

olewat; ta hakkas mind noomima ning ütles: „Miks oled ja suurstellema hakkanud ning kõrkust oma wenna wastu ülesnäitad? Tõest mina ütlen sulle, et kõik sinu teud ei maksa midagi selle püha tundmise kõrmas, mis sinu wenda sundis üle kulla hüppama. Tema hüppas mitte üle kulla hunniku, waid lendas kerge tiibadega üle selle sügawuse, mis waele Saatsjaruse ja uhke rikka mehe wahel oli, ning Abraami süle ootab teda. Tema tegu on Jumala ees palju suurem, kui kõik sinu waewanägemine. Siin elus ei saa sina enam teda nägema, nõndasama ka mind ei saa sinu filmad näha; aga püia oma eksitust kahetsemise ja palwega parandada.“

„Pärast neid sõnu kadus ingel minu filmade eest ära. Mina läksin koopa juure, aga tema oli tühi: wend oli teda maha jätnud. Mina hakkasin suure healega nutma. Kui ma seitse päewa sain suure kurbduse sees elanud, kuulsin ma häkitselt kaugelt oma ingli tutwat healt, mis mind Odesja linna kaskis minna. Mina tulin seie, hakkasin samba otsas elama, lootes waewanägemise läbi oma patu tegu ära kustutada. Nelikümmend üheksa aastat elasid mina selle samba otsas ilma südame rahuta. Bahad mõtted, kui must pilw tegiwad mo hinge kaja pimedaks ning täitsiwad mo südame kurbduse ja ahastusega. Ükskord laupäewa õhtul, wiiekümmemal aastal, tundsin mina, et üks waike walgus hakkas mo hinge kajas paistma ning pimedust wälja ajama. Terwe öö olin mina ilma uneta, palusin kõigest südamest Jumalat, ning minu filmist jooksiwad haleduse ja rõõmu pisarad. Pühapäewa hommik tuli kätte, aga mina tegin ikka palwet ja laulsin waimuliku

laulusid. Häkitselt nägin mina oma inglit enese ees „Soomin sulle rahu ning õnnistust!“ — ütles tema minu wastu. Mina langesin tema jalge ette maha ning hüidsin filma-weega: „Miks oled ja mind oma pale eest ära lükkanud ning wennast ära lahutanud?“ — Ingel wöttis minu käest kinni, tõstis mind maast ülesse ja ütles: — sinu suurustellemise pärast ning see eest, et sa wenda omas südames halwaks pidasid, hoidsin mina ennast sinu filmade eest warjul; aga ära mõtle, et ma sind hoopis olen maha jättnud; mina olen nägemata wiisil ikka sinu juures olnud ning sind kaitstud, nõnda kui Issand mind on kaitkinud. Aga nüüd on Issand, sinu alandust ja kahetsemist nähes, sulle sinu süü andeks annud ning mind sinu juure läkitanud, et ma siin ning tulewas elus sinuga pean olema. Ja waata Issand Jumal annab sulle oma armu wäge õigid ning patusid ära anda, et sa õigete pärast wõiksid rõõmustada ning patuste pärast palwet teha. Sinu wend on elus ning palub ühte puhku sinu eest Jumalat, aga sina saad teda üksnes teises elus näha.“

Kui Weodor püha mehe jutustamise sai üle kuulnud, küsis ta tema käest, mill wiisil tema õigete ning kurjade wahel mõistab wahet teha. Waga Weodosius kostis: „Kui üks õige ning jumalakartlik inimene siit mööda läheb, näen mina Jumala armu tema peal hiilgawat ning walguse inglid temaga rüütsis käiwad; aga kurjad waimud seisawad eemal ning ei tohi tema külge puutuda. Aga kui üks patu ori mööda läheb, näen mina kurja waimude hulka tema ümber; aga ingel käib taga ning nutab ja kurdab tema hukatuse pärast.“

Mitte ükspäinis Palestina, vaid ka kõik seal ümberkaudsed maad: Mesopotamia, Siria ning Babel, kõik olivad sell ajal uskmata rahwa all. Üksford tuli Weodoril Odesja koguduse asjade toimetamise pärast Babeli minna, kus ta ka sealse kuninga eht kaliti eest tahtis ristirahwa kaitsmise pärast paluda. Sambnik õnnistas teda, ütles ette, et tema nõuu saab korda minema, ning palus teda ka tema wenda maatama minna, kes, nagu tema teadis, sell ajal Babeli ligidal elas. Kui Weodor Babeli jõudis, siis ei tahtnud teda efiotsja kaliti juure lasta: kaliti oli haige ning arstid, kes tema haiguse jurma haiguse arwasiwad olewat, ei tahtnud tema rahu rikkuda. Aga Weodor palus tungiwalt ennast kuninga juure lasta, lootes, et Issand, oma suure armu pärast, tema palwete läbi kuninga terweks teeb. Wiimaks sai ta kuninga juure sisse lastud, ning tõeste tegi kuninga Issanda armu wäe läbi terweks. Oma tänu tunnistuseks täitis kuningas kõik, mis püha piiskop palus, hakkas teda armastama ning kutsus tihti oma juttule. Kalitiga juttu ajades, hakkas Weodor wiimaks temale Jumala sõna kuulutama, luges tema kuuldes Ewangeliumit ning seletas Kristuse õpetust. Jumala sõna seeme langes hea maa peale: kuninga süda hakkas armastusest Kristuse wastu põlema, ning mõne aja pärast saiwad tema ning tema kolm armsat teenrit usulikuks ja lasksiwad ennast ristida, kus juures kuningas Joanneseks sai nimetud. Ka pärast seda käis Weodor sagedaste kuninga jutul ning wiis, tema palwe järele, ühe kirja Konstantinopooli linna, Kreeka keisri Mihaili kätte; selle kirja läbi andis ta Mihailile teada, et ta on risti-usku wastu wõtnud.

Kreeka keisril oli väga hea meel jeda kuulda, ning tema saatis ühe tüki elawakstegewast ristist ning õnnistegija kaju Pabeli kalitile kingitusets.

Aga kaliti pöörmine hoiti tema alamate eest salaja, sest nemad wihkasiwad risti-rahwast ning risti-usku. Mõned, kellel kade-meel oli selle üle, et kuningas Edeffa piiskopist väga suurt lugu pidas, mõtlesiwad piiskopi ära tappa; aga Jumal hoidis teda ning andis temale suure waimuliku tarkuse ja meelewalla imetegusid teha. Tema imetegusid nähes, pöörsiwad mitmed Jumala poole, aga pidiwad oma usku salaja, sest kartsiwad tagakiusamist.

Weodor ei unustanud Edeffa sambniku palwet ära ning otis tema wenna Joannese ülesse, kes ühes koledas ja tühjas kõrbes elas. Kui kuningas kõrbe-elaniku pühast elust kuulda sai, siis ihaldas ta teda näha saada. Ta läks kõrbe, nagu jahi peale, ning kui kõrbe-elaniku koopa ligidale sai, saatis ta keltsimehed enese juurest ära, aga ise läks piiskopiga ning oma kolme armsa teenriga koopa. Püha mees, kes kuninga pöörmisest, Jumala Waimu juhutamise äärele, oli teada saanud, wöttis kuninga lahke teretamise ja õnnistamisega wastu. „Õnnis oled sina, kuningas,“ ütles tema, „et sa tühja ning wale usu oled maha jättnud ja elawaks tegewat töt armastama hakkanud; õnnis oled sina, sest sa saad martri krooniga kroonitud ning pead selle ajaliku kuningriigi asemel igawest laewa riiki pärima. Tänu olgu Jumalale, kes sind himude orust ja eksituse pimedusest on wälja tõmbanud, sinu jalad kalju peale seisma pannud, sinu sammud pieti seadnud ja sinu suhu ühe uue laulu pannud.“ Kuningas kuulis rõõmu ja imestellemisega wanakese

fõnu, sest tema südames kasvas armastus Kristuse seaduse vastu ikka suuremaks. Tema süda hakkas walutama, kui ta selle peale mõtles, et ta oma usku salaja peab, seepärast wõttis ta kindla nõu jeda hawalikult kõige rahwa ees tunnistada.

Mõne aja pärast kuulutas Weodor kuningale, et ta warsti peab Edeffa tagasi minema. Kuningal oli jeda väga hale kuulda; ta hakkas filma-weega oma õpetaja ümber kaela kinni ning ütles temale: „Armas isa, pärast sinu ära minemist ei looda mina enam kauaks elusse jääda. Mina ei taha, kui waras, salaja Sumalat teenida ning üksnes salaja ristiniimese nime kanda. Mine rahuga Edeffa tagasi ning wõta see tük sest elawakstegewast puust kaasa, sest mina ei taha, et see püha asi pärast minu surma, uskmata inimeste teutada jääb. Kui sa kuulda saad, et ma weel elus olen, siis tule tulewal aastal mind waatama; aga kui sulle minu surmast aru tuleb, siis ära unusta mind oma palwete sees ära.“ Nende sõnade pärast hakkas piiskopi süda walutama; ta jättis ühe oma abimehe Babeli, õnnistas kuningat ning läks teele.

Warsti pärast Weodori äraminemist, wõttis kuningas Joannes nõuiks kõige rahwale kuulutada, et ta Kristuse fisse usub. Ükskord kutsus ta riigi ülemad enese juure ja ütles nende vastu: „mina tean, et mull enam kaua elada ei jõe, et ma warsti pean teid maha jätma, seepärast tahan ma teile ühe suure salaja asja awaldada. Las rahwas ning sõa wäed homme hommiku linna ligidale platsi peale kokku tulla.“ Pärast neid sõnu lastis ta neid ära minna, aga ise tegi kõige selle pääwa ja õõ palwet. Hommiku kutsus ta risti-usu piiskopi oma juure, las kis teda

Liturgia jumalateenistust pidada ning võttis Jumala-armu vastu. Silmaveega ning südameliku haledusega palus kuningas Jumalat; siis pani ta kallid kuninglikud riided enese ümber, istus hobuse selga ja läks linnast välja platsi peale, kuhu ütlemata hulk rahvast oli kokku tulnud. Seal olivad Persia, Ismaeli ja Juuda rahvas ning ka mõned ristiniimesed, kes piinamisi kartes, oma usku salaja pidasivad. Kõrge auujärje ümber, mis kuninga tarwis oli valmistud, tungis kõige pakkemalt rahvast, riigi ülemaid ja sõdamehi; kõik ootasivad kuningat pitki-filmi ja suure uudishimuga ning küsisivad üks teiselt: „mis see kõik tähendab ning mis kuningas meile tahab kuulutada?“

Viimaks tuli kuningas jenna, astus hobuse seljast maha ning istus selle auujärje peale, mis tema tarwis oli valmistud. Rahvas tegi suurt kära ja müra; kuningas ootas jenni kui kära vaiksemaks jäi, siis näitas käega, et kõik pidivad wait olema, tõusis oma trooni pealt ülesse ning hüidis walju healega: „Kuulge, teie Persia, Ugari ja Juuda rahvas, ning ka teie Kristuse ärawalitsetud sulased! mina olen ristiniimene! minu nimi on Joannes. Mina usun see ainu lahkumata Kolmainu Jumala, Isa ja Poja ning püha Waimu sisse! sest see on see ainus, õige usk. Minu Issand Jeesus Kristus ütleb: igäüht, kes Mind tunnistab inimeste ees, seda tahan ka Mina tunnistada oma Isa ees, Kes taewas on. Müüd tunnistan mina Teda taewa ja maa ees, inglite ja inimeste ees!“

Kui kuningas need sõnad sai ütelnud, võttis ta kulb risti oma kaelast, tõstis ülesse ja näitas kõige rahwale, siis lõi risti ette, kumardas maani ning

hüüdis: „Mina kumardan Sinu kallil ristil ette, oh Kristus! Sind, oh mo Jumal ja Õnnistegija, tunistan mina, ja Sulle, see algmata Isale ja kõigepühama ning elavakstegegema Waimule annan auu.“

Rahwas ei mõistnud selle peale midagi lausuda, aga würtid ning riigiülemad said kange wiha täis. Nemad kirjeldasid: „meie usu teutaja saagu ära hukatud, ja kargasid kuninga kallale ning surmasid teda mõekadega ja odadega ära. Ühes temaga surmasid nemad ka tema kolm armast teenrit ära. Kuninga ihu, mis platsil peale sai jäetud, matid ristiniimesed maha.“

Teisel öösel näitas hingama läinud kuningas ennast unes Edeffa piiskopile, walges riides ja hiilgaw kroon peas, ning ütles temale: „Nuus isa, Jeesus Jumal on mind suure auuga auustanud ning püha kannatajate koori arwanud. Eile tunnistasin ma kõige rahwa ees Tema nime ning sain uskumata inimestest ära tapetud; ning minu hing, mis ihu wangist on lahti saanud, maitseb nüüd seda õnust, millest sina mulle kuulutasid. Jumal õnnistagu sind see eest, et sa mind lunastuse tee peale juhataksid.“

Weodor jutustas seda unenägu ka Sambnikule. Mõne päewa pärast sai ta kuninga Joannese surmast laialt teada selle ristiniimese käest, keda tema oli, pärast oma äraminemist, Pabeli jätnud. Piiskop oli rõõmus ja tänas Jumalat. Weodosius Sambnik suri warsti pärast seda ära, ning Weodor mattis tema ihu auusaste maha.

Kui kolm aastat pärast kuninga Joannese surma said mõnda läinud, siis näitas ta ennast jälle unes Weodorile ja ütles temale, „tule, armas isa,

Kristus kutsub sind!" Weodor mõistis, et tema surma tund ligi on tulnud; ta seadis kõik oma koguduse asjad korra peale, õnnistas Odesja ristirahvast ning läks Jerusalemma. Kui ta seal Issanda haua juures Jumalat palunud, läks ta püha Sawwa kloostri hellesama tellia sisse, kus ta enne oli elanud, ning andis, nelja nädala pärast rahulikult oma hinge Jumala kätte.

Püha Antoniuuse, Kiievi-Petserskij kloostri asutaja elulugud.

10. Juulil.

Waga Antoniuust, nagu lugejatele juba teada on, arwetakse munga seisuse asutajaks Wenemaal. Tema sündis 983. aastal Lübetši linnas, Tschernigowi kubermangus, ning sai Antipaks nimetud. Sell ajal hakkas risti-usu walgus juba Wenemaale tungima. Antipa sai risti-usu seaduses üles kaswatud, ning juba lapse põlwest hakkas armastus Issanda wastu tema südames põlema. Kui ta alles nooruke oli, tuli temale mõte Atosfi*) kloostrisid waatama minna,

*) Atosfi ehk Ahwanu mägi on Kreeka maal; see on üks poolsaar, mis Arhipelagi sisse ulatab. Wanast oli tema teada ühe kuulsa pagana usu templi poolest, mis seal oli; aga sest ajast, kui ristiust ennast laiale lautama hakkas, asusiwad mõned kõrbeelanikud selle mäe peale elama.

sest tema oli sealsete munkade pühast elust palju kuulnud. Ning kui ta seal mõne aja sai olnud, hakkas ta nõnda kangeste munga elu armastama, et ennast ühes Atossi kloostriis mungaks pühitsebda laskis, kus juures ta Antoniuselks nimetud sai. Pärast asus ta ühte pisikesse koopasse, mis kalju sisse, mere äärde, oli rajutatud, ning hakkas suures kasiinuses ja waimulikuses waewanagemises elama. Täniini wõiwad reisiad Esmigmeni kloostri ligidal seda pisikest koobast näha, kus waga Antionius elas.

Mõne aja pärast anti igumenile (kloostri ülemale), kes Antoniusel oli mungaks pühitsenud, nägemises Jumalast käsk, et ta peab noore kõrbe-elaniku Wenemaale lastma. Tema kutsus Antoniusel enese juure ning ütles tema wastu: „sina pead Wenemaale tagasi minema, et sa seal mitmete kinnituseks oleksid, ning püha mäe õnnistus hingagu sinu peal.“ Antonius ei tõrkunud wastu, tuli Kiemi ning käis mitmed kloostrid läbi, mis Kreeka mungad oliwad asutanud; aga nemad ei olnud mitte tema meelepärast, sest et nendes kõwat üheselamise seadust ei täidetud. See pärast hakkas ta ühte waikest ja üksikut elamise kohta otsima, ning leidis omale ühe mäe sees, Dnepri jõe kaldal, suurewürsti mõisa Berestowi ligidal, ühe pisikesse koopa, mis Wanast warägid oliwad kaewanud. Tema asus selle koopa sisse, aga ei elanud seal sees mitte kaua. Pärast suurewürsti Wladimiri

---

Nende aru kaswis isäranis suureks siis, kui muhameedlased Egiptuse ja Palestina maa oma alla wõtsiwad. Üheskjal aastasjal kinkis Kreeka keiser Atossi poolsaare kõrbe elanikkude tarwis. Natutese haawal sai senna mitu kloostrit ehitud; mõned kõrbeelanikud elasiwad teistest eemal, kõrbes kelliade sees. Kõne nende pühast elust ulatas ka Wenemaale, mis sell ajal Kreeka maaga sõbralikku ühendust pidas.

urma, tõusivad Kiewis suured tülid ja merewalamised, ning Antonius jättis oma koopa maha ja läks jälle Atossi mäele tagasi.

Igumen saatis teda jälle Benemaale tagasi, õnnistas teda ning ütles ette, et tema ümber saab palju munkasid koguma. Antonius tuli teist korda Kiewi ning leidis oma endise koopa ligidal veel ühe teise koopa, mis preester Marion, (kes pärast Kiewi metropolitiks sai,) oli kaewanud. „Oh Issand! hüidis Antonius, — kinnita mind siin paigas, ning olgu selle koha peal püha Atossi mäe õnnistus!“ Waga mees tegi palwet ning hakkas selle koopa sees elama. Pääwad ja ööd palus Antonius Jumalat ning tegi tööd, kaewas pisikese koopa suuremaks ning elas kõne aja koguni üksi. Mõned wagad inimesed said temast teada, hakkasid tema juures käima ning rõiwad temale kõik, mis elu ülespidamiseks tarwis oli. Aga temal ei olnud mitte palju tarwis: tema toidus oli leib ja wesi, ning sedagi pruukis tema koguni wähe ja ka mitte iga päew. Warsi hakkas kahwas tema juures käima, tema käest õnnistust palumas; pärast hakkas ka niisugusid tulema, kes tema ligidal elama jäiwad, et temast waga elu eesmärki õppida. Üks niisugustest oli preester Nikon, kes pärast teisi mungaks pühitses; warsi selle järele tuli ka Weodosius, kelle elulugudest meie juba oleme tutustanud. (3. Mail.)

Wida laiemine kõne Antoniuuse pühast elust ulatas, teda rohkem hakkas inimesi tema juures käima. Üks noormees, rikka bojarini poeg, käis sagedaste kõrbeselaniku juures ning armastas tema kõnesid Jumalast ja teisest paremast elust kuulda. Ajaliku heade

tühjust tundes, jättis ta maailma maha ja hakkas waewanagemises ja puuduses elama. Ükskord sõitis ta ratsa hobusega, kallid bojarini riides ning hulga teenrite saatmisel koopa juure. Antoniust nähes, astus ta hobuse seljast maha, wõttis kallid riided enese ümbert ära, langes waga Antoniuse jalge ette maha ning kuulutas, et ta tahab mungaks saada ning waesuses ja waewanagemises Jumalat teenida. Nikon pühitsete teda mungaks ning pani temale nime, — Warlaam. Üks neist armsamatest suurewürsti teenritest tegi sedasama ning sai munga põlwes Schwremiks (Swraimiks) nimetud. Nende kahe mehe pühitsemise pärast langesiwad mungad ülemate wiha alla. Warlaami isa wihastas kangeste ning taebas suurewürsti ees Nikoni peale: suurwürst kutsus Nikoni enese juure ning ähwardas teda nuhelda, kui ta mitte Warlaami ja Schwremi mungaseisusest tagasi ei pööra. „Tee minuga, mis tahad, kostis Nikon, — aga mina ei wõi mitte taewa Kuninga käest Tema sõamehi tagasi nõuda.“ Warlaami isa wiis wägise poja ära ning pani jälle bojarini riided tema ümber; aga poja kurbust nähes, andis ta temale mõne aja pärast luba tema armsasse koopasse jälle tagasi minna. Aga suurwürst sai nõnda wihaseks, et tahtis mungad laiale ajada ja koopa mullaga täita. Antonius põgenes ära; aga warsti waitis suurwürsti wiha, ning tema palus, oma abikaasa soowimise järele, Antoniust jälle tagasi tulla.

Waga Antonius hakkas jälle rahulikult omas koopas elama ning sai kõigest auustatud ja armsatatud. Tema jüngerite aru kaswis ikka suuremaks. Kui neid karksteistklümmend meest oli kokku kogunud,

See näitas see waga Antoniuſele juba palju olemat, ning tema kutsus munga-wennad kokku ja ütles nende wastu: „Sumal on teid kokku kogunud, ning teie maal hingab Tema püha mäe õnnistus. Elage nüüd rahus sees; mina tahan teile igumeni panna, aga te lähene, endist wiisi, üksikut elu elama.“ Selle järele pani ta Waarlami teiste üle igumeniks, aga ise hakkas omale uut koobast kaewama, mis sada silda endisest koopast kaugel oli, ning wiimaks asus tema sisse elama. Seda kohta hüitakse nüüd ligemised koopad.

Üksikut elu elades, ei jätnud waga Antonius wendade juhutamist maha; nemad käiswad sagedaste Tema käest nõuu ja õnnistust palumas. Tema õnnistas neid ühte wähelest puu kirikut koobaste peale ehitama ning uut igumenit walitsema, kui suurwürlt Warlaami oli oma juure kutsunud. See uus igumen oli Weodosius. Et munkade aru ikka suuremaks kaswis, ning ruumi pisut oli, seepärast palus Antonius selle mäe, kus koopad oliwad, suurewürlti käest omale. Mungad ehitasiwad weel ühe kiriku, tegiwad ka mõned kelliad ja kivi müürid kõikide koonete ümber. Sest ajast hakati seda klooſtrit Pjetserskij klooſtriks hüidma.

Nii liht wiisil sai see kuulus Kiemi-Pjetserskij lawra asutud, kuhu täna pääwani palju rahwast kõigest Wenemaa nurladest Sumalat palumas läib. Tema kirjutajad oliwad waesed mungad, kellel ei olnud kulda, ega hõbedat, waid armastus Sumala wastu ja ihaldamine Tema meele pärast olla. Isсанд õnnistas nende tööd. Waga Nestor, kõige-efimene Wenemaa ajalugude kirjutaja, kes Pjetserskij lawra asutamisest jutustab, ütles: „palju klooſtrid on würltidest ja

rikkaist bojaridest ehitud, aga need ei ole mitte nende farnatsed, mis filma-meega, paastu ja palwega tehtud saiwad. Antoniusel ei olnud ei kulda, ega hõbedat, aga filmameega, paastumise ja palwega jõudis tema palju teha, ütleb Nestor edasi. Sga asja toimetamise juures on tarwis kõige pealt mitte wäljaspidised nõuud, waid Jumala abi ning õnnistus; aga Issand ikka õnnistab neid, kes hea ning puhta mõttega ühte asja ette wõtawad ning püüdwad seda Jumala auuks, aga mitte eneste kiituseks ja kasuks korda saata.

Issand Jumal andis waga Antoniusale ka meelewilla imetegusid teha. Haiged, kes tema juure tuliwad, saiwad tema palwe läbi terweks; aga oma suure alanduse pärast püüdis waga Antonius need imeteud warjada, mis Jumala arm tema läbi tegi. Aga sellegipärast läks kõne tema imetegudest laiale. Suurwürst Issjaslaw ning tema wennad tuliwad, enne sõtta minekut tema käest õnnistust paluma. Antonius ütles neile ette, et nemad sõas ärawõidetud saawad, sealsamas kuulutas tema ka Warägi würsti Schimonile ette, et tema sõas surmast peaseb, ning et tema saab see esimene kooljas olema, keda Petserskij kiwi kirikus maha maetakse. Mõlemad ettekuulutused läksiwad tõeks. Würstid saiwad tõeste Ulta jõe ääres ärawõidetud. Selle järele tõusis Kiewis mässamine ning Issjaslaw sai ära aetud. Aga kui ta mõne aja pärast tagasi tuli, siis tahtis ta Antoniusse oma maa pealt ära ajada, arwates, et Antonius tema waenlaste nõuus on. Kui Swätoslaw, Tschernigowi würst, sest teada sai, saatis ta Antoniusse järele ning käskis teda salaja öösel oma juure Tschernigowi linna tuua. Seal elas Antonius mõne aja ühe koopa sees, mis ta omale

Boldini mäel oli kaevanud. Selle koha peale sai pärast Gletskij klooster asutud.

Kui Tšjaslaw wiimaks aru sai, et Antoniusel midagi süüd ei olnud, siis palus ta teda jälle Kiemi tagasi tulla. Warfi pärast seda mõtšiwad wennad walitsuse Tšjaslawi käest ära, ning Swätoslaw sai suureks-würstiks.

Et munkade aru ikka suuremaks kaswis, see pärast mõtšiwad Petserskij kloostri asutajad nõuks ühe suure kivi kiriku üles ehitada. Selle näituseks, et Jumal seda nõuu õnnistab, laskis Tema mõned imetähed sündida. Nõnda nägiwad mitmed ühte imeväert walgust õõsetel selle koha peal, kuhu seda kirikut taheti ehitada. Schimon, kellest meie juba nimetasime, jutustas Antoniusese, et kui ta sõa platsi peal surnud sõameeste seas maas olnud, siis on temale nägemises ühte suurt ja ilusat kirikut näidatud, mis Petserskij kloostri ehitud olnud. Schimon on ka enne üksford selle-sarnast nägemist näinud ning sellepärast on tema waga Antoniusese ühe kuld krooni Jumala ema kaju tarwis kinkinud ning ühe kalli wöö temale toonud, millega templi aluse laigus pidi mõedetud saama. Müürišepad tuliwad ilma kellegi kutsumata Konstantinopolist ning jutustasiwad, et waga Antonius ning Weodosius on neile ilmunud ja, Jumalafünnitaja käsu järele, neid Kiemi kutsunud. Antoniusese enesele sai Jumalast see koht näidatud, kuhu tempel pidi ehitud saama. See koht oli suurewürsti wäljal, mis ta hea meelega kloostrile kinkis. Antonius õnnistas kivi templi aluse, Jumala Oma Uinumise mälestuseks, ning warfi pärast seda, 1073. aastal, andis rahulikult oma hinge Jumala kätte, 90 aastat wana olles. Enne surma kutsus ta mungad

eneſe juure, õnnistas neid ning tootas waimus alati nendega olla ning Jumalat paluda, et Ta kloostrit õnnistaks ja kaitseks. Munga-wennad matſiwad waga Antoniuse ſennajamaſſe koopasse maha, kus ta hinge heitis; aga tema mädanemata ihu on inimeste ſilmade eest warjul.

Petſerſkij munkade aru kaſwis Antoniuse ja Weodoſiuſe ameti-pärijate ajal ikka suuremaks. Mõne aja pärast kiſkufiwad Polowtſi rahwas kloostri maha, aga tema ſai warſi jälle üles ehitud. Uſu, armastuſe ja alandufe waim walitſes ikka kloostriſ, ning mitmed tema munkade ſeaſt ſaiwad kuulſaks oma püha elu ja imetegude pooleſt. Mõned nende ſeaſt, kellel ſuur armastuſ ning auuſtuſ kloostri waſtu oli, paniwad nende püha meeste elulugud kirja. Kõigeefimeſed teadufed kloostri aſutamifeſt leiame meie ajalugude kirjutaja, waga Neſtori kirjadeſt, kes ka Petſerſkij kloostri munk oli. Snnis Simon, kes eſite Petſerſkij kloostriſ mungaks oli, aga pärast Wladimiri ja Suſdali piiskopiks ſai, on ühes kirjas Polikarpufele mitme püha mehe elulugud üles pannud. Nende nimed on järgmiſed: Ewſtratiuſ Paaſtuja, kes Juutideſt martri wiifil ära ſurmatud ſai; Kulkſha, kes Wätitſitile armuõpetuſt kuulutas; Nikon, keda Polowtſid piinamiſte läbi ära ſurmasiwad; würſt Swätopolk Nikolai, kes würſti ſeiſufe maha jättis ja mungaks läks; Graſm, Arehwa, Tiit ja m. t. Polikarpus, Petſerſkij arhimandrit, tegi Simona tööd edaſi ning kirjutas ka mitme püha mehe elulugud üleſſe, nende nimed on: Gregoriuſ imeteutegia, Prohoruſ, Weodor ja Waſiliuſ, Alipiuſ, kujude maalija, Agapit, kaſupüidmata arſt, Moofes Urin, kes

Salju häda oli kannatanud; Pimen ning Joann ja
 reisid. Need jutustamised Kiewo-Petserskij lawra
 Büha meeste elulugudest, mis Simon ja Polikarpus
 on kirja pannud, on üheks raamatuks tehtud, mida
 nimetatakse Paterik Petserskij.

Büha Olga, Wenemaa suurwürstina elulugud.

11. Juulil.

Büha Olga mälestus on meile kallis sellepärast,
 et tema kõige esimene Wenemaa walitsejate seas risti-
 sku vastu wõttis. Tema sündis üheksama aasta-
 aja lõpul, liht talupoja sugust, nüüdses Pihkwa
 kubermangus. Üks kord, kui würst Igor, esimese
 Wenemaa würsti Kiriiku poeg, jahi peal oli, juhtus
 tema Welikaja jõe äärde. Tema ihaldas üle jõe minna.
 Seal nägi ta eemalt ühte noortmeest lodjaga tulewat.
 Ta kutsus teda enese juurde ja käskis ennast üle
 wiija. Kui ta lodjas istus ja noortmeest heasti
 läbi waatas, siis nägi ta, et see üks väga ilusa
 näoga neitsi oli. Kui ta neitsiga juttu ajas, siis nägi
 ta, et see üks väga mõistlik ja wiisakas tütarlaps oli.

Mõne aja pärast hakkas würst Oleg, kelle hoole
 alla Igor oli antud, Igorile abikaasat otsima. Ta
 pakkus temale rikkaid ja suurtsugu pruutisi; aga see

neitsi, keda Igor oli Belikaja jõe peal näinud, oli nõnda tema meele pärast, et ta ühtegi teist pruuti ei igatsenud. Oleg ei pannud ka selle vastu, ning noor talupoja tütar sai würsti Igori abikaasaks. Selle neitsi nimi oli Olga.

Pärast Olegi surma hakkas würst Igor Riewis walitsema. Riew oli sell ajal Wenemaa pealinnaks. Igor, nõndasama kui Olegki, sõdis Kreeklastega ja teiste naabri rahwastega. Nende rahwaste peale, kelle üle tema oli wõimust saanud, pani ta maksud, mis ta pärast oma drushinaga ehk ärawalitsetud sõjameestega jagas. Igor oli ahne, ning oma meeletu ahnuse pärast sai tema surma. Üksford wõitis ta Drowlani rahwa ära ning pani maksu nende peale; nemad maksiwad maksu ära; aga Igor, kui maksu oli kätte saanud, läks tagasi ning hakkas nende käest uut maksu nõudma. See ülekohus pahandas Drowlani rahwast kangeste. Oma würsti Mala kaju peale, läksiwad nemad Igori vastu ning tapsiwad teda oma linna Korosteni ligidal (nüüdjes Wolinskij kubermangus) ära. Pärast Igorit jäi tema poeg Swätoslaw; aga et Swätoslaw weel wäga noor oli, seepärast wõttis tema ema, würstina Olga, walitsuse oma kätte.

Olga langes oma mehe surma pärast suure kurbduse sisse ning wõttis kindla nõuu tema tapjatele kätte maksta. Olga oli siis weel pagan, aga wana aja Slawlastel pagana usu ajal oli kättemaksmine üks püha asi. Seepärast kiitwad wana aja jutustamised Olgat, et tema on hästi Drowlani rahwale mõistnud kätte maksta. Sell ajal ajalugude kirjutajaid weel ei olnud; kõik tähtsad juhtumised saiwad suusõna läbi ühe põlwe rahwa poolt teisele jutustatud.

Sutustamised Olgast on väga imelikud, nagu meie warsti näha saame.

Kui Drowlani rahwas oliwad Igori ära tapnud, siis tahtsiwad naad Kiewit oma alla saada, ning selle tarwis mõtles nende würst Mal Olgat omale kosida. Tema saadikud tuliwad lodjaga Kiewi ning ütlesiwad Olgale: „Meie oleme sinu mehe tema ahnuselest ära tapnud, aga Drowlanide würstid on head ja armuheitlikud inimesed; nende maa õitseb ja maitseb head põlwe. Tule meie würstile abikaasaks.“ Olga warjas oma wiha ära ning ütles lahkest nende wastu: „Teie kõne on mulle armas kuulda. Mina ei wõi enam oma meest furnust üles äratada. Kome tahan ma teile kõlblikku auu näidata. Olga nüid klinge oma lodjasse, ning kui minu mehed teie järele tulewad, siis käsige ennast kätte peal seie tuua.“

Kui Drowlanide saadikud saiwad ära läinud, hakkis Olga ühe sügawa haugu oma õue kaewada ning saatis teisel päawal saadikuid oma juure paluma. Olga sõnu mälestades ütlesiwad nemad suure uhkusega Kiewi meeste wastu: „meie ei taha ei wanakrite peal õita, ei ka jala tulla, teie peate meid kätte peal wiima.“ — „Mis meie siis peame tegema? kostsiwad Olga saadikud; meie oleme käsualused inimesed; Igorit enam ei ole; meie würstina astub teie würstiga abielusse; olgu peale nõnda, meie tahame teid kätte peal wiija.“ Nemad wõtsiwad lodja oma kätte peale; Drowlanide saadikud oliwad suurelised ja uhked selle auu pärast, mis neile sai näidetud. Olga sedamaid, kui neid würstina õue toodi, wiisati neid sügawa haugu sisse ja kateti mullaga kinni, ning nende palwet ei pandud tähele.

Pärast seda saatis Olga würsti Malale ütlemä, et ta temale lubab minna; aga tema peab tugewaste saadikuid tema järele saatma, sest muidu ei tahta Kiemi kodanikud teda ära lasta. Mal saatis kõik omad suured ametnikud Kiemi. Olga käskis nende tarwis sauna kütta, lastis neid sauna minna ning seal kõige saunaga ära põletada. Selle järele saatis Olga Drowlänide würostile ütlemä, et tema juba tulemas on, ning palus teda mödu walmistada, sest et ta tahta Igori haua peal trisnat pidada. Wana aja Slaawlastel oli mood furnute haudade peal trisnat pidada. Sugulased sõbrad, ja tutwad tuliwad koolja haua peale kokku, söiwad, jõiwad ning tegiwad mullast kõrge künka haua peale, ning pärast löbustasiwad ennast sõja mängude ning lau-
ludega. Olga tuli tõeste Korostini linna juure, Igori haua peale. Suur hulk Drowläni rahwast tuli seltsis trisnat pidama. Aga Olga oli juba enne Kiemi meestele, kes temaga oliwad tulnud, ütelnud, et naad ise ei pea mitte palju jooma, aga Drowläni meestele käskis tugewaste juua anda. Kui Drowläni mehed oliwad kõik ennast täis joonud, kargasiwad Kiemi mehed nende peale ning tapsiwad ligi 5000 inimest ära.

Aga ka pärast seda rasket kättemaksmist, ei jätnud Olga Drowläni rahwast rahule: tema tahtis ka nende maa oma alla saada. Kui ta Kiemi tagasi tuli, siis korjas ta suure sõjawäe kokku ning läks Drowlänide maale. Drowlänid saiwad ära mõidetud, ning läksiwad oma pealinna warjule. Aga Olga piiris oma wägedega Korosteni linna ümber. Drowlänid sõdisiwad kaua aega wastu. Kui nendel juba nälg hakkas kätte tulema, saatis Olga neile ütlemä, et naad

peavad ennast tema kätte andma ning mitte tema viha kartma, ning lubas nendele armu anda. Drevlänid pakkusivad Olgale hulga raha, kui ta aga oma sõjaväega nende linna alt ära läheks. „Si mitte, maksu ei ole mulle tarvis,“ kostis Olga; „mina teie käest muud ei taha, kui kolm warblast ning kolm tüitest iga pere pealt.“ Drevlänid täitsivad hea meelega Olga tahtmist. Aga kaval Olga käskis iga linnu hanna külge tüki põlewat taela ning õlgi siduda ja siis linnud lahti lasta. Linnud lendasivad suidugi oma pesadesse, ja panivad sellisamal öösel kõik linna põlema. Kodanikud jooksisivad suures hirmus laiale; Olga võttis palju inimesi wangi, pani Drevlänide maa maksu alla ning läks siis jälle Kiewi tagasi.

Pärast seda hakkas Olga suure hoolega riigi asju talitama. Tema reisis kõik omad maad läbi ning igal pool oma toimetustega näitas, et ta oma alamate eest hoolt kannab ning targaste nende üle walitseda mõistab. See eest hakkas rahwas teda wäga armastama ning nimetas teda targaks walitsejaks. Aga kui Swätoslaw täie-ealiseks sai, siis andis Olga walitsuse tema kätte.

Sell ajal olivad Wene rahwas alles paganad ning teenisivad mittut jumalat; nemad uskusivad ühe hea waimu sisse ja nimetasivad teda walgeks jumalaks, ja kurja waimu sisse, keda nemad mustaks jumalaks nimetasivad. Peale neid ülemaid jumalaid oli neil veel palju alamaid jumalaid, keda nemad kumardasivad ning ohwerdamise läbi teenisivad: nõnda kui *P e r u n*, pitkse jumal, *R u p a l a*, maa wilja jumal, *R a l ä d a*, rahu jumal, *S a d a*, röömu jumal ning palju teisi. Nende jumalate auuks

oliwad mitmed kumbed ning pidud seatud, ning nende nikerdud kujud oliwad mäekinklude peal, hallikate juures ja tamme metša salkude sees. Olga ristiusk hakkas juba Kiewis ennast laiale lautama. Juba 867. aastal wõtsiwad esimesed Kiewi walitsejad Askold ja Dir Kreeklaste käest ristiusk wastu, ning sest ajast hakkas ristiusk Wene rahwa seas laiale lagunema. Juba Igori ajal oli Kiewis prohewi Elia kirik, ristiinimesed wõisid ilma mingisuguse takistufeta seal jumalateenistust pidada. Wist ristirahwa auus ning püha elu oli Olga meelepärast, ning seepärast ihaldas ta nende usku teada saada. Jumala armu juhatusel hakkas ta pagana usu walskust tundma ning ristiusk kõigest südamest armastama ning ristmist ihaldama. Selle tarwis läks ta 955. aastal Konstantinopooli ning wõttis ühe preestri, nimega Gregori, ning mõned suured ülemad kaasa. Keiser Konstantin Purpuris-sündinud, wõttis teda suure auuga wastu, patriarh õpetas temale ristiustu seadust ning ristis teda ära, mis juures ta Glenaks nimetud sai. „Õnnistud oled sina oma sugu rahwa seas, ütles patriarh temale, — sest sina oled walgust armastanud ning pimeduse maha jättnud, ning Wene-maa pojad saawad sind wiimse põlweni õnnistama.“

Olga elas kaunis kaua aega Konstantinopoolis ning õppis Kristuse seadust laiemalt tundma. Sealt tõi ta Wenemaale palju kiriku asju, püha kujud ning selle risti, millega patriarh teda oli õnnistanud. Temaga tuliwad ka mõned preestrid Wenemaale. Ristiusk tungis sügawale würstina südamesse ning tema, Jumala armust kinnitud olles, hakkas ühte wäga waga elu elama, tegi sagebaste palwet,

lagas maestele rohkest armuandeid ning püüdis Kiewi kodanikkusid töö walgusega walgustada. Tema tuures kurbuses, ei tahtnud tema poeg Swätoslaw mitte tema maenitsemist kuulda ning ristiusku vastu wõtta. Olga rääkis temale sest waimulikust rõõmusest, mis tema südames sest ajast elama hakkas, kui ta õige Jumala sisse oli uskunud. Olga Swätoslaw kostis kõige tema maenitsuste peale: „kuidas woin ma aut seadust vastu wõtta? minu drushina hakkab siis kind pilkama.“ Olga siisgi Swätoslaw, kes ise usust tuurt lugu ei pidanud, ei keelnud kedagi ristimast, ning palju Kiewi rahwast wõtsiwad ristiusku vastu. Olga ehitas Askoldi haua peale kiriku püha Nikolai auuks, ning Wenemaa linnasid läbi käies, püüdis igal pool õige Jumala tundmist laiale lautada.

Ütsford, kui Olga weel enne oma pöörmist oma ündimise kohta vaatamas käis, nägi tema ühte ime- nägemist. Seal kohas, kus Pihkwa jõgi Welikaja jõkke jookseb, nägi tema pimedas metsas sees kolm hiilgawat walguse kiiret. Selle nägemise mälestuseks ehitas Olga senna kohta kiriku püha Kolmainu Jumala auuks ning asutas linna, mida Pihkwas hakati hüüdma.

Olga poeg Swätoslaw elas väga pisut Kiewis, ning sündis ühtejärke naabri rahwastega: Kreeklaste, Betfenegide ja Bolgarlastega. Kui ta Bolgarlaste linna Perejaslawtsi oma kätte oli saanud, jäi ta seaaegu paiguliseks senna elama; sest see linn oli väga tema meelepärast. Olga tema oma pealinna ning ka pere oliwad Olga hooleks jäetud. Olga toimetas kõik kodused asjad ning kaswatas oma pojapoegi: Jaropolku, Olegit ja Wladimiri;

aga kahjuks ei võinud neid mitte ristiusus üles-
kasmatada, seepärast et nende isa seda ei tahtnud.

Petsenigid, need wanad Benemaa waenlased,
saiwad teada, et Swätoslawi kodus ei ole ja tuliwad
Kiemi linna peale. Oli karta, et ka würsti pere
saab wangi wõetud; aga üks julge sõjamees, kes
oma elust ei hoolinud, läks waenlase leerist läbi
ning andis oma sõjawäele teada, et Kiew hädas on.
Kiew ning würsti pere saiwad waenlase käest peas-
tetud, warsti pärast seda tuli ka Swätoslaw ise Kiemi.
Aga warsti tüdindas rahuline elu teda ära; tema
süda igatses ikka Perejaslawtši saada. Olga püüdis
teda kinni pidada ning ütles tema wastu: „Mõtle,
kelle hoolets sa omad lapsed jätad? Mina olen wana
ja kidew ning pean Issanda juure ära minema. Täida
mo wiimist ihaldamist: jae seie senniks, kui mina elan.“

Selle järele palus Olga, et pärast tema surma
tema haua peal mitte pagana usu kombe järele
trüskat ei peetaks, waid et tema ihu ristiusu kombe
järele temast enesest ehitud kirikus maha maetud
saaks. Olga tundis et surm ligi oli. Ring tõeste,
tema jäi warsti haigeks ning lahkus neljandamal päawal
pärast seda siit elust ära, 969. aastal. Mitte üks-
päinis tema pere ning suguwõsa, waid ka kõik rahwas
leinas teda taga. Teda auustati kui waga risti-
inimest ja tarka riigivalitsejat, kes oma alamate eest
suurt hoolt kandis. Ajalugu kirjutaja nimetab Olgat
koiduks, mis püüwa walguse ees ilmus, see on
Benemaa waimuliku walgustamise eel ristiusuga.

Tugewast kakskümmend aastat pärast Olga surma,
sai tema mädanemata ihu üles leitud ja Sumala
Gma kirikusse wiidud.

Üks kiriku laul ütleb Olgast nõnda:

Dh Jumalast walgustud Olga,
Sa Wenemaa würstide ema;
Dh talleke Kristuse karjast,
Apostlitest õpetud hulgast!
Kui päike, so mälestus hiilgab,
Suft taewalik walgus meil paistab!

Sa wõitsid wäerjumalad ära,
Ning rõhusid saadana maha,
Sa Wenemaa rahwale koitsid,
Teed Jumala poole ka näitsid.
Palu siis Jumalat järgest
Me' eest, kell' so mälestus meeles.

Paul

enne kiriku minemist.

(ВНИДУ ВЪ ДОМЪ ТВОЙ).

So kotta tahan astuda,
Dh Issand, ja kumardada
So püha templi poole.
Mind juhata So õiguses,
Mo elu-tee tee tasaseks,
Mind wõta Oma hoole.

Sest hinge püiab waenlane;
Ta luurab ümber järgeste,
Mind tahab ära neelda;

Ja annab suhu eksitust
 Ja südamesse tigidust.
 Oh Issand, võta keelda!

Maailm küll püiab näidata,
 Et temal jõud ka aidata,
 Ja eksib omas meeles.
 Kõik ilma abi üirike,
 Kõik, mis ta pakub, tühine,
 Ei kaitse kiufatuses.

Mo lootus, Jumal, Sinu peal,
 Mo Abimees, Sa taemas seal,
 Oh kuule palve heale!
 Ning võta vastu kumardust,
 Mo risti tähe tegemist.
 Mo küinla tule-leeke.

Kes patu elu elavad
 Ja sinu käsku põlgavad,
 Need kättemaksmist ootavad.
 Las röömustada Sinu sees
 Ja hõiskada So pale ees
 Kõik, kes So peale lootavad.

Ja, igaveste kiidavad
 Sind Issa poega Vaimu ka
 Kõik, kes Sind armastavad.
 Neid uskjad Sina awita,
 Neid warja Oma kilbiga
 Ning neile armu anna.

Paul

armastusest püha koja vastu.

(Коль возлюбленна селенія Твоя, Господи).

Kui armsad on So hooned mull',
 Oh vägede Jehoma!
 Sing ihaldab So õuedell',
 Et ära nõrka tahab.
 Mo süda ja mo liha ka
 Need hüidwad suure healega
 So poole, elaw Jumal.

Vind aset leidnud endale,
 Ka peasutesel pesa.
 Kus lähen mina warjule,
 Kus peasen ilma kårast?
 So altaride juure ma
 Küll tahan ennast warjada,
 Mo Kuningas, mo Jumal.

Tõest õnsad on need usinad,
 Kes elavad So kajas;
 Need taewa õnsust maitsewad,
 Sind ühtelugu kiitwad.
 Neil tugemus on Sinu sees,
 Neil ikka seisab südames
 Üks tee, mis parandatud.

Kes käivad kurba eluteed,
 So templi järel nutwad,
 Neil pühib Jumal filmamee,

Meed õnnistust küll leidwad.
 Sest kõik trööst tuleb Jumalalt,
 Arm heldus taewa Kuningalt
 Sell, kes Ta poole tõttab.

Büha apostlitesarnatse würsti Wladimiri elulugud.

15. Jülit.

Warfi pärast oma ema Olga surma, jagas Swätaslow riigi oma kolme poja wahel ära, aga ise läks Bolgaria maale. Selle jägamise järele, sai Kiew tema wanema poja Jaropolkule, Drowlänide maa teise poja — Dlegile, aga noorema wenna Wladimirile sai Nowgorod antud. Et Wladimir sell ajal weel väga noor oli, seepärast walitses ta oma jauskonna üle; oma onu, (ema wenna) Dobroni juhatusel all. Wladimiri ema oli würstina Olga juures perenaeseks, ning tema nimi oli Maluscha. Sellefinatse Wladimiri oli Issand Wenemaa walgustajaks ette seadnud; tema peal ilmutas Ta oma armu, mis inimest walgustab ja uuendab.

Kolme aasta pärast (pärast riigi jagamist), sai Swätoslaw sõjas surma ning tema poegade wahel tõusis warfi tülid ja rijud. Jaropolk läks sõja- wäega Dlegi peale. Dleg sai ära mõidetud ning

wenna eest põgenedes kukkus ühe filla pealt maha ja sai põgenejatest sõjameestest furnuks tallatud. Vladimir, Jaropolku kartes, põgenes üle mere Wäragide juure, ning Jaropolk wöttis selle aja sees tema jauskonna omale. Uga kahe aasta pärast tuli Vladimir juure Wäragide sõjamäega tagasi, ajas Jaropolku walitsejad Rowgorodist ära ning käs kis Jaropolkule ütelda, et ta sõjamäega tema peale tahab tulla.

Wladimir oli üks armuheitmata ja pitka wihaga inimene. Teades, et tema wend, Jaropolk tahab Polotskij würsti tütri, Rogneda, omale wötta, wöttis ta nõuüks pruudi tema käest omale kiskuda ning saatis kofilased Polotskij würsti juure. Rogneda kostis uhkeste, et tema mitte ühe orja naese pojale ei taha minna. See kostus süitas Wladimiri wiha kangesti põlema. Tema tuli Polotskij linna ning tappis Rogneda filma ees tema isa ja wennad ära, ning wöttis Rogneda omale abikaasaks. Pärast seda kurjategu, läks Vladimir edasi, wöttis kawalusega Kiewi oma alla ning las kis wenna Jaropolku ära tappa; pärast seda jäi ta üksi kõige Wenemaa walitsejaks ning tuli 980. aastal Kiewi elama.

Wladimir, kes nii koledal kombel suurewürsti trooni oma kätte sai, elas kõige nurjatumat elu, oma paha himusid täites. Selle juures püüdis ta ka kõige hoolega pagana usu seadust täita. Tema las kis uue nikerdud kuju Peruni tarwis ehitada ning tema pea hõbedast mälja walada. Selle kuju pani ta ühe mäekinga peale oma los si ligidale; saatis meistrid ka teiste linnadesse nikerdud kujusid üles panema ning andis rahwale käsku, et naad neile rohkesti ohwrid tooksiwad. Wist tema süda waewas

teda ning tema tahtis jumalaid meelitada, sest ta pagana usk ei võinud neid kurjategusid heaks kiita, mis tema oli teinud. Üksford, pärast võitu waenlaste vastu, võttis Vladimir nõuaks, tänu tunnistuseks jumalatele, ühe inimese neile ohvriks tuua. Sai liisku heidetud, kes Kiewi noortemeeste ehk neiude seast pidi saama jumalatele ohvriks toodud. Liisk langes ühe nooremehe Joanni peale. See noormees oli Wärag, elas oma isa Weodoriga Kiewis, ning mõlemad olivad ristiniimesed. Tuldi nooremehe järele. Tema isa seletas saadikutele, et wäerjumalad ei ole mitte jumalad, et inimene peab seda ainuist Jumalat, maailma Loojat, teenima ning kuulutas wiimaks, et ta mitte poega nende kätte ei anna. Kui rahwas sellest teada saiwad, et Weodor ei taha oma poega ohvriks anda, siis jooksiwad naad suure kisaga tema maja juure ning nõudsiwad, et ta poja wälja annaks. Isa ja poeg hakkasiwad teine teise ümber kinni ja tuliwad trepi peale wälja. Wäljas karjus rahwas: „anna oma poeg jumalate ohvriks!“ „Kui teie nikerdud kujud tõeste jumalad on, las naad siis poja minu kätte wahelt ära kiskuda,“ kostis nooremehe isa wahwaste; pärast seda tõstsiwad Weodor ning Joann filmad üles taewa poole ning hakkasiwad palwet tegema. Rahwas kiskus omas hullustuses Wäragide maja maha, ning need kaks truut Kristuse teenrit saiwad maja waremata all surma. Need kaks Wäragit Weodor ning Joann olivad esimesed ning wiimased martrid Kiewis pagana usu ajal; Kogudus pühitseb nende mälestust 12. Julil.

Wladimir sõdis sagedaste naabri rahwastega, võttis neid oma alla, ning tema walitsuse maad

ulatafiwad fenni kui Balti mereni. Tema sai kuulsaks ning wägewaks würsstiks; aga tema enese peres peeti kurja nõuu tema wastu. Meie juba nägime, et ta oma wenna pruudi, Rogneda, wägiwaldsel wiisil omale wöttis ning tema isa ja wennad ära tappis. Peale Rognedat, oli temal weel palju teisi naesi, nagu see pagana usu kombe järele lubatud oli. See oli Rognedale wäga meelt wastu ning tema wöttis nõuuks Wladimiri magamise ajal ära tappa. Wladimir ärkas õigel ajal ülesse, lükkas mõega hoobi kõrmale ning mõistis Rogneda surmale. Aga sell minutil, kui Wladimir mõega Rogneda pea peal üles tõstis, jooksis Rogneda pisikene poeg Isjaslaw wahel ning ei lastnud isat ema ära tappa. Bojaride nõuu järele, andis ta wiimaks Rognedale tema süi andeks ning saatis teda pojaga Polotskij maale.

Senni ajani näitab Wladimir nurjatumaid tegusi täis olemat. Aga helde ja armuline Isсанд ei lastnud teda mitte tema pattude sees hukka minna, waid wöttis temale tõe teed näidata. Wladimir hakkas mõistma, et hingeta nikerdud kujud ei ole mitte jumalad, ning tema südamel tõusis kange ihaldamine õiget usku tunda saada. „D n s a d o n n e e d , k e l l e l n ä l g j a j a n u o n õ i g u s e j ä r e l e , s e s t n e m a d p e a w a d t ä i s s a a m a ,” ütleb Isсанд Jeesus Kristus. See lunastlik janu õiguse järele tõi Wladimiri ristiusu seaduse tundmisele; see usk uuendas tema hinge ning tegi teda tema elu poolest koguni teiseks inimeseks.

Ennemuisine Wenemaa ajalugude kirjutaja, Nestor, jutustab, et mitmed rahwad on oma saadikud Kiemi saatnud, et Wladimiri oma usku pöörda. Kõigeesite

tulnud tema juure Bolgaride saadikud, Rama jõe äärest, ning pakkunud Wladimirile muhamedi usku. Muhamedi usu kombed näitasivad Wladimirile väga weibrad ja rumalad olewad. Siis tulnud Saksa- maalt katolikud, aga Wladimir on neile ütelnud: „minge tagasi; meie wanemad ei ole mitte paawsti käest usku wastu wõtnud.“ Tuliwad ka Hofari Juudid Dawridast, kiitsiwad oma usku ning ütlesiwad, et nemad teeniwad ühte ainust Jumalat, taewa ja maa Loojat. Wladimir küsis nende käest: „kus teie isamaa on?“ Nemad kostisivad nukra meelega: „Meie isamaa on Jerusalemm ja Palestina maa; aga meie oleme Jumalat oma pattudega wihastanud, ning Tema on meid üle kõige maailma laiale pillanud.“ „Kuidas wõite teie siis teisi õpetada, kui ise Jumala wiha all ning laiale pillatud olete? ütles neile Wladimir. — Meie ei taha mitte, teie wiisi, oma isamaast ilma jäeda.“

Wiimaks saatsiwad ka Kreeklased ühe targa ja waga mehe Kiewi, kes Wladimirile ristiusu seadust seletas. Tema hakkas maailma loomisest peale ning jutustas esimeste inimeste patu sisse langemisest; nende paradisist wälja-ajamisest, inimese sugu wiletus- test ja patustamisest, Lunastaja tootusest, kes Oma armu pärast pidi inimeste patud Enese peale wõtma, ning maailma lunastust kinkima. Uueseaduse sündi- nud lugudest jutustades, näitas Kreeklane, et see tootus on täide läinud; siin rääkis ta Wladimirile Jumala Poja alandlikust sündimisest koopas ja sõimes; Tema elust ja õpetusest ning imetegudest, Tema kannatamisest ja risti surmast inimeste lunastuseks. Ta kuulutas ka Wladimirile furnute ülestõusmisest

ning igawesest elust pärast surma. Würst pani juure hoolega Kreeka targa sõnu tähele. Wiimaks tegi Kreeklane ühe kottukeeratud pergamendi lahti, kus peal wiimse kohtu pilt oli üles maalitud, ning ütles: „Kui Kristus tuleb elawate ning surmudele kohut mõistma, siis paneb Tema head inimesed oma paremale käele ning kingib neile igawest õnjust taewa riigis; aga kurjad inimesed, kes pahemale poole on pandud, saadab Tema põrgu, igawese walusisse.“ Wladimir õhkas ning hüüdis: „hea on sagadel, aga paha kurjadel!“ „Lase ennast ristida,“ ütles Kreeka tark temale, siis pead sa paradiisi nende õnnimiste hulka saama.“

Kui Wladimir Kreeka targa sai ära lastnud, siis kutsus ta bojarid ja wanemad enese juure ning kuulutas neile neist saadikuteest, keda Muhamedlased, Saksad, Juudid ja Kreeklased oliwad tema juure saatnud, ning mis naad temale oliwad rääkinud. Bojarid ja wanemad kostiswad würstile: „Kuningas, iga inimene kiidab oma usku; aga kui sa tahad teada saada, mis sugune usk parem on, siis saada tarku mehi igale maale, et naad näeksid, mis sugune jahwas kõigeparemine Jumalat auustab.“

Würst wõttis selle nõuu wastu ning saatis kümme tarka meest mitmele maale. Kui naad tagasi tuliwad, rääkiswad naad juure kiitusega Kreeklaste jumalateenistusest ning usust ja ütlesiwad: „Meile näitas, et seal jumalateenistuse ajal inglid kiriku teenritega taewast seltsis laulwad. Meie ei teadnud, kelle lime meie taewas, wõi maa peal. Iga inimene, kes magusat on maitanud, ei taha enam wihat maitsta, nõndasama ka meie, kes Kreeka usku oleme

tundma saanud, ei taha mitte muud usku pidada." Aga Vladimir küsis ka bojaride ning wanemate nõuu; nemad ütlesivad temale: „kui Kreeklaste seadus poleks kõigeparem olnud, siis poleks sinu manaema, Olga, see kõigetargem inimeste seas, mitte teda vastu võtnud.“

Kõik need nõuud läksivad ka Vladimiri enese nõuuga ühte, kelle südamesse Kreeka targa sõnad olivad tunginud. Vladimiri süda võis ka wist ristiusu poole hoida seepärast, et ta oma manaema Olga käest sellest lapse põlwes oli kuulda saanud ning et ta ka Kiewis palju auusaid inimesi juba oli näinud. Vladimir wõttis nõuuks Kreeka usku vastu wõtta. Olga et ta väga suureline inimene oli, seepärast tahtis ta seda umbes Kreeka keisrite patriarhi enese käest vastu wõtta; aga Kreeklaste käest õpetajaid paluda, näitas temale väga madal olemat; sest tema ei teadnud kristliku alanduse seadusest weel midagi. Ta wõttis nõuuks sõjawäega Kreeklaste peale minna.

Suure sõjawäega läks Vladimir 988. aastal Tawrida Hersonisfi (nüidse Krimmi poole jaare peale, mis sell ajal Kreeklaste käes oli) wõttis Rahwa linna ära ning piiris Hersoni ehk Korsuni linna ümber. Kodanikud sõdisivad wahwaste vastu, ning sõda tuuris juba kuus kuud, aga wõit ei kaalunud kummalegi poole. Korsunis oli üks preester, nimega Anastas: see soowis Vladimirile wõitu ning laskis ühe noole Wenelaste leeri. Noole peal oli kirjutud: „kui sa tahad linna oma kätte saada, siis pane kaewud kinni, kellest maa-aluste torude läbi linna wet jookseb.“ Vladimir wõttis seda nõuu kuulda ning ajas kaewud

mulda täis. See puuduse pärast andsiwad Korsuni kodanikud linna Bladimiri kätte, ning Bene sõjaväed käiswad suure toredusega linna.

Pärast seda lähtis Bladimir saadikud Kreeka keisrite Basiliuse ja Konstantini juure ja kästis neile öelda, et ta tahab nende sõjara Annaga abielusse astuda; aga kui naad selle vastu on, siis tahab ta Konstantinopoli linna nende käest ära võtta. Keisrid said hirmu täis. Sell ajal olivad Kreeka keisrid mitmed segadused ja rahwa liikumised, ning keisrid teadsivad, et naad wägewa waenlase vastu jõua seista; peale selle oli neil ka vastu meelt oma sõjarad pagana usu würstile abikaasaks anda; selle peale oli Bladimir nende filma ees üks madal harimata inimene. Aga et naad kitsikuses midagi paremat nõuu ei leidnud, seepärast kostsiwad naad Bladimirile, et Kreeka keisrite sõjar ei wõi mitte nende paganaga abielusse astuda, aga kui Wenemaa keisri würst ristiusku vastu wõtab, siis wõib ta nende sõjara omale saada. „Teie usk on ammu mulle armas, seetõttu kästis Bladimir; — saatke oma sõjar minu juure, ning mina tahan teile teie Korsuni linna tagasi anda.“ Keisrid käiswad kangeste sõjara peale, aga tema ei walmis ennemine surema, kui harimata rahwa würstile abikaasaks minema. Wennad seletasiwad temale, et ta wõib see läbi oma isamaa wägewa waenlase käest peasta ning, wõib olla, ka terve Bene rahwa õige Jumala poole pöördä. Wiimaks andis Anna järele. Ribedaid filmapiisaraid walades, istus ta keisri wägewa peale ning läks Korsuni linna. Suured riigi ametnikud ning hulk kirikuteenrid läksiwad temaga kaasa. Korsuni kodanikud wõtsiwad Anna, kui oma

peastja vastu, ning saatsivad teda rõõmu hõiskamisega
würsti losfi.

Ujalugude kirjutaja jutustab, et hilja-aegu enne
seda on Wladimiri filmad haigeks jäänud, nõnda et
ta midagi pole wõinud näha. Tema langes suure
kurbduse sisse, oli usu wastuwõtmise pärast kahe
wahel ning mõtles iseeneses: „wist Wene jumalad
nuhtlewad mind nüid see eest, et ma neid tahan maha
jätta ning uut usku vastu wõtta.“ Kui Anna
Wladimiri filmade haigusest kuulda sai, käskis ta temale
ütelda: „tahad sa termeks saada, wõta püha ristmist
vastu, siis saad sa omast ihulikust ning ka waimulikust
pimedusest lahti.“ „Kui see täide läheb, siis on
kristlaste Jumal tõeste suur,“ hüidis Wladimir selle
peale. Warsi saatis ta Korskuni piiskopi järele, kes
temale ristiusu seadust seletas ning püha ristmise
vastu walmistas. Ristmine sai pärast ühes ristiusu
templis, mis linna platsi peal oli, suure auuga toimetud,
kus Wladimir Wasiliuseks nimetud sai. Riipea, kui
piiskop käe Wladimiri peale pani, et teda wee sisse
wajutada, ning Isa, Poja ning püha Waimu nime
nimetas, hakkas Wladimir häkitselt nägema; tema
filmade pealt langesiwad otsekui soomused maha, ning
tema hüidis suure rõõmuga: „nüid olen ma õiget
Jumalat tundma saanud!“ Seda imewäert lugu nähes,
lassiwad mitmed Wladimiri nõuandjad ennast ristida.
Pärast ristmist kihlati Wladimir kuningana Annaga
ära, ning mõne pääwa pärast saiwad nemad suure
auuga ära laulatud.

Pärast ristmist ning laulatamist, andis Wladimir
Korskuni linna Kreeklaste kätte tagasi, asutas senna
ühe kiriku ning jäi weel mõneks ajaks senna, et

Korsuni mitropoliti juures ristiusu seadust laiemalt tundma õppida. Korsunist ära minnes, võttis ta püha Klimenti ja tema jüngri Wiva mädanemata ihud kaasa; siis sealt ka palju kiriku asju ning püha kujusid, ka preestri Anastasi ja mõned teised preestrid Kiewi. Temaga jeltsis läksivad Kiewi veel mõned Kreeka piiskopid ja nende seas ka piiskop Mihail, kes, nagu ajalugude kirjutaja jutustab, pärast esimeseks mitropolitiks Kiewis oli.

Kui Vladimir oli Kiewi tagasi tulnud, siis hakkas ta pagana jumalaid hävitama: mõned neist said katki raijutud, mõned tules ära põletud. Berun sai mäelt alla weetud ning Dnepri jõkke heidetud. Pärast seda lastis Vladimir, kõige rahva ees, oma kaksteistkümmend poega ära ristida ning ka Kiewi rahvast ristmisele kutsuda. Rahvas, kes juba ammu ristiusuga tutwaks oli saanud nende ristiniimete käest, kes Kiewis elasivad, ei pannud suursti käsu vastu, waid tuliwad põhjatul hulgal teatud pääwal Dnepri jõe äärde. Jõe kaldal seisivad suurwürst oma perega ning kiriku-teenrid küinalde, rüütelitsemise pannide ja püha kujudega. Kui mitropolit sai palwega wet pühitsenud, hakkas ta rahvast ristima. Pärast rahva ristmist tõstis suurwürst omad filmad taewa poole ja hüüdis püha rõõmuga: „Oh taewa ja maa Looja! õnnista meid oma uusi lapsi, lahata neid Sind, seda tõsist Jumalat tundma ning õnnista nende sees õiget usku! Ole nende Abimees surja kiusatuste vastu, et ma kõlblikul wiisil Sinu püha nime kiidaksin.“ See sündis 988. aastal.

Pärast seda hakkas Vladimir Kiewis kirikuid ehitama; ehitas ühe puu kiriku selle koha peale, kus

enne Berun oli seisnud, püha Wafiljuse auuks, ning kutsus Konstantinopolist tarfu meistrid ühte suuremat kirikut selle koha peale ehitama, kus mõne aasta eest kaoks Warägid olivad martri surma saanud. See kirik sai püha Jumalafünnitaja auuks ehitatud ning tema kasuks andis Wladimir iga aasta kümnendama jau omast sissetulekust; seepärast hüiti seda kirikut Kümniise kirikuks. Kreeka piiskopid ja preestrid käiswad linnad ja külad läbi ning kuulutasiwad armuõpetust. Würist oli igal pool nende abimeheks, — käis ise omad maad läbi, asutas mitmesse kohta uued linnad ning ehitas kirikuid. Palju rahwast lastsiwad ennast ristida; aga mõned wõerastasiwad uut usku, ning pagana usk ei kadunud nii ruttu suutumast Wenemaalt ära. Wladimir ei tahtnud mitte wägise rahwast ristiusku sundida, waid püüdis seda õpetuse läbi rahwa sekkä wälja lautada. Linnades ja ka külades saiwad koolid asutud, kus ka kõige wäesemate inimeste lapsed wõisiwad lugemist ja ristiusu seadust õppida. Aga selle asja juures olivad ka wäga suured takistused, laste wanemad arwasiwad kirjatundmist üheks kardetawaks nõiduse kunstiks, ning kui nende lapsed kooli wõeti, siis leinasiwad naad neid kui furnuid taga.

Ristiusk, mis Wladimiri hinge oli walgustanud, tegi teda tema kombede ning eluwiihede poolest koguuni uueks inimeseks. Pärast ristiusu wastuwõtmist ei leia meie mitte märkigi tema sees neist paha asjadest, mis temal pagana usu sees olivad. Temast, kes enne uhke ja armuheitmata inimene oli, paistab nüüd waimu wili: armastus, rõõm, rahu, pitkmeel, heldus, headus, truus, tawandus,

asinus (Kal. 5, 22). Oma alamaid kõigest südamest armastades, püiab ta nende heaseisuse eest pääsimata hoolt kanda, neid töö walgusega walgustada, ning ka ise elas ühte kasinat ja auusat elu.

Tema halastus waeste wastu oli imekspanemise wäärt: kerjajad wõiswad igal ajal suurewürsti hoowi tulla ja sealt abi leida. Aga et haiged tema hoowi tulla ei saanud, seepärast käskis Wladimir toidu noona uulitsaid mööda wedada ning waestele jagada. Et ka kurjategiate wastu oma armu näidata, tegi ta nende nuhtlused kergemaks; aga sest sigines palju mõrtsukaid. Siis ütlesiwad piiskopid Wladimiri wastu: „miks pärast ei nuhtle sina kurjategijaid?“ „Ma kardan pattu,“ kostis würst. Piiskopid ütlesiwad: „Sina oled Jumalast pandud kurjadele nuhtluseks ja headele kaitsjaks; sina pead kurjategijaid nuhtlema, aga seaduslikult ja aru järele.“ Siis saatis Wladimir surmanuhtlust pruukima ning kutas wõirid (raha trahwi) kurjategude eest ära.

Wladimir ajas Petsenegid pakku, kes Wenemaa peale tuliwad, wõitis Bolgarlased ära, kes Wolga jõe ääres elasiwad, ning saatis ühe Kreeka targa neile Jumala sõna kuulutama. Mõned neist wõtsiwad ristiusku wastu. Ka üks Petsenegide würst laskis ennast Kiewis ära ristida. Ristiusu laialt jagumine rõõmustas Wladimiri rohkem kui suured wõidud sõjas; sest igauks, kes tõt on tundma saanud ta armastama hakkanud, ihaldab, et ka teised seda tundma saaksiwad. Kristlikus alanduses ei suurus- tellenud Wladimir mitte oma heategude üle, waid andis auu Jumalale, ning oma tänu tunnistuseks Tema wastu, ehitas kirikuid ja jagas armuandeid.

Igal suurel pühal pandi suurewürsti hoovis kolm sööma lauda: üks kiriku teenrite tarwis, teine waeste ja wigaste tarwis, kolmas suurewürsti ja tema drushina ehk ärawalitsetud sõjameeste tarwis. Peale selle tegi Vladimir iga nädalas oma bojaride ning nõuandjatele söömaaja. Tema oli lõbus ja lahke, armastas oma drushinat ning, kui tarwis oli, kutsus oma ärawalitsetud mehed nõuupidamisele kolku. Üksford hakkas drushina nurisema, et puu lufikad saavad laua peal pandud, aga mitte hõbe luusifad. Kui würst sest teada sai, ei saanud ta mitte sugugi pahaseks, waid käs kis warssi hõbe luusifad walmis taguda ning ütles: „hõbega ja kullaga ei wõi mina enesele mitte ühte trunt drushinat saada; aga truu drushinaga wõin ma kulda ja hõbedat küll saada.“

Wladimiri lahkuse ja hea südame pärast hakkas rahwas teda wäga armastama; aga wõerad riigid auustasiwad teda, kui kuulsat ja wägewat walitsejat. Rahwas on kõik need pahad kombes ja nurjatunud teud ära unustanud, mis temal pagana põlwes oliwad; rahwas teab Wladimiri, kui ühte wäga armast ja kaunist ristiusu würsti. Rahwa suus on täna pääwani palju laulusi ja jutustamisi, mis Wladimiri wäga kiitwad ning teda kenaks päikeseks ja lahkeks würstiks nimetawad. Nende laulude ja jutustamiste sees räägitakse sellest, kuidas see hea ja lahke würst oma kuulsaid ja wägewaid sõjamehi wõeraspidule wõttis, rikkaid bojarisi ja kaupmehi söötis, kes kõigist Wenemaa nirkadest temale walgete palatitesse trooni linna Kiemi tuliwad.

Wladimir elas wana eani. Oma wiimiste elu aastate sees tuli temal palju kurbduft näha. 1011.

aastal suri tema abikaasa Anna ära, kellega ta 23 aastat oli armastuses ühes elanud. Teine kurbdus sai wist, kui nuhtlus endiste kurjategude eest wastu wõetud. Wladimir jagas, oma isa wiisi, juba oma elu ajal poegade wahel riigi ära. Üks neist tõusis tema wastu ning kutsus Warägid omale appi. Sellamal ajal tuliwad ka Petsenegid jälle uueste Wenemaa peale. Wladimir oli haige ning saatis nende wastu oma armsa poja Borissi, Kostomi würsti, aga ise suri warsti pärast seda, 15. Julil 1015. aastal, oma mõisas Berestowis, ära.

Sell ajal ei olnud ühtegi Wladimiri poega Kiewis. Ükspäinis tema wenna poeg, Swätopolk, seda tema oli omaks pojaks wõtnud, oli seal. Bojarid teadsiwad et ta üks tige inimene oli ning walitsust oma kätte tahtis saada, seepärast pidasiwad nemad Wladimiri surma tema eest salaja, et Borissel oleks aega olnud Kiewi tagasi tulla. Nemad wõtsiwad põranda lahti, nähkisiwad würsti ihu põranda teki sisse, lasiwad kõitega wälja ning paniwad teda Sumala Oma templi. Aga see nõuu ei aidanud midagi; warsti sai kõik linn würsti surmast teada; bojarid, sõjamehed ja rahwas tuliwad hulga kaupa senna templi ning hakkasiwad armsa würsti surma pärast leinama. Aga Swätopolk ei wõtnud mitte üleüldisest leinamisest osa; tema mõtles aga sest, kuidas ta auujärje Wladimiri poegade käest saaks ära kiskuda, ning pidas omas südames hirmsat kurja nõuu, mis ta ka warsti korda saatis, nagu meie sellest juba jutustamised Borissi ja Gleba lullugudest kuulsime.

Wladimiri ihu sai Kümniise kirikusse, tema abikaasa Anna kõrwa pandud, ning warsti, wist Jaros-

Iawi ajal, seadis Rogubus üle kõige Wenemaa tema mälestuseks 15. Julil püha pidada.

1636. aastal, tegi Kiemi mitropolit, Petr Mogila, Wladimiri hana lahti ja leidis apostlitefarnatse würsti pea ülesse, mis nüüd Kiemi-Betsersky kloostriis, Jumala Ema Unumise kirikus on.

Üks kiriku laul ütleb Wladimirist nõnda:

Wladimir, sa kuulus suurwürst Wenemaal,
 Olid ühe kaupmehe farnane,
 Kes häid perlid otfis
 Suure hoole murega.

Istudes seal Kiemi auujärje peal,
 Saatsid sa Tsaargraadi usust kuuluma,
 Ning sa leidsid Kristust,
 Seda kallist pärlit seal.

Kes find, nagu Paulust, ärawalitses,
 Sinu ihu ja ka waimu pimedust
 Sinust ära saatis,
 Siis kui sa said ristitud.

Sinu surma mälestust nüüd pidades,
 Meie palume find: palu Jumalat
 Meie waga keisri
 Ja ka kõige rahwa eest.

Paul

õhtu kättetulemise ajal.

(Сподоби Господи).

Mita meid, Issand, end pattust hoida!
 Me' isade Jumal on kiidetud
 Mita see õhtu*) meid kiitust Sull' laulda!
 So nimi on igawest' auustud.
 Sest laulgem Tale lõpmata:
 Uuu kiituse wäert oled Sa!
 Amen, amen, amen.

Tulgu me' peale So arm ning So heldus.
 So peale, kui lapsed, me' loodame,
 Kiidetud oled Sa, Issand, mo walgus,
 Dh õpeta mulle So seadmised!
 Et ööd ja päewad elu sees
 Ma kaswaksin So käskudes.
 Amen, amen, amen.

Anna mull' mõistust So käskusid tunda,
 Ja jõudu neid kindlaste pidada;
 Teada ja tahta, mis kaunis ja püha
 Ja kiita Sind taewa Kuningat,
 Sest püha, püha oled Sa,
 Kui nüüd, nii ilma lõpmata.
 Amen, amen, amen.

*) Hommikü eht päewa ajal ütle: sell päewal.

Püha martrite Kirikuse ja Julitta kannatamised.

15. Julil.

Rooma keisri Dioklitiani valitsuse ajal, mill ristirahwast hirmsal kombel taga kiusati, elas Skonia linnas üks noor ristiustu lest naene, nimega Julitta. Tema oli kuninglikust sugust, väga rikas, ning temal oli üks ainus poeg, keda Kirikuseks hüiti. Keisri käsud, mis ristirahwa wastu oliwad wälja antud, tuliwad Skonia linna, ning maawalitseja, kes tige ja armuheitmata inimene oli, hakkas suure hoolega ristirahwast üles otsima ning piinamiste alla andma. Seepärast wöttis Julitta nõuiks linnast ära põgeneda, kartes, et piinamised teda Kristust ära salgama ei sunniks. Tema jättis kõik maha — sugulased, sõbrad, suure waranduse ja hea ning rahulise elu ja läks oma kolmeaastase pojaga ning kahe ümardajaga Selewkia linna ja hakkas seal waeuses elama. Tema oli walmis ennemine kõik puudused ära kannatama, kui oma usku käest ära andma.

Aga et Selewkias, nagu Skoniaski, ristirahwast kangeste taga kiusati, seepärast wöttis Julitta nõuiks kaugemale minna. Tema läks Tarsuse linna ja hakkas seal waeste seas elama. Aga warsti tuli maawalitseja Aleksander senna, ning tema ees kaewati Julitta peale, et ta ristiinimene on. Warsti käskis ta Julitta enese ette tuua; ning Julitta läks, pisiene

poeg süles, tema ette. Kui maawalitseja Julittalt tema nimest, suguwõsast ja isamaast järele küsis, kostis Julitta kõige tema küsimiste peale, et ta ristiinimene on, ning et selle sees kõik tema nimi ja auusus on, aga et tema isamaa taewa riik on.

Maawalitseja sai selle kostuse pärast väga wihaseks, käskis lapse Julitta sülest ära wõtta ning teda ennast härja soontega armutamal kombel peksta. Laps kiskendas ja aelas wõeraste inimeste süles ja kippus ema juure. Maawalitseja nähes, et pisikene Kirikus väga ilusa näuga oli, käskis teda enese juure tuua, pani teda oma põlwede peale istuma, hakkas teda meelitama ning tema pead silitama; aga laps waatas ikka ema poole, nuttis ja kiskendas ning püüdis ennast maawalitseja sülest lahti peasta. Kui Julitta piinamiste ajal hüidis: mina olen ristiinimene, — siis hakkas ka laps neid sõnu ema järele kordama, kiskus kuintega maawalitseja filmi ning rabeles kangeste tema süles. Maawalitseja wiskas kange wihaga lapse sülest maha ning lükkas teda jalaga. Ilmasüita lapsukene weeres kiwi treppi mööda alla ning kukkus urnuks maha.

Kui Julitta oma furnud last nägi, siis hüidis tema: „Oh Issand, ma tänan Sind, et Sa minu poja oma armu wäert oled teinud ning temale, enne mind, martri surma läkitanud!“ Selle järele maawalitseja nähes, et Julitta kindlus mitte ei kahane, käskis piinamisi juure lisada, — tema ihu terawate raud riistadega weriseks kiskuda ning tema haawade peale palawat tõrwa walada. Seal juures ütles maawalitseja temale: „halasta iseenele peale, hoia oma noorust ning luba jumalatele ohwerdada!“

— Mina ei hakka mitte neid kurtisid ja tummasid väerjumalaid kumardama, kostis marter wahwaste, waid tahan oma Issandat Jeesust Kristust, seba Jumala ainu sündinud Poega kumardada.

Kui maawalitseja nägi, et ta Julittat milgi-kombel usust pöördma ei saa, siis mõistis ta teda surmanuhtluse alla. Enne surma nuhtluse toimetamist, palus Julitta omale mõned minutid aega anda, Jumalat paluda, langes põlwile maha ning hüüdis: „Ma tänan Sind, oh Issand Jeesus Kristus minu Jumal, et Sa minu poja enne mind oled Enese juure kutsumud, teda wäert oled teinud Sinu nime pärast kannatama ning temale selle tühja maapealse elu asemel igawest elu kõige Sinu pühadega oled kinkinud! Wõta ka mind, oma kõlwatumat ümardajat wastu, anna mulle oma armu ja arma mind nende tarkade neitside jekka, kes Sinu igawesse pulma-kotta on wastu wõetud; õnnistagu mu waim Sind, ja Sinu algmata Isa, ja kõige pühamat Waimu, igaweste, amen.“

Pärast neid sõnu, sai Julitta mõdegaga ära surmatud. Tema ning püha Kirikuse ihud said linna müiride taha metsaliste ja lindude söögiks wisatud; aga nende ustawad ümardajad maksiwad neid salaja öösel maha. Keisri Konstantini walitsuse ajal, kui ristiusk Rooma riigi pea-usuks sai, leidsiwad ristiniimesed selle koha ülesse, kus pühad martrid Kirikus ja Julitta oliwad maha maetud.

Püüha martri Julia (neitsi) kannatamised.

16. Julii.

Kui uskmata rahvas Kartago linna oma alla võtsivad, siis sai üks pisikene ristiusu tütarlaps, nimega Julia, wangi wiidud, ning pärast ühe kaupmehele ära müüdud, kes teda Siriamaale wiis. Ehk küll see tütarlaps paganate seas elas, siiski ei unustanud ta oma wanemate õpetust ära ning pidas kindlaste ristiusu seadust. Tema teenis ka auusaste oma peremest nagu apostel ütleb: „ei mitte ilmakirjaks, kui need, kes inimeste meelepärast püüdwad olla, waid kui Kristuse sulased, kes südamest Jumala tahtmise järele teewad, kes heal meelel ussandat teeniwad, ja mitte inimesi“ (Ewessj. 6, 6. 7). Aga ehk Julia küll tasane ja õnakuulelik oli, siiski ei wõinud ükski teda midagi tegema sundida, mis Kristuse seaduse wastu on. Tema peremees sundis teda küll Kristust ära salgama ning pagana usu kombede järele elama, aga neitsi oli walmis ennemine surema, kui peremehe tahtmist täitma. Kaupmees pahandas ennast kangeste, mõtles teda ka ära hukata, aga tema truust nähes, jättis ta teda wiimaks rahule. Tema tasandust, kannatust ja wirkust pani kaupmees üsna imeks, ning, kui Julia täieealiseks sai, andis ta tema hooleks ka mõned

suuremad toimetused. Termed pääwad tegi Julia tööd ja toimetas mitmed talitusi; aga pärast pääwa tööd oli palwe ning püha kirja lugemine temale puhkamiseks ja juhatuseks.

Kui Julia juba üle kahekümne aasta wana oli, läks ükskord tema peremees oma toimetuste pärast teele ning wõttis ka Julia kaasa. Nende laew jäi Korsika saare juure, Babe-meresse, seisma. Selle saare peal oli siis veel palju paganaid. Kaupmees nägi, et mere ligidal wäerjumalatele ohwerdati; tema tahtis ka paganate kombest osa wõtta ja tuli kõige oma teereisi seltsimeestega maale. Julia jäi üksi laewa peale ning kurtis kõigest südamest paganate pimeduse pärast.

Sell ajal, kui kaupmees oma seltsimeestega maal oli, tuliwad mõned selle saare elanikud laewa peale, nägiwad seal Juliat ning saiwad tema enese käest teada, et ta ristiniimene on. Warsti kaebasiwad naad oma wanema ees, et wõera kaupmehe laewa peal üks neitsi on, kes nende jumalaid ei auusta. Wanem küsis kaupmehe käest: mispärast ei ole kõik sinu teenrid tulnud jumalatele auu andma?

— Nemad on kõik siin, kostis kaupmees.

— Aga kuidas mulle siis ööldi, et sinu laewa peal üks neitsi on, kes mitte jumalaid kumardada ei taha? küsis wanem.

— See on wist minu ümardaja Julia, kostis kaupmees; — teda ei ole wõimalik miski nõuuga kristlaste eksitustest ära pöörda. Mina isegi olen tema kallal küll waewa näinud, küll meelitanud, küll ka ähwardanud, ning ammu oleksin lastnud teda ära hukata, kui ta nii wäga truu ei oleks olnud ning nii suure hoolega mind ei teeniks.

— Tarmis teda wägise meie jumalaid kumardama fundida, ütles wanem. — Kui sa tahad, ma ostan teda sinu käest omale ning tahan teda jumalaid auustama wälja õpetada.

—* Mina ütlen sulle, et tema on walmis ennemine surema, kui oma usku käest ära andma; aga ära müia ei ole mull mitte wõimalik, sest kõik sinu warandus ei maksa tema auusat teenistust ära.

Tige saare wanem wõttis nõuiks wistist ristiusu-neitsikese oma küinte wahela kiskuda ja teda jumalatele ohwerdama fundida. Tema jootis kaupmehe joobnud ning saatis mõned mehed neitsi järele, kes teda tema juure tõiwad.

— Too jumalatele ohwrit, ütles wanem Juliale, siis tahan ma sind sinu peremehe käest wälja osta ning priiks lasta.

— Minu priius on see, et ma Kristust orjan ning Teda puhta südame-tunnistusega teenin, kostis neitsi. — Mina ei wõi mitte teie elkituse kilda ennast anda.

Siis käskis wanem neitsit wastu filmi lüüja. Rahulikult kannatas Julia seda ning ütles: „Kristus on minu pärast kämbli hoobid ja filmi sülitamised ära kannatanud; mina olen walmis Tema nime pärast kannatama.“

Waga neitsit katsuti mitmel wiisil piinada: tema juuksid kisti ja käristati, kõik tema ihu pekseti weriseks aga üksigi asi ei wõinud tema kindlust ära wõita. „Mina tunnistan Seda, kes minu pärast on hoopis kannatanud, fibuwitsa krooniga kroonitud ning risti naelatud, ütles neitsi ikka piinamise ajal; mina olen Tema ümardaja ning tahan ka kannatamise poolest

Tema järel käija olla." Waga neitsit waewati hirmsal kombel ning kaua aega, ning wiimaks löödi teda risti.

Kui kaupmees üles ärkas ning nägi, mis ilma tema teadmata tehtud oli, siis sai ta väga kurwaks, aga ta ei wõinud enam midagi parata: neitsi oli juba surmaga wõitlemas. Sell minutil, kui Julia hinge heitis, nägiwad mõned ühte walget tuikest tema suust wälja lendawawat, teised jälle inglid tema ümber olewat. Ohmatuses põgenesiwad naad ära ning jätsiwad püha neitsi ihu risti peale. Aga sellsamal öösel anti unes munkadele, kes seal ligidal ühe teise saare peal elasiwad, teada, mis Korsika saares oli sündinud, ning ka käsk püha martri ihu maha matta, mis nemad ka warsti täitsiwad. Pärast ehitasiwad ristiinimesed ühe templi selle koha peale, kus püha Julia sai risti löödud, ning seal sündisiwad mitmed imewäert juhtumised.

Püha suuremartri Marina kannatamised.

17. Juulil.

See noor tütarlaps, kes ka martri krooniga kroonitud sai, oli ühe väerjumalate preestri tütar, kes Antiohias Pisidia maal, kolmandamal aasta sajal, elas. Isa kaswatas teda pagana usu seaduses, aga Issanda arm andis temale töt tunda ning kutsus teda enese juure. Sell ajal, nagu teada on, kuwas Rooma riigi walitsus ristirahwast taga. Palju oli neid ristirahwa seas, kes kõrbedesse ja mägedesse warjule põgenesiwad; aga mõned jäiwad linnadesse ning, kerjajate näul, püüdisiwad Jumala sõna kuulutada ja laiale lautada. Ühe niisuguse kerjaja käest sai kaheteistkümnne aastane Marina kõige esite Issandast Jeesusest Kristusest kuulda. Kui ta teada sai, et Jumala ainu sündinud Poeg on meie patuste lunastamise pärast taewast maha tulnud, inimeseks saanud, piinamisi ja surma kannatanud, siis hakkas tema süda armastusest Issanda wastu põlema. Et tema mõtted alati Jumala poole pöördud oliwad, seepärast oli tal ikka suur rõõm kui ta Issandast midagi kuulda sai. Tema ihaldas kõigest südamest püha ristmist wastu wõtta, aga et tagakuusamine wäga kange oli, seepärast ei wõinud tema ei linnas, ega tema ümberkaudu preestrid leida, kes teda oleks ära ristinud. Marina andis ennast Jumala hooleks ning ootas,

mis Issand temaga teha võtab. Aga, et ta kõigest südamest Issanda sisse uskus, seepärast ei kartnud ta ka awalikult Teda tunnistada, ehk küll teadis, et ta selle eest häda sisse võib langeda. Ja tõeste, kõigeesite langes ta oma enese isa viha alla. Isa oli väga kõwa pagana uskus, ning kui ta kuulda sai, et tütar Kristuse sisse usub, siis hakkas ta teda vihkama ning väga karedaste temaga ümber käima. Marinal oli kahju, et ta isa armastusest oli ilma jäänud; aga tema usk ei kahanenud, waid tema hakkas weel rohkem taewa Issat armastama, kes talgi neid maha ei jäta, kes Tema sisse usuvad. Warsti kutsus Issand selle noore neitsikese martriliku kannatamisele, Oma püha nime auuks. Marina hakkas juba kuuet-teistkümmet aastat käima. Üksford, kui hommikupoolsete jauskondade walitseja ehk kuberneer Olimbrius Antiohiasse, Pisidia maale, tulemas oli, juhtus Marina linna ligidal tema wastu minema. Kui kuberneer Marinat nägi ning filmas, et ta väga ilusa näuga oli, siis tuli temal mõte teda oma naeste selka wõtta; ta hakkas temaga jutu tegema ning tema wanematest, nimest ja seisusest järele küsima. Marina kostis kõige tema küsimiste peale alandlikult ja häbelikult, ei warjanud ka seda ära, et ta kristlaste Jumala sisse usub ning oma elu Temale pühandada tahab. Aga eparh (kuberneer) umbes sellepärast läkski Antiohia, ristirahwast kohtu alla anda. Seepärast andis ta warsti sõameestele käsu Marina kinni wõtta ning enese järel linna tuua, aga teelas temale midagi waewa tegemast. Et Marina weel alles väga noor näitas olemat, seepärast lootis eparh teda fergeste usust ära pöörda. Sõamehed

wõtsivad Marina kinni; aga tema hakkas suure healega Jumalat paluma, et Ta temale oma abi saadaks, sest tundis oma nõdrust ning teadis, et Issand wõib igaihe uskjale jõudu anda ka kõige suuremad hädad ära kannatada. Tema ütles: „Oh Issand, läkita mulle oma abi kõrge auujärje pealt ja pane mo suhu tarkust, et ma Sinu wäe läbi kinnitub ja Sinu tarkuse läbi juhatud saaksin ning ilma hirmuta piinajate küsimuste peale kosta wõiksin.“

Teisel hommikul käskis eparh ehk kuberneer Marina enese juure kohtu ette kutfuda ja ütles lahkest tema wastu: „jumalad näewad, et mull sinu noorust kahju on ning et ma sind surmast peasta tahan. Kuule minu sõna, too jumalatele ohwrit, siis tahan ma sulle kallid kingitused teha ning sinu elu nii hea korra peale seada, et ka sinu kasuõdedel sinu üle kade meel saab olema.“

— Mina olen seda ainust Jumalat, Keda Kolmainuses kumardakse, seda Issa ja Poega ning püha Waimu tundma õppinud ning tahan Temale kiituse ohwrit tuua, kostis neitsi. — Mina ei wõi hingeta wäerjumalatele seda auu anda, mis minu Looja päralt on.

Eparh hakkas Marinat uueste maenitseda ning püidis teda küll lubamistega wõrgutada, küll ka ähwardamistega hirmutada; aga kõik oli ilmaasjata; — neitsi ütles: „mina tahan oma Jumala truusk ümardajaks jääda, Kes hea meelega minu pärast on kannatanud. Tema ei ole oma ihule armu annud, waid on minu pärast risti surma kannatanud, eks siis ka mina pea walmis olema Tema pärast kannatama

ja ka surema ning mitte oma patusest ihust hoolima? Sinu ähwardamised ei wõi mind hirmutada, sest piinamiste ajal saab mind kinnitama See, Kelle peale ma loodan."

Need sõnad wihastasiwad eparhi kangeste, ning tema käs kis Marinat peksta; neitsi weri laenetes maas, ning mõned inimesed, kellel tema pärast hale meel oli, andsiwad temale nõuu eparhi sõna kuulda. Aga marter, palawa usuga täidetud olles, kostis neile, et mingisugused piinamised ei wõi teda Jumalat ära salgama sundida. Tema lootis kindlaste Jumala abi peale, Kes uskjad ialgi maha ei jäta. Eparh käs kis piinamisi juure lisada: Marina sai piinamise puu külge naeltega kinni löödud, ning tema ihu weristati terawate raud riistadega. Aga püha neitsi, kõrgelt wäega kinnitud olles, kannatas rahulikult selle hirmsa piinamise ära. Pärast, kui ta juba pool-surnud oli, wiidi teda wangitorni.

Wangitornis palus Marina kõigest südamest Jumalat ja ütles: „Oh kõigekõrgem Jumal! taewa wäed seiswad hirmuga Sinu ees; Sinu läbi elawad kõik loomad, ning Sina kaitjed kõiki! Waata, oh Issand, oma taewa auujärje pealt minu, So alandliku ja kõlwatu ümardaja peale, sest Sinu peale üks-päinis loodan mina ja Sinu nime pärast kannatan mina. Waata, oh Armuline, minu peale, tee terweks mo äraweristud ihu, uuenda mo hinge ning hoia teda Sinu taewa riigi tarwis: anna mulle jõudu waenlast ära wõita, et minu sees So püha nimi auustud saaks!"

Wangitornis tuli Marinal ka saadana mörgetamiste vastu wõidelda. Inimese waenlane püidis

oma väega teda efsitada, saatis hirmu ja ahastuse tema peale ning tõi hirmsad nägemised tema filmade ette; aga waga neitsi pööris kõik omad mõtted Jumala poole, palus wäsimata Jumalat, ning Issand ei jätnud teda ilma oma abita ja kinnitas tema usku ühe imenägemise läbi. Häkitselt nägi tema enese pea kohal ülewl ühte hiilgawat risti, mis pimeda wangi hoone walgeks tegi; walge tuifene oli kõrgemal risti näha ning üks heal ütles ülewl neitsi wastu: „ole rõõmus, Marina, ja Kristuse mõistlik tuifene, sest sina oled waenlase ära wõitnud; ole rõõmus, sest warsi saad sina, kui tark neitsi, oma peigmehe, ilma sureliku taewa Kuninga pulma kotta!“ Marina süda sai ütlemata rõõmu täis; jellsamal ajal tundis ema, et tema haawad hakkawad paranema, ning tema ihu rammu hakkas jälle tagasi tulema. „Ma tänan Sind, oh Issand,“ hüidis tema, „et Sa oma armuga mind oled kaitsema tulnud, minu hinge kinnitanud ja minu ihu termeks teinud! Ma palun So heldust, tee mind püha ristmise kõlblikuks, et ma puhtaks pestud Sinu auusa pulma kotta wõiksin astuda.“ Waga Marina tänas rõõmu filmaweeaga terve öö koledas wangihoones Jumalat. Inimeste tigidus ei wõi neile ühtegi teha, kes kõigest südamest Jumala sisse usuwad. Ka koledas wangihoones ja kõige suuremate wiletuste ja hädade sees, läkitab Issand neile seda waimulikku rõõmu, mis ülem on, kui kõik maapealsed head. Oh kui suurt tröösti toob see ristiniimesele, kui ta teab, et ükski asi ei wõi teda Issanda armastusest ära lahutada.

Hommiku, kui Marina uueste kohtu ette toodi, siis paniwad kõik imeks, nähes teda terve ja rõõmsa

olewat. Mõned paganate seas hakkasivad Jumala wäge tundma, teised arwasivad, et waga neitsi on oma noiduse läbi ennast terweks teinud; aga eparh fundis neitsit ikka jumalaid kumardama ning arwas, et jumalad oliwad teda terweks teinud.

Mina ei wõi mitte oma Jumalat maha jätta, Kes mulle oma armu on näitnud, kostis Marina temale: Ka sina, tema wäge minu sees nähes, pead Tema sisse uskuma; Tema on see hinge ja ihu arst.

Hakati uueste waga neitsit piinama. Tema ihu kisti jälle weriseks ning tema haavu kõrwetati tulega. Aga tema kannatas rahulikult piinamised ära, palus Jumalat ja ütles: „Oh Issand, kes sa mind oled aitnud tulest läbi minna, tee mind kõlblikuks ka ristmise weest läbi minna, et ma, enne kui Sinu rahu sisse lähen, pattudest puhtaks pestud saaksin!“

Keid sõnu kuuldes, wöttis eparh kindla nõuu püha neitsi ära uputada. Tema käskis ühe suure tõrre weega senna tuua, püha neitsi käed ja jalad kõwaste kinni siduda ning teda selle tõrre sisse heita. Siis hüidis püha Marina: „Oh Issand Jeesus Kristus, kes Sa surma ja põrgu ahelad lahti peastsid, waata oma ümardaja peale ja peasta mo kõidikud lahti, ning saagu see wesi mulle püha ristmise weeks ja uueks sündmiseks igawese elule!“

Warsti, kui tema oma palwe oli lõpetanud, pease-
sivad tema kõidikud lahti, üks iseäraline walgu-
s paistis tema ümber, ning walge tuifene, kelle nokas
kuld kroon oli, hakkas tema ümber lendama. Püha
neitsi seisis wee sees ja laulis kõige kõrgema Jumalale

mitust. Sellamal ajal hüidis, kõikide kuuldes, üks seal: „rahu olgu sulle, Kristuse pruut, nüüd pead ja Issanda käest närtsimata krooni saama!“

Mõned, kes seal seisivad, nägivad veel martri kohal ülemel tule sammast ja risti, mis ühe israaliku walgusega hiilgas. Püha hirmu täis saades, hakkasivad nemad Issandat kiitma ning kuulutasivad, et nad Tema nime pärast surra tahtwad. Sparh sai küll hirmu täis, aga nähes, et palju usklikuks saiwad, käskis neid kõiki, ühes Marinaga surma tahtluse alla anda.

Enne surma maenitses weel püha Marina rahwast ning andis neile nõuu õiget Jumalat tundma hakata ja hingeta wäerjumalate teenimise maha jätta. Siis palus ta kõikide eest Jumalat; wiimaks näitas Kristus ise Ennast temale, ning Marina kummardas pea mureka mõega alla.

Meie waga isa Pammuse elu.

18. Julil.

Meie oleme juba mitu korda Niitri kõrbest rækinud, mis Egiptuse maal on. Waga Ammon, kes Antoniuse ja Bahomiusega ühel ajal elas, oli munga seisuse asutaja kes tühjas kõrbes, mis lühikese ajaga waga kõrbeelanikkusid täis sai. Nende püha elu, mis palwes sai mööda saadetud, nende täieline maailma heade ärasalgamine, nende alandus, halastus ja sõnakuulmine paniwad nende üle imestellema, nõnda et nad neid taewa inglite sarnasteks arwasiwad. Wana aja kirjamehed on meile nende püha inimeste elulugudest palju jutustamisi jätanud. Waga Pammus, kelle mälestust 18. Julil peetakse, oli üks neist kuulsamatest Niitri mäe ehk kõrbe elanikkudest.

Peab arwama, et Pammus alama rahwa sugust oli ning noores põlwes koolitud ei saanud, sest jutustakse, et kui tema maailma maha jätta tahtis, siis palunud ta ühte kõrbeelanikku omale mõned Daweti laulud pähe õpetada, sest et ise lugeda ei oskanud. Kolmekümneühetsama Daweti laulu esimesed sõnad: Ma olen mõtelnud: ma tahan eluwiihid hoida pattu tegemast oma keelega, on nõnda Pammuse südamest läbi käinud, et ta on warsti kõrbeelanikule ütelnud: „sest saab, armas isa, mnulle küll; mina katsun seda esimest õpetuse tükki nõnda wälja õppida, et ma teda täita mõistaksin.“ Kuue kuu pärast sai kõrbeelanik Pammusega kokku

ning küsis, miks ta enam tema juure õppima ei tule. „Mina ei ole veel esimest salmi täitma õppinud,“ kostis Bamvus. Waitolemist hakkas Bamvus sest ajast kõigeesimeseks hea-teuks arvama. Ka mitu aastat pärast seda, kui ta juba oma püha elu ning kõrge tarkuse poolest oli kuulsaks saanud, tuletas ta ikka neid tarku Daweti laulu sõnu meele ning ütles: „juba ühelsateistkümmend aastat õpin mina seda tükki, ning siiski mõistan teda väga pisut täita.“

Meie peame eneste üle nõnda valitsema, et meie oma keelega pattu ei tee. Issand on meile kõik anded meie heaks ja kasuks annud, aga, paraku, kuidas meie neid andeid pruugime? Keel ehk sõna on üks neist kõigeülematest Jumala annetest. Meie kohus on teda Jumala auuks, õiguse kuulutamiseks, ligemiste juhendamiseks, oma eneste ning teiste inimeste kõrgeks kasuks pruukida; aga selle asemel pruugime meie teda tihti tühja juttude, söimamise, tüli ja walekõrgetamise tarwis, ning nõnda pruugime meie seda eneste kahjuks, mis Jumalast meile meie heaks on antud.

Pärast õppis Bamvus ka kirja tundma ning sai varsti kuulsaks oma püha elu poolest. Pääwad otse oli tema töös, kudus rogostid ja tegi korwisi, mis ta pärast leiwa vastu wahetas; kõige oma kõrbe elu ajal ei sõõnud ta ühte raasukestki leiba, mis ta oleks muidu saanud. Töö juures palus ta omas südames Jumalat ja mõtles Tema tegusid järele, ning nõnda kaswis tema meelemõistus taewalikus tarkuses. Rahwaste mõttis ta kõiki vastu, kes tema juure tuliwad nõuu paluma, ning püüdis kõikide südamesse halastust ja armastust ligemiste vastu istutada. Et ta väga andlik oli ning palju oma enese tarkuse peale ei

lootnud, seepärast andis ta väga ettemaatlikult inimeste küsimiste peale kostusid. Sagedaste, kui teda pühast Kirjast ehk mõnest muust tähtsast asjast küsiti, ütles tema küsijatele: „minul ei ole veel kostust sinu küsimise peale;“ ning läks ära ja hakkas Jumalalt juhatust paluma. Mõni kord kostis tema mitme pääwa pärast ette pandud küsimise peale. Seepärast said tema sõnad ühe iseäralise lugupidamisega vastu võetud, otsekui Jumala käest tulnud juhatused. Kõik teadsivad, et püha mehe südames alati palve oli, et tema mõtted ikka Jumalikku asjade poole pöördub olivad, ning seepärast oli ka tema sõnadel üks iseäraline vägi.

Ükskord, kui Bamvus seal ligidal linnas käis, tuli üks patune naesterahvas uhkes riides tema vastu. Kui Bamvus teda nägi, siis hakkas ta nutma. „Miks sa, armas isa, nutad?“ küsisivad tema seltsimehed. „Mina nutan tõe asja pärast,“ kostis püha mees, „esiteks selle sinatse naesterahva hukatuse pärast, teiseks iseene pärast, et mina oma hinge ehtede pärast mitte nii suurt hoolt ei kannan, kui see sinane naesterahvas oma ihu ehtede pärast. Tema tahab inimeste meelepärast olla ning seepärast ehitab suure hoolega oma ihu, aga mina kannan oma ihu ehtede pärast pisut hoolt ning ei püüa Jumala meelepärast olla.“

Niitri kõrbes elasivad ka kaks venda Baasius ja Sesaias. Nende isa oli Hispania kaupmees, kes kauplemise läbi omale suure varanduse oli kokku pannud. Pärast tema surma jagasivad pojad varanduse pooleks, võtsivad nõuuks kõik oma elu Jumalale pühandada ning heitsivad munga põlve. Üks neist

jagas oma päranduse waestele, kirikutele ja kloostritele, siis läks kõrbe ja hakkas seal suures kasinuses ja puuduse kannatamises elama. Teine wend ehitas ühe wähelase kloostri ning tema juure ka wõeraste maja ning laatsareti, wöttis seal waesid ja hulguisid wastu, arstis haigid ning üleüldse püidis ligemiste kasuks elada. Pärast nende wendade surma, hakkaswad Riitri kõrbe mungad isekeskis waidlema selle üle, kumb neist wendadest oli paremine teinud, ning wiimaks läksiwad Pammuse juure õiget otsust selle asja pärast küsima. Püha mees seletas neile, et naad Sumala ees mõlemad ühe wäeri peal on, sest et mõlemad ainu armastuse pärast Issanda wastu omad teud tegiwad. Üks käis Issanda järel, heameelega kõrbe lu risti kandes; teine ligimesi teenides. Aga et mungad weel ikka waidlemist maha ei jätnud, seepärast näitis Issand nägemises Pammusele mõlemid wendi ühesuguses taewa õnuses.

Silja aegu enne Pammuse surma, tuli üks jumalakartlik Nooma naesterahwas nimega Melania, Egiptuse maale. Tema oli väga rikas, ning armastuse pärast Issanda wastu, pruukis oma juurt warandust waeste ja munkade kasuks ning Sumala kirikute heaks. Aleksandria linnas sai tema Pammusest kuulda ning wöttis nõuiks teda waatama minna. Püha mehe kelliasse astudes, andis ta kalli kingituse, — kolmsada liitrid kulda, tema kätte. Pammus tegi korwi, ei pannud tööd käest ära, ning ütles Melania wastu: „Sumal tasugu sulle, mo tütar, selle armastuse eest, mis sull Tema wastu on.“ Pärast seda pööras ta omad filmad oma jüngri poole, kes seal seisis, ning

ütles tema wastu: „wõta see kulb oma kätte ning saada teda ettemaatlikult nende wendadele, kes Siivia kõrbes ning saarte peal elawad. Nemas on wäga waesed, sest nende maa ei kanna wilja; aga Egiptuse munkadele ei ole kulda tarwis, sest nende maa kannab wilja ning nemad wõiwad oma töö waewast elada.

— Nuustatud isa, ütles Melania temale, olgu sulle teada, et siin kolmsada liitrit kulda on.

— Armas tütar, kostis püha mees, — Jumalal Kellele sa selle ande oled toonud, ei ole tarwis teada, kui palju siin kulda on. Kes oma peuga wee mõetnud, ja waksaga taewa ära mõetnud, ja walgaga maailma põrmu kooku pannud, ja mäed margapuuga ja mäekünkad waelausiga waaginud, See teab ka kui palju sinu kulb waagib. Kui sa selle kulla oleksid mulle annud, siis oleks tõeste tarwis olnud mulle teada anda, kui palju teda on; aga et sa teda Jumalale oled toonud, Kes ka lesenaese kahte weeringit ära ei põlganud, waid neid kui ühte suurt annet wastu wõttis, seepärast wõid sa rahul olla.

Mõne aja pärast, kui Pammus oma surma tundi ette ära nägi, kutsus ta waga Melania enese juure, ning teda Jumalaga jättes, kinkis temale wiimse oma tehtud korwi mälestuseks, mida Melania kui ühte kallist asja hoidis.

Waga Pammus suri seitssekümmend aastat wana ära. Mungawendi Jumalaga jättes, ütles ta nende wastu: „sest ajast, kui mina siin kõrbes elama hakkasin, olen ma iga pääw wäsimuseni oma kättega tööd teinud ning pole mitte ühte leiwa palukest ära sõönud,

mis ma ilma waewata oleksin saanud; ei tule mulle
 nüid ka niisugust sõnagi meele, mille pärast ma
 peaksin kahetsema; aga kõige see juures tunnen mina
 nüid, kui Sumala juure lähen, et nagu poleks ma
 veel hakanudgi Teda teenima.

Waga Makrina elu.

19. Juulil.

Püha Wafiliiuse see Suure elulugudest jutustades,
 meie kuulsime, et temal oli sõsar, nimega Makrina.
 Tema oli oma wanemate wanem tütar ja sündis,
 nagu Wafiliiuski, Kappadokia maal. Wanemad, Wafi-
 lius ja Emilia, andsiwad temale ristmises nime
 Bekla (Tekla); aga sugulased ja kõik pererahwas
 süidsiwad teda, tema wana-ema nime järele, Makrinaks.
 Makrina ema püidis hoolega oma tüdart kirja tundma
 õpetada ning tema esimene õppimise raamat oli Piibel.
 Emilia walitses Pühast Kirjast niisugused tüdid, —
 palwed, kiituse laulud ning õpetused wälja, kellest tütar-
 laps oleks wõinud aru saada. Nõnda sai lapsukene
 maastmadalast waimustatud Daweti lauludega ja Salo-
 moni ning Siraki targa õpetustega tutwaks; maast-
 madalast harjus Makrina Sumala sõna juhtimise
 järele elama, temast juhatusst ja õpetustst otsima, temas
 rõõsti ja rõõmu leidma. Mliti, kui ta tööd käsil
 võttis, kui hingas ehk magama heitis, oli palwe

tema suus ning südamēs. Ühtegi asja ei mõtnud tema ette, enne kui Jumalalt õnnistust tema peale ei olnud palunud. Emilia ei lasknud tüttart laiselda, pääwad otja oli temal töö käes: tema õppis lugemist, tegi tööd, aitas emat maja toimetusi talitada ning õpetas vähemaid wendi lugema.

Wasiliusel ja Emiliaal oli palju lapsi, — neli poega ja kuus tüttart, ning kõik lapsed said ühte wiisi — kristlikus wägaduses kaswatud. Nendele said ka ilmlikud õpetused õpetud, aga kõige ülem mure oli wanematel selle üle, et lastest õiged ristiinimesed saaksiwad. Jumalakartlikud wanemad teadsiwad, et nende kohus on lapsi mitte sellesinatse, waid igawese elu tarwis kaswatada, ning et Jumala seaduse tundmine ja täitmine peab ristiinimesele noorest põlwest kõige ülem mure olema.

Issand õnnistas waga wanemate maewanagemist. Meie juba teame misjuguist püha elu elasiwad püha Wasilius, see Suur, ja Gregorius Nisfa piiskop; teame, misjuguise kindlusega ja iseene se ärasalgamisega naad oma ameti kohusid täitsiwad. Seesama palaw usk, mis neid kuulsaid koguduse wanemaid suurte asjade toimetuses kinnitas, elas ka nende sõsara Makrina sees ja aitas teda kõik kodused talitused ära toimetada ning kõige pere kasuks olla; sest usk on kõikide heategude hallikas, tema annab igapähele head teha.

Kui Makrina wieteiškümne aastaseks sai, siis ei olnud kõiges linnas nii ilusat neitsit leida kui tema. Kõik teadsiwad, et tema peale selle weel tasane, wiisakas ja wirt tööle on; seepärast käis temal palju kofilast. Wanemad ei pidanud suurt lugu sellest, kas peigmehed rikkad ehk suurest jugust on; aga sellegi-

pärast tuli wiimaks üks noormees Makrinat kosima, kes üks väga wiisipäraline inimene, ning peale selle veel rikkas ning suurest sugust oli. Nemad kihlasiwad teda oma tütriga ära; aga et pruut veel väga noor oli, seepärast sawad pulmad teiseks korraks jäetud. Aga Jumal wöttis teist wiisi seada: hilja aegu enne pulma pääwa suri peigmees ära. See oli otsekui pitssehoop Makrinale, kes oma peigmeest hellaste armastas. Makrina wöttis kindla nõuu neitsi põlwe jäeda; ning pärast, kui wanemad temale nõuu andsiwad, male üks teine abikaas walitseda, siis kostis ta neile: „mina tahan oma kihlatud peigmehele truiks jäeda; sest ülestõusmise lootuses ei arwa ma teda mitte surnuks, waid elawaks Jumala juures; tema on otsekui kaugemale maale ära läinud, kus ma teda jälle ükskord näha saan.“

Et küll Makrina peigmehe pärast kangeste kurtis, siiski ei jätnud ta oma kohuste täitmist maha: Tema andis ennast täieste Jumala hooleks, püüdis oma kurbduse ära unustada ning oma wendade ja sõsarate eest hooltkanda. Eks juhtu meiega seda, et kui meie kedagi kautame, kelle pärast meie elada tahtsime, siis arwame meie, et meie elu enam kellegi tarwis ei ole, et meie wõime oma kurbdusele ennast täieste ära anda ning teised inimesed koguni ära unustada? Aga niisugune kurbdus ei ole mitte ristiuskumise wäert. Ei, üks tõsine ristiuskumise inimene ei pea mitte nõnda ennast kurwastama, kui need, kellel tröösti ei ole. Tema ei ela maa peal mitte see tarwis, et üksi oma elu siin õnnelikuks teha, waid temal on veel palju muid tegemisi ja talitusi siin ilmas. Nõnda nagu ka Makrinaga. Tema nägi, et temal palju

tegemisi on, et ema peal kõik maja talitused ja pere ülespidamine olivad, et pisikesed lapsed järelmaatamist ja väsimata hoolikandmist nõuudsiwad. Makrina palus Jumalalt abi ning hakkas wurgaste ja kõige hoolega kõik seda tegema, mis nägi tarwis olewat. Mõne aja pärast suri Makrina isa ära, ning Emilial sündis wiimne poeg, Peetrus. See tegi mured weel suuremaks, ning Makrinal tuli weel rohkem waewa näha. Tema wõttis pisikesse wenna täieste oma hooleks, oli tema hoidjaks, ning pärast hakkas teda lugema õpetama, ning kaswatas teda suureks poisikeseks. Aga see ei keelnud teda ka muid maja talitusi toimetamast; ei olnud seda tööd, mis tema oleks raskeks ehk halvaks arwanud; tema nägi waewa, kui wiimne teener majas, näitas kõigile wõrkuse ja osawuse eesmärki, waatas tööde ja talituste üle, trööstis ema, juhatas wendi ja õdesid, ning oli neile teiseks hellaks ja hoolikaks emaks.

Makrina waewanägemine ei jäenud ka siin elus ilma tasumata. Suure rõõmuga nägi tema, et kõik pere wagaduses edeneb, et tema juhatused on wendadele ja õdedele hinge kasuks olnud. Kui tema wend Basilius oma õpetuse Atenas sai lõpetanud ning koju tagasi tuli, siis näitas Makrinale, et Basilius oma tarkuse ning teaduse üle natukene suureline on, ning Makrina püüdis teda kõrkuse patust hoida ja temale seletada, et kõik need waimu anded, mis temal on, peab tema Jumala auuks pruukima. Makrina sõnad ning maenitsused mõjusiwad väga Basiliuse südamesse. Nõndasamuti olivad Makrina juhatused ka teiste wendadele suureks kasuks, Gregoriussele, kes pärast Niissa piiskopiks sai, Namkratiusele,

kes noores põlmes ära suri, ning kõigenoorema wenna Peetrusele, keda tema ise üles kaswatas.

Kui laste kaswattamine otsa lõppis, wennad omale ametid wõtsiwad ning sõsarak mehele läksiwad, siis andis Makrina emale nõuu maailma maha jätta ja üksikusse paika elama minna. Emilia lastis kõik orjad priiks, wõttis natukesse warandust kaasa ning läks tütriga ühte ilusasse üksikusse paika, Saiisi jõe äärde, Wafiliume elupaiga ligidale elama. Nende järele tuliwad ka mõned nende endised ümardajad, kes neist lahkuda ei tahtnud, jenna, ning ka meel mõned teised wagad naesterahwad. Nemad kõik oliwad maailma maha jätnud, elasiwad ühte waikest elu ning palusiwad Sumalat; kõik warandus oli neil ühes, kõik tegiwad ühes tööd ja lugesiwad Püha Kirja, elasiwad armastuses ja ühes-meeles ning kuulsiwad selle naesterahwa sõna, keda nemad ise oliwad enestele ülewaatajaks walitsenud.

Emilia suri väga wana ea sees ära. Wiimisel ajal oliwad tema juures Makrina ning Peetrus. Nemad talitasiwad teda tema haiguse ajal ning wõtsiwad wiimse õnnistuse tema käest wastu, enestele ja ka teiste lastele.

Kümne aasta pärast suri ka Wafilium, see Suur, ära. Gregorius, kes Arianlaste kiusu pärast kaua oli wangi põlmes olnud, tuli jälle isamaale tagasi ja tahtis sõsarat Makrinat näha saada, ning jõudis tema surma tunniks tema juure. Gregorius on meile väga liigutawa jutustamise tema õnsast surmast jätnud, mis tema alandliku ja waga elu wäeriline oli.

Kui Gregorius selle koha ligidale jõudis, kus Makrina elas, sai ta ühe inimese käest, kes tema

vastu tuli, kuulda, et sõsar haige on. See sõnum ning üks kurb ettetundmine tegivad Gregoriuse rahunemaks, seepärast lisas ta sammu juure ning sai varsi kloostris juure, kus Makrina elas. Tema läks kõigeesite kiriku, sest kirikus peeti siis Jumalateenistust; aga Makrinat ei olnud kirikus. Gregorius läks tema kelliasse; haige Makrina oli põrandal maas ning tema peal oli wana katkend riide hilbukene. Wenda nähes, sai ta väga rõõmsaks ning tahtis istuma tõusta; aga nõdrusse pärast ei suudanud ta seda mitte teha. Ta andis wennale suud ning hüüdis: „ma tänan Sind, oh Issand, minu Jumal, et Sa mulle ka seda head oled teinud!“ Pärast hakkas ta wennaga juttu ajama, oma waewa warjades ning rahulik ja rõõmus olla püüdes, et wenda mitte kurvastada. Kui Makrina Basiliust nimetas, hakkaswad Gregoriuse filmad wet jooksuma. Wenna kurbdust nähes, hakkas Makrina teist juttu tegema, — rääkis Jumala imewäert eesmuhest, Issanda tarkusest ja armust, sellest, mis tarwis inimene on loodud ning kuidas tema siit kurvast elust teisi igawesse elusse ära läheb. Kui ta nägi, et wend rahulikumaks jäi, siis andis ta temale nõuu pärast pitka tee-reisi natuse hingada. Gregorius läks rohuaida, aga warssi kutsus teda sõsar jälle oma juure tagasi. Püha rõõmu täis olles, tuletas Makrina neid heategusid meele, mis Jumal kõige tema suguwõsale oli näitnud, kiitis ning tänas Jumalat. Gregorius kirjutab sest nõnda: otsekui hallikast woolas waimustatud kõne tema suust, ning kõik tema mõtted oliwad taewas. Tema kõnet kuuldes, maitsefin ma taewa õnjust ja mõtlefin: oh oleks see pääw pitkendud saanud, et ma

lauemine võiksin neid armsaid sõnu kuulda! Aga pääm hakkas juba õhtupoole jõudma; õhtu laulud tutsusiwad meid kiriku; haige sõsar laskis mind kiriku minna, aga ise hakkas Jumalat paluma.

Kui Gregorius teisel hommikul sõsara juure tuli, siis sai ta aru, et tema filmad teda wiimast korda elus näewad. Aga kui Makrina wenna kurbdust nägi, siis hakkas ta teda trööstima, sest tema oli ühte seäralikku püha rõõmu täis; ei tunnud tema ei surma hirmu ega kartust, waid kindel lootus Issanda peale sinnitäs tema südant. Raua aega kõneles tema wennaga ning nunnadega, kes jenna oliwad kokku tulnud. Tema nõdrus läks ikka suuremaks. Kest

pääwa ajal hakkas ta tasase healega Jumalat paluma. Võik oliwad wait ning püüdsiwad tema sõnu tähele panna. „Ma tännan Sind, oh Issand! ütles tema. Sina oled surma hirmu meist ära ajanud, sest Sina oled meie ajaliku elu otsast igawese elu alguse teinud! . . .

Kirikeseks ajaks lased Sa meie ihud surma unes magada, ning äratad neid wiimse pasunaga warsti jälle ülesse! . . . . Kui ühe waranduse, paned Sa meie ihud maa põue paigale, ning pärast nõuad Sa temalt kõik tagasi, mis Sa tema kätte oled uskunud, ning lood seda ümber, teed näutu ja sureliku ihu suuremataks ja auusaks! . . . . Sina oled meid patust ja hukatusest peastnud! Sina oled põrgu wärawad katki murdnud ning surma wäe maha rõhunud ja meile teed ülestõusmise poole walmistanud! . . . .

Oh Issand igawene Jumal, Kelle külge ma noorest põlwest olen hakkanud, Keda ma kõigest omast hingest olen armastanud, mõtle minu peale omas kuningriigis, nõnda kui Sa rööwli peale mõtlesid, kes ennast Sinu

armu hoolets andis, ning anna mulle andeks, mis ma Sinu vastu sõna, teu ehk mõttega olen efsinud!" Pärast seda palwet tegi püha Makrina risti rinna ette ning andis rahu ja rõõmuga oma hinge Jumala kätte. Tema furi nõnda rahulikult, otsekui oleks magama uinunud; tema palest paistis taema rõõm, ning tema hiilgas ühe ifeäraliku iluga. Kõik, kes seal juures seisivad, olivad wait, sest ei tahtnud tema wiimiste minutite waiksust rikkuda, aga kui felgeste näha wõis, et ta furnud oli, siis hakkasivad nunnad ärdaste nutma, sest kõik armatasivad Makrinat kui ema.

Kui tarwis oli furnu keha riidesse panna, küfis Gregorius ühe nunna käest, kes Makrinaga feltfis oli elanud, kas tal midagi uut riidet peaks olema. Tema ei ole omale midagi walmistanud, kostis nunn, — sest kõik, mis tal oli, on ta waestele ära jaganud. Siin on kare wildne kuub, siin tükkidest kokku õmmeldud rassa (pealmine rie), siin wana mantia (kiriku rie); muud midagi temal ei olnud; aga kõige fee juures on tema omale suure waranduse kogunud taewas."

Suur hulk rahwast tuli waga Makrina matussele kokku, kes kõige oma elu aja oli truiSte ja wäsimata Jumalat teeninud.

Püha prohveti Eſekieli mälestus.

21. Juulil.

Püha prohvet Eſekiel oli preester, Lewi suguarust. Tema sai Nebukadnetsarist teise wangiviimise ajal Kaldea maale wiidud, ühes kuninga Sojakimiga, ning elas seal Kebari jõe ääres. Wiendamal wangipõlwe aastal, 595. aasta ümber, läkitas Issand teda nende Juutidele, kes wangis olivad, meelesparandamise jutlust kuulutama. Sell ajal oli tema kolmkümmend aastat wana, kui Issand temale imenägemises ilmus. Eſekiel nägi otsekui nelja elajat, kellel iga ühel neli palet oli, mis iga nelja poole olivad pöördud; nimelt: inimese, lõukoera, härja ja kotka paled olivad neil. Need elajad olivad taewa peal ühe selge pilwe sees näha. Nendel olivad ka tiivad, ning nemad hülgasiwad otsekui walge wass tule sees. Nemad olivad otsekui rataste ette pandud, mis nende järel liikus ja käis, ja nende kohin oli kui suure wee kohisemine, kui müra sõja lekkis. Ülehel nende kohal oli auujärg, kelle peal üks inimese sarnane istus ja tema ümber oli tuli ja selgus. (Püha kirjade seletamise järele, tähendasiwad need neli elajat nelja Ewangelisti, kes oma jutlusega kõik maailma walgustasiwad.)

Suures hirmus langes Eſekiel filmile maha ja kuulis Issanda healt enese wastu ütlemat: „Inimese poeg, seis oma jalge peal, ja Mina tahan sinuga rääkida!“ — Ja Waim tuli minu sisse, ütles prohwet

ja pani mind seisma mo jalge peale ja ütles minu vastu: „Inimese poeg, Mina tahan sind läkitada Israeli laste juure, ühe wastupanija rahwa juure, kes Minu vastu paneb, nõnda kui nende wanemad. Mina tahan sind nende juure läkitada, ja sina pead neile Minu sõnad kuulutama. Ja sina, inimese poeg, ei pea mitte neid kartma, kui nemad ka sinu vastu paneksivad ja sulle liiga teeksivad; waid kuuluta julgeste neile minu sõnad.“ Pärast seda nägi Eškiel, et üks käsi oli tema poole wälja sirutud, mis kokkukeeratud raamatut pidas. See raamat oli seest ja wäljaspoolt täis kirjutud; käsi tegi raamatu lahti, ning senna sisse oliwad kirjutud nutu loud, ja ägamine, ja häda sõnad. (Ešek. 2 peat).

Issanda käsu järele, sõi Eškiel selle raamatu ära ning sai uueste Jumalalt käsu kõik seda, mis raamatu sees oli kirjutud, Israeli rahwale kuulutada ning neid meelesparandamise ja sõnakuulmise poole pöörda. Selle järele tõstis waim teda ülesse ja hakkas teda kaugemale wiima, ning tema kuulis enese taga tiibade kohinat ja wankri mürinat ja suurt maawärisemist, ning heal ütles tema vastu: „kiidetud olgu Jehowa aru Tema kohast!“ Tema süda oli kurbdust täis; aga tema tundis, et Issanda käsi teda tuetamas oli.

Aga ometi terwet seitse päewa ei julgenud Eškiel oma rahwale Issanda sõnu ning ilmutamisi kuulutada. Seepärast andis Issand uueste temale käsku ja ütles tema vastu: „inimese poeg, Ma olen sind pannud wahimeheks Israeli sugu üle, et sa pead Minu suust sõna kuulma ja neid maenitsema Minu poolest. Kui Mina sulle ütlen, et õäl peab armuta surema, kui

ta mitte ümber ei pööra, aga kui sa mitte Minu sõnu ei kuuluta ja öäl oma ülekohtu sees ära sureb, siis tahan Ma sinu käest tema werd küsida." Pärast seda oli Efskielile jälle nägemine, kus temale Jumala nuu näidati.

Seft ajast hakkas Efskiel julgeste kõik rahwale kuulutama, mis Issand teda käsks. Kaksikümmend kaks aastat ütles ta jutlust wangidele Babelis, naenitses neid pattu maha jätta, meelt parandada ja Jumala poole pöördä. Jumala Waimu juhutamise ärele, kuulutas ta need häädad ette, mis Jerusalemma ja Juudarahwa peale pidiwad tulema, ütles ka mõne teise maa, nagu Tiruse ja Egiptuse, laastamist ette, wiimaks jutustas ka Issraeli wangist peasemisest ning Lunastaja tulemisest. Efskiel nimetab Messiasst Karjatseks, kes oma äraeksinud lambaid tuleb kui Karjane hoidma, nimetab teda ka Dawetiks, sest et Tema Daweti sugust pidi sündima.

„Ma tahan oma Karja lambad üles otsida, ütleb Tema Issanda nimel, ja neid ära peasta kõigist paigust, kuhu nemad on laiale pillatud pilwe ja tuure pimeduse ajal . . . . . Hea Karjamaa peal tahan Ma neid sööta, ja Issraeli mägede peal peawad nende Karja-ajad olema. Ma tahan hoida oma Karja ja neid saata hingama, et naad teadwad, et Mina olen Jehowa. Mis kadunud, tahan Ma üles otsida, mis ära aetud, tagasi tuua, mis nõdrad ja haiged — tinnitada, mis lihaw ja wägew — ära kautada, Ma tahan neid sööta, nõnda kui kohus on . . . . .

Ja Ma tahan nende üle panna ühe ainsa Karjatse, ja ta peab neid hoidma, see on Mo sulane Dawet . . . . Mina tahan neile Jumalaks olla, ja

mo sulane Dawet peab würst nende seas olema: Mina Jehowa olen seda rækinud. Ja Ma tahan nendega rahu seadust teha." (Esef. 34 peat.)

Rahwast meeleparandamise poole juhatahes, tuletas Esekiel neile Issanda halastust meele, mis alati walmis on kahetsejatele andeks andma. Tema ütles Issanda nimel nende wastu: „Heitke enestest ära kõik omad üleastmised, ja tehke enestele üks uus süda ja üks uus waim; sest miks teie tahate surra, ja Issraeli jugu? Sest mull ei ole head meelt öäla surmast, waid sest on Mull hea meel, kui ta ümber pöörab oma teede pealt, et ta wõiks elada. Andke endid pöörda, siis peate teie elama jääma." (Esef. 18 peat.)

Mitu korda juhatas Issand Esekielile imenägemiste läbi. Üksford sai tema waimus Salomoni templi wiidud ning nägi seal wäerjumalaid pühäs paigas, nägi Issraeli wanemaid wäerjumalaid teeniwad ning preestrid päikest kumardawad (8 peat.). Üks teine kord, näitas Issand temale nägemises templi uuen- damist; Issanda auu täitis teda ning Jumala arm woolas uskjate peale wee näul; ning Jehowa ütles: „seal, kuhu see jõgi tuleb, peab kõik terweks ja elawaks saama" (47 peat.). Mõned arwawad, et see wesi on ristmise sakramenti ette täheandanud.

Esekielile sai ka furnute ülestõusmine ette näidatud. Omas raamatus, 37. peatükis, jutustab tema, et Issanda käsi pani teda ühe wälja peale seisma, mis furnute luid täis oli, ning Issand küsis temalt: „Inimese poeg, kas needsinatsed luud peaksid jälle elama hakkama?" — „Issand Jehowa, Sina tead seda," kostis prohmet; ning heal ütles tema wastu: „Räegi prohmeti wiisil neistsinatsist luist, ja ütle nende

wastu: teie ärakuinud luud, kuulge Jehowa sõna. Nõnda ütleb Issand Jehowa nende luudele: waata Ma saadan teie sisse waimu, et teie peate elawaks saama; ja Ma annan sooned teie külge, ja lasen teie peale liha kasvada, ja panen naha teie ümber, ja annan teie sisse waimu, et teie peate elawaks saama, ja peate tundma, et Mina olen Jehowa." Efskiel täitas Issanda käsku, ning ütles nõnda luude wastu, ning nägi, et luud hakkasiwad üks teise külge minema, ning et liha nende külge kasvab, aga waimu ei olnud veel mitte nende sees. Siis ütles Issanda heal uueste tema wastu: „räägi prohwetile wiisil waimu wastu, inimese poeg, ja ütle temale: nõnda ütleb Issand Jehowa: waim, tule neljast tuulest, ja puhu nendefinaste tapetud inimeste sisse, et nemad elawaks saavad.“ „Ja ma rääkisin, nõnda kui Issand mind oli käskinud,“ ütleb Efskiel, „ja nende sisse tuli waim, ja nemad hakkasiwad elama, ja seisiwad oma jalge peal, üks pärastu suur wägi.“

Seda ettekuulutamist üleüldisest furnute üles-
 tõusmisest luetakse Suurel laupäawal, hommiku
 Sumalateenistusel.

Piibli raamatus on prohwetile Efskieli elulugudest
 väga pisut ülespandud. Üks wana jutt kuulutab,
 et Juudid, kes Babelis wangis oliwad, on teda,
 tema noomimiste pärast, ära surmanud, hobustega
 lõhki tõmbanud, ning et tema ihu on Semi ja Arpaksadi,
 Abraami esivanemate, hauda pandud.

Püha apostlite Jarnatse salwitooja Maria Magdalena mälestus.

22. Juulil.

Sell ajal, kui Issand Jeesus Kristus Kalilea maad läbi käis, oma Jumaliku wäega imetähta ja fuuri tegusid tegi, tuli Tema juure üks naesterahwas, nimega Maria Magdalena, ja palus ennast terweks teha. Issand ajas temast seitse kurja waimu wälja ning tegi teda tema tõbest terweks. Oma tänu tunnistuseks, hakkas Maria sest ajast Issandat teenima ja Tema õpetust kuulma, ning käis Tema järel senni kui Tema risti surmani. Tema, ühes teiste püha naestega, nägi Kristuse kannatamist ja nuttis Tema pärast. Tema seisis, ühes Issanda Emma Kristuse risti juures ning nägi Kristuse mahamatmist.

Pühad naesed, Issanda surma pärast leinades, walmistasiwad, Juuda rahwa kumbe järele, kallist salwi, et Jeesuse Kristuse ihu wõida, ning kui hingamise pääw sai mööda läinud, läksiwad wara hommiku haura juure; aga kõigeesite, weel enne walget, tuli rutuga Maria Magdalena senna, ning oma imeks nägi, et kivi oli haura ukse eest ära weeretud ning et haud tühi oli. Rutuga läks ta Joannese ja Peetruse juure ning ütles neile: „nemad on Issanda hauast ära wõtnud, ja mina ei tea, kuhu nemad Teda on pannud.“ Joannes ja Peetrus läksiwad warsti tema järel haura juure, ning kui sisse astusiwad, nägiwad,

et Jeesuse ihu seal ei olnud, ning et nurgas furnu linad üffi maas olivad, kelle sisse Jeesuse ihu oli mähitud; ning nemad läksivad ära. Aga Maria jäi haua juure, seisis seal ning nuttis. Kumakülle hauda waadates, nägi ta seal laks inglit, ühe pea ja teise jalge asemel, kus Jeesuse ihu oli maganud. Nemad ütlesivad temale: naene mis sa nutad?

— Nemad on minu Issanda ära wiinud, ja mina ei tea, kuhu nemad Teda on pannud, kostis Maria.

Kui ta seda sai öölnud, waatas tema oma selja taha ja nägi Jeesust Ennast, aga ei tunnud Teda, ning mötles, et see kärner on.

— Naene mis sa nutad, keda sa otsid? ütles Jeesus temale.

— Kui sina Teda oled ära wõtnud, ütles Maria, siis ütle, kuhu sa Teda oled pannud?

— Maria! ütles siis Issand temale.

Nüüd tundis Maria Issanda ära ning hüidis: Spetaja!

— Ära puudu Minusse, ütles Issand, — waid mine Mo wendade juure ja ütle neile, et Mina lähen oma Issa ja teie Issa, oma Jumala ja teie Jumala juure.

Sell ajal tuliwad ka teised naesed haua juure, ning nendega tuli ka Maria Magdalena uueste senna. Nemad nägivad seal kahte inglit, kes neile ütlesivad: „Mis teie elawat furnute feast otsite? Teda ei ole siin, Tema on ülestõusnud! Minge ütelge Tema jüngritele ja Peetrusele, et Tema on furnust üles tõusnud.“

Naesed saiwad röömu ja hirmu täis, läksivad haua juurest ära ning nägivad tee peal Kristust Ennast, kes neile ütles: „olge rõõmsad!“ Nemad heitsivad filmile maha ja kumardasivad Teda.

Nõnda said nad pühad naased, kes Issandat Tema maapealse elu ajal suure hoolega teenisid, Tema auusa ülestõusmise esimesteks kuulutajaks. Maria Magdalena, kes kõigeesite ülestõusnud Issandat näha sai, trööstis leinajaid jüngrid nende rõõmsate sõnadega: „Kristus on surmast üles tõusnud!“ Kui esimene Kristuse ülestõusmise kuulutaja, on ta Kristilõuguduse käest nime saanud, — a p o s t l i t e s a r n a n e.

Pärast Issanda taeva minemist elas Maria Magdalena kõige pühama Jumala sünnitaja ja apostlitega alatises palwes ning nägi, kuidas ristiusu õpetus ennast Jerusalemmas laiale lautama hakkas. Püha hoolt ning palawat usku täis olles, kuulutas ta ka ise mitmel maal Jumala sõna. Roguduse wanad kirjad tunnistawad, et tema on ka Roomas käinud, seal keisri Tiberiusese ühe punase muna annud, ning teda nende sõnadega teretanud: „Kristus on surmalt üles tõusnud!“ Pärast on ta keisrile Issanda risti surmast jutustanud ja ütelnud, et Pilatus on Jeesuse ilma süita surmale mõistnud. Wanast oli Juuda rahwal, iseäranis waestel, wiis oma tutwatele, sõbradele ja heategijatele nende sündimise päiwil ning uue aasta päawal mune kinkida. Seda arwati rõõmustamise ja auustamise märgiks nende inimeste poolt, kellel suuremat kingitust tuua ei olnud. Pärast Mariat Magdalenat, mõeti ka risti rahwa seas wiisiks üks teisele Kristuse ülestõusmise mälestuseks punasid mune kinkida.

Roomast läks Maria Magdalena Ceesuse linna ning oli seal oma surmani Apostli Joannese abiks armuõpetuse kuulutamises. Wiendamal aastasajal sai tema mädanemata ihu Ceesusest Konstantinopoli wiidud.

Püha Olimpiada diakonissa elulugud.

25. Juulil.

Issand Jeesus Kristus, oma seadust seletades, ütles, et kõik see seadus on neis kahes käsus: „armasta Jumalat kõigest omast hingest, ning ligemist, kui iseennast.“ Ning tema ütleb veel: „kõik, mis teie teete ühele neist Minu vähemast wendadest, seda teete teie mulle.“ Wana aja ristirahwas pidasiwad kindlaste seda seadust, — Jumalat teenides, püüdsiwad ka ligemisi teenida. Kirikute juure saiwad latsaretid, naeste majad, koolid ja wõeraste majad ehitud, ning kõik need asutused saiwad annetest üles peetud, mis ristiinimesed ilma fundimata töiwad; sest igaüks arwas oma kohuse olewat ühe jau omast warandusest kiriku kasuks ja waeste abiks ära anda. Nemad aitasiwad tugewaste neid mehi, kes kaugete maadesse Jumala sõna kuulutama läksiwad, läkitasiwad armuandeid nende ristiinimestele, kes tagasiusamist kannatasiwad, püüdsiwad wangide rasket elu kergitada, ning oliwad armulised ka paganate vastu. Naesterahwad oliwad ka väga hoolsad armutegudes. Sell ajal, kui risti- usk laiale lagunema hakkas, oliwad pagana rahwa seas väga nurjatunud kumbed, — nende naesterahwad pidasiwad kõigesuuremat lugu ihu ehtedest, rõõmu pidamisest ja näitemängidest. Aga selle vastu näitasiwad ristiusu naesterahwad, et naad kõlblikud kristuse armu pärijad on. Nende puhas ja ilme- aitmata elu, nende kindlus tagasiusamiste ja wilet-

juste ajal, nende wahwus, millega naad oma usku tunnistasiwad, paniwad ka paganaid imestellema. Kõik Kristuse koguduse liikmed, kes armastuse fide-
mega ühendud oliwad, püüdsiwad, igaüks oma jõudu mööda, kõige koguduse liikmete kasuks tööd teha. Mõned naesterahwad, kellel oma peret ei olnud, wõttsiwad waeste ja haigete talitamise oma hooleks: piiskoppide ning preestrite juhatusel all, walmistasiwad naad neid naesterahwaid, kes usklikeks oliwad saanud, ristmise wastuwõtmisele, õpetasiwad neile ristiusu seadust. Neid jumalakartlikeid naesterahwaid, kes niisuguse teenistuse koguduses eneste peale wõttsiwad, nimetati diafonissiks. Selle ametisse heitsiwad enamiste lesed naesed, kellel lapsi, ega laste lapsi ei olnud, sest et neid mured perede ülespidamisest ei koormanud. Aga pärast wõttsiwad seda ametit ka neidsid, kes abielusse ei tahtnud astuda.

Meie juba rääkisime mõnest diakonissast, nõnda kui Weoswast ja Tatjanast. Neljandamal aastasajal elas Konstantinopolis üks jumalakartlik diakonissa, nimega Olimpiada.

Olimpiada wanemad oliwad väga kõrgest sugust inimesed Konstantinopolis. Tema ema oli esite Armenia kuninga Arsarkiga abielus, pärast läks ta ühe suure Konstantinopoli ülemale mehele. Olimpiada oli tema ainus tütar ning sai suures rikkuses ja külluses üles kaswatud. Väga noore eal sees sai tema ühe suurtsugu nooremehega kihlatud; aga et see noormees warsti ära suri, seepärast ei tahtnud Olimpiada enam teise mehele minna, waid wõttis nõuiks kõik oma elu ning waranduse koguduse ja ligemiste kasuks pruukida. Pärast wanemate surma

äi temale väga suur warandus. Olimpiada oli sell ajal noor ning priske ; aga kõik maailma rööm ning rikkus ei wõinud tema südant enese poole tõsta. Oma rikkusest ei pruukinud ta enese kasuks kuigi palju, paastus kangeste, kandis waesid ja halbu riidid, aga püüdis waesid ja haigid tugewaste aidata, ehitas kirikuid, muretses haigete majadele ülespidamist, ostis wangisid priiks, saatis armuandeid ka kauge mate maadesse.

Sell ajal walitses Konstantinopolis keiser Weodorus, see Suur. Üks tema sugulane ihaldas Olimpiadat omale abikaasaks wõtta ning palus ka keisrit enesele nõuiks olla. Keiser hakkas Olimpiada peale käima ; aga neitsi tõrkus kangeste wastu. Siis sai kuningas ette kaebdus toodud, et Olimpiada oma warandust pillab, ning kuningas, kes tema wastupanemise pärast tema peale pahaseks oli saanud, andis eparhile ehk kuberneerile käsu Olimpiada käest tema warandus ära wõtta ning seda oma walitsuse all pidada senikui neitsi kolmekümne aastaseks saab. Et Olimpiadat sundida abielusse astuma, hakkas eparh temale weel rohkem waewa tegema, kui kuningas läski seda nõudis. Peale selle, et ta Olimpiada käest kõik waranduse ära wõttis, käskis ta teda kinni pidada. Kuu aega kannatas neitsi nurisemata eparhi ülekohut ning wõttis seda kui ühte Jumala karistust wastu ; tema ei kaebanud oma häda kellelegi ; aga et waesed tema abist oliwad ilma jäenud, see pärast wõttis ta wiimaks nõuiks kuningale ühe kirja kirjutada. Kirja sees oliwad ka järgmised sõnad ;

„Jäna, kuningas, oled mulle head teinud, mind minu waranduse walitsemise murest lahti teinud ; aga ma

palun, käsi seda inimest, kelle hooleks ja ta oled annud, et ta selle waestele ära jagaks; siis peastad ja mind ka tühjast kõrkusest."

Kui kuningas selle kirja sai läbi lugenud, siis käskis ta Olimpiadale tema waranduse jälle kätte tagasi anda ning neitsi hakkas jälle seda armastuse ja halastuse tegude tarwis pruukima. Tema waga elu ja heategude pärast hakati temast suurt lugu pidama ning patriarh Nektarius pani teda diakonissa ametisse. Kõige hoolega täitis tema selle püha ameti kohusid. Tema kõigeligemate sõbrade seas olivad kuuljad koguduse wanemad, Gregorius Teologus ja Wafilijuse see Suure wennad, Gregorius Nisja piiskop ja Peetrus Sebastia piiskop, ka Epimanius Küpruse piiskop; aga tema kõige suurem sõber oli Joannes Krisostomus, kelle pärast tema ka tagakiusamise alla langes.

Kui Joannes Krisostomus sai oma waenlastest wangi põlwe mõistetud, siis kõik tema sõbrad ja nende seas ka Olimpiada, langesiwad suure kurbduse sisse. Joannes kutsus Olimpiada ning ka teised diakonissad enese juure, jättis neid Sumalaga ning maenitses neid mitte waewanagemist maha jätta, ning käskis neid selle piiskopi sõna kuulda, kes tema asemele saab pandud. Aga õõsel, pärast Joannese äraminemist, sündis katredaal kirikus tulekahju, mis ka linna mööda laiale läks. Joannese waenlased ajasiwad selle wiletuse tema sõbrade süüks; ning teiste seas, sai ka Olimpiada kohtu ette kutsutud. Kohtu ees kuulutas Olimpiada julgeste, et tema ilmalaitmata elu ning rohked armuannid kirikutele peaksiwad tunnistajad olema, et tema peale sellesarnast süüd ei

wõi arvata; aga kõige see juures sai raha trahv tema peale pandud. Warfi jättis tema Konstantinopoli maha ja läks Risiku linna elama. Aga ka seal ei jätnud maenlased teda rahule: tema sai sealt Nikomidia linna wangi põlwe saadetud. Püha Joannes Krisostomus, kes ise raskest wangi põlwest Nikeas ja pärast Kufusas oli, püüdis Olimpiadat sagedaste oma kirjade läbi trööstida. Ta maenitses teda mitte waimu waprust kautada, mitte ülelija kurwastada ning kannatlikult ajalikud wiletsused ära kanda. Tema kirjutab: „Üks ainus asi on hirmus, ning see on pat. Kõik muud asjad — mõistatus: olgu see lawalus, saladus, pettus, wõrgutus, keelepõksmine, wale kaebdused, waranduse kautamine, wangi põli, wige terawamad mõegad, meri, ehk wõitlemine kõige maailmaga; olgu need hädad mis sugused tahes, nemad on ajalikud ja üirikised, wõiwad üksnes surelikku elu wacwada, aga ei wõi waimu waprust wähendada.“

„Ärgu tehku ükski asi sinu meelt nukrats; ära hüia seda ning seda appi, ära püia warju kinni kaada; sest inimeste abi on otsekui wari. Teesust, seda sa teenid, Teesust hüia ühte järge appi.“

Püha Joannese Krisostomuse kirjadest on näha, et Olimpiada tõlise kristliku alandusega kõik hädad ja tagasihajumised ära kannatas ning ka teisi oma eesmärgi läbi kinnitas. Joannes kirjutab temale, et temal on rõõm selle üle, et Olimpiada oma elu ning tegudega kõigile märku ja juhatust annab, oma kannatuslega mehi ja naesi õpetab, et nemad warfi võtta walmis oleksiwad, et nemad kõige wahwusega sõja platsi peale astuksiwad, et naad kergeste waewa ja higi selles sõjas ära kannaksiwad.“

„Smekspanemise väärt on see, kirjutas Joannes edasi, et ja mitte linna uulitsale välja ei lähe, vaid istud omas piiskopes urfikus, istud haige oma woodi peal; aga kõige see juures annad julgust neile, kes sinuga on, wõiad neid sõtta. Meri on hirmus kuri; laened käiwad väga kõrgele; igal pool on weealused kiwid, kaljud, sügamused ja hirmsad mere elajad näha; aga sina istud otsekui kesk püüwa ajal selge ilmaga ning vaikse tuulega laewa tüüri juures; ja lased kannatuse purjud lahti ja sõidad fergeste ja rahulikult; see nüüdsete lugude kange torm ei wajuta sind mitte laenete fisse, ning ei lase ka wee piiskafidki sinu peale tulla.“

Püha Olimpiada kuri Nikomidias ära. Tema mädanemata ihu sai pärast Konstantinopoli wiidud ning naesterahwa floostri pandud, mis tema ise oma kuluga oli üles ehitanud.

Püha suuremartri ja kasupüidmata arsti Panteleimoni kannatamised.

27. Juulil.

Püha suurmarter Panteleimon sündis Nikomidia linnas, kolmandamal aastajal, ning sai sündimisest saadik Pantoleoniks nimetud, mis tähendab: kõiges l õ u k o e r. Pärast hakati teda Panteleimoniks nimetama, mis tähendab: kõige armulise m. Selle viimse nimega saame ka meie omas jutustamises teda nimetama. Tuba see nimi näitab, mis sugused heateud tema nime iseäranis kuulsaaks tegivad; seda näitab ka püha kogudus, tema mälestust pidades ja teda kui kasupüidmata arsti ja armulist hingede ja ihude tervekstegijat auustades.

Panteleimon sai lapse põlvest ristiusu seaduses kasvatatud, sest tema ema oli ristiinimene. Ema seletas temale Issanda seadust ning püidis teda pagana usu kombedest eemal hoida. Aga õnnetuseks, suri tema waga ema ära siis, kui tema alles pisikene laps oli, aga tema isa oli waga kõwa pagan. Tema hakkas poega oma wiisi õpetama, wiis teda tihti pagana templi, ning waga ema õpetused jäiwad lapsest koguni ära unustud.

Panteleimoni isa, Ewstorgius, saatis esite poja kooli ning pärast andis teda kuulsa arsti Schwrosini hooleks, et see temale arsti ametit õpetaks. Pisikene oli tark ja teraw ning tema õpetaja hakkas warsti

temast nõnda suurt lugu pidama, et teda igale poole feltsi wõttis. Tema käis Panteleimoniga ka kuninga majas, sest Schwrosin oli ka kuninga arst. Priske ja teraw poisikene oli väga keisri Maksimiani meelepärast, ning tema andis Schwrosinile käsu teda kõige hoolega õpetada, sest tahtis Panteleimoni pärast oma juure wõtta. Kuulsa õpetaja juhatusel all, edenes poisikene jõudfaste kõigis õpetustes ning läks warsti kõigist teistest koolipoistest ette.

Panteleimon käis iga päew oma õpetaja juures; tema tee käis ühest waesest urfikust mööda, kus üks wana ristiusu preester, nimega Ermolai elas. Ühes temaga elaswad seal weel mõned teised ristiiinimesed, ennast paganate filmade eest warjades, sest sell ajal kuusati ristirahwast taga, ning alles hilja aja eest suri seal Nikomidia piiskop Anwin martri surma. Waga preester hakkas Panteleimoni armastama, ning Issand andis hea mõtte tema südamesse, noortmeest tõewalgusega walgustada. Üksford kutsus ta teda oma tuppa ja hakkas temaga juttu ajama. Tema küsis nooremehe käest, kes on tema wanemad, mis usku ning misjugusest seisusest nemad on. Noormees kostis wastu tõrkumata kõige küsimiste peale. „Minu ema oli ristiiinimene, ütles tema, — ning teenis ainuist Jumalat, tema suri ära; aga minu isa on pagana usku ning kumardab mitut jumalat.“

— Aga mis usku siis sina, armas noormees, pead? küsis wanane.

— Kui minu ema weel elus oli, siis õpetas ta mulle oma seadust, ning mina armastasin ristiusku kõigest südamest; aga isa kaswatab mind pagana usus, sest tahab, et ma pärast kuninga juure pean teenistusesse minema.

Kui Ermolai nõnda sai nooremehega juttu ajanud, siis hakkas ta wiimaks temale õigesti Jumalast rääkima; ta jutustas temale Jeesusest Kristust, Tema halastusest inimeste vastu, Tema imetegudest, mis Ta oma maapealse elu ajal tegi, et Ta ühe ainu sõnaga haiged terveks tegi, pidalitõbilised puhastas, furnuid ülesäratas. Oma kõne lõpetusel ütles wanake weel: Kes jõuab kõik Issanda teud täieste üles rääkida? Nõndaõama kui ei ole võimalik mere liiva ja taeva tähti ära lugeda, nõnda ei ole ka võimalik Issanda imetegusid ning suurust üles rääkida. Tema on oma sulaste wägew ja wõitmata Abimees; Tema on kurbade Trööstja; Tema peastab hädaft ning aitab enne, kui Teda palutakse, sest Tema näeb inimeste wadamed läbi ära ning teab, mis kellelgi tarwis; Tema annab oma armu wäge neile, kes Teda armastawad ning asutab neid pärast surma oma kuningriiki ja annab neile lõpmata elu."

Wanakese sõnad tuletasiwad Panteleimonile waga tema maenitsused meele, sest õnnis ema rääkis temale tagedaste Jumalast. Tema pani preestri sõnu suure hoolega tähele, sest need oliwad temale armsad kuulda, ning hakkas iga päew tema juures käima, kui õpetaja juureft koju tagasi tuli. Püha preester seletas temale laiemalt Kristuse seadust, ning nooremehe süda hakkas armastusega Jumala vastu põlema. Armuline Issand sinitas tema usku ühe imewäert juhtumise läbi.

Ükskord, kui Panteleimon oma õpetaja juureft koju poole tagasi läks, nägi tema tee peal maas ühte last, kes kihwtise mao nõelamisest oli ära furnud. Kihwtine madu, kes last oli nõelanud, oli sealsamas lapse ligidal maas; seepärast ehmatas noormees

kangeste ära. Aga warssi tuliwad temale preestri Ermolai kõned meelde, kes temale ka Jumala halastusest ja wäest oli rääkinud. Seepärast hakkas tema Issandat Jeesust Kristust paluma, et ta sell tunnil temale oma kõigewämat abi läkitaks ning furnud lapsukese ülesärataks. Ja waata, lapsukene ärkas häkitselt, otsekui unest ülesse. See imewäert lugu pööris Panteleimoni südame täieste Jumala poole; ning tema hakkas kindlaste Issanda sisse uskuma. Kõõmuga ning Jumalat tänades, ruttas ta Ermolai juure, jutustas temale sest imewäert lugust ning palus temalt püha ristmist.

Kui Panteleimon ristiinimeseks sai, siis hakkas ta kangeste isa eest Jumalat paluma, et ka tema töt tundma saaks, sest tema armastas kõigest südamest isat, ning tema süda oli haige selle üle, et isa ikka weel pagana usus on. Sagebaste püüdis ta temale pagana jumalate walskust ja nõdrust näidata. Ewstorgius pani tema sõnad tähele ning hakkas juba oma pagana usus wankuma. Wiimaks walgustas armuline Issand ka teda oma tõe walgusega. Panteleimon sai juba kuulsaks arstiks, ning mitmed haiged ja tõbised käiswad tema käest abi otsimas. Ükskord toodi tema juure üks pime inimene, kes ütles, et teda on juba kõik linna arstid tohterdanud, aga tema pole sellest mitte paremaks saanud. „Mina olen peaaegu kõik oma waranduse arstimise peale ära kulutanud, ütles see õnnetu inimene; — aga ma tahaks hea meelega kõik oma järelejäenud wara sulle anda, kui sa mind terweks teeksid.“

Jumala waimust juhatud olles, ütles Panteleimon pimedada wastu: „see walguse Issa, see tõsine Jumal

tahab sulle, minu, oma kõlwatu sulase, läbi terwist anda; aga kõik, mis sa minule lubad anda, jaga waestele."

Tema isa Gwstorgius, neid sõnu kuuldes, ütles poja wastu: „armas poeg, ära wõta mitte niisugust asja oma peale, mis sa täita ei jõua. Sina kuuled et ükski arst ei wõinud seda pimedat terweks teha, kuidas siis sina seda loodad teha?"

— Teised arstid ei wõinud teda terweks teha, kostis Panteleimon; — aga suur wähe on nende õpetajate ja minu õpetaja wahel.

Kui poeg oma õpetajat nimetas, siis mõtles isa, et ta kuulsast Schwrosinist räägib, ning ütles tema wastu: „mina olen kuulnud, et ka sinu õpetaja Schwrosin, on seda pimedat arstinud, aga pole ometi teda aitanud."

— Armas isa, warsti saad sa minu arstimise wäge näha, ütles Panteleimon.

Tema läks pimedada juure, puutus tema filmade külge ja ütles: „minu Issanda Jeesuse Kristuse nimel ütlen mina sulle: saa nägiaks." Ja sedamaid peaseiswad tema filmad lahti, ja tema hakkas nägema. Gwstorgius ja inimene, kes pime oli olnud, saiwad sest Jumala wäe ja armu ilmutamisest wäga liigunud ning hakkasiwad Issanda sisse uskuma. Panteleimon wiis neid preestri Ermolai juure, kes neile ristiusu teadust õpetas ning neid ristis püha Kolmainu Jumala nimel.

Warsti pärast seda furi Gwstorgius ära ning jättis pojale juure waranduse. Siis lastis Panteleimon omad orjad priiks ja tegi neile kallid kingitused, ning hakkas oma warandust waestele jagama. Sga pääw

käis ta wangisid, haigid ja wiletsaid waatamas ning aitas neid. Issand andis temale meelewalla Jumala nimega kõik tõbed terweks teha. Ükski hädaline ei läinud tema juurest ilma kergitufeta ja abita ära. Haiged tulivad hulga kaupa tema juure, ja kõik rahwas hakkas kasupüüdmeta arsti Panteleimoni wäga auustama. See tegi teiste arstide meele kadedaks. Üksford nägivad nemad uulitsa peal seda inimest, kes pime oli ning seda nemad ei wõinud terweks teha. Mendel näitas wäga ime olemat, et tema oli nägiaks saanud. „See ei ole mitte ime, ütlesiwad nemad; — tema on suure õpetaja Chwrosini suur õpilane.“ Aga oma suuga Panteleimoni kiites, hakkasiwad naad omas südames teda wihkama ning otsisiwad ühte parajat juhtumist, mille läbi naad temale meelehaigust oleksiwad wõinud teha.

Ühtepuhku tema järele wahtides, saiwad naad teada, et tema sagedaste wangihoonetes käib, kus palju ristirahwast oli; et tema nende haigused terweks teeb, neid rahaga aitab ning ka ise Kristuse sisse usub. Warsti sai Panteleimoni peale keisri Maksimiani ees kaimatud. Tema waenlased ütlesiwad keisrile: „kuningas, see noormees, kellele sina oled arstimise kunsti õpetada käskinud, pruugib sinu armu pahaste. Tema käib sagedaste meie jumalate laimajaid waatamas ning aitamas ning ka ise usub ühe inimese Kristuse sisse ja ütleb, et ta Tema wäega haigid terweks teeb. Kui sa tema wastu midagi kõwa nõuu ei pruugi, siis saab tema palju kurja tegema ning mitmed tõsise jumalateenistuse poolt ära pööрма.“ Oma sõnade kinnituseks tõiwad naad selle järele selle pimedada kuninga ette, seda Panteleimon oli nägiaks teinud.

— Ütle mulle, küsis kuningas temalt, mill wiisil on Panteleimon sulle nägemist annud?

— Tema puutus mo filmade külge, nimetas Jeesuse Kristuse nime, ning mina hakkasin nägema, lostis endine pime.

— Kuidas ja siis mõtled, küsis kuningas, kas Kristus, wõi meie jumalad on sind terweks teinud?

— Mitmed arstid püüdsiwad mind terweks teha ning hüidsiwad Eskulapi *) appi, aga mina pole nendelt mingisugust abi saanud; aga sedamaid, kui Panteleimon Kristuse nime appi hüidis, hakkasin mina nägema. Näid arma ise, kuningas, kes mind on terweks teinud.

Kuningas ei mõistnud selle küsimise peale mitte fosta; aga sellegipärast hakkas ta seda inimest, kes enne pime oli olnud, wäerjumalaid kumardama sundima. Aga et see inimene kindel uskus oli, seepärast ei wõinud teda ükski asi, ei maenitsused ega ahwardamised, ei ka piinamised Issandat Jeesust Kristust ära salgama sundida, kes teda oli nägiaks teinud. Wiimaks sai kuningas wäga wihaseks ning mõistis teda surma nuhtluse alla. Pärast surma nuhtluse toimetamist, ostis Panteleimon selle kindla usutunnistaja ihu sõjameeste käest omale ning mattis maha.

Pärast seda, kutsus kuningas Panteleimoni enese ette. Panteleimon wõis fergeste arwata, missugune wilets lugu teda seal ootab, aga piinamised ning surm ei teinud temale hirmu, ning tema läks rahuliku ja rõõmsa südamega kuninga ette. Maksimian hoidis esiotsa oma wiha kinni ning ütles lahkest

*) Eskulapi pidasiwad paganad arstimise jumalaks.

tema vastu: „mis kuulab mina sinust, Panteleimon? räägitakse, et sina laimad meie jumalaid ja auustad ühte inimest Kristust, kes kui kurjategija sai surmanuhtluse alla antud. Oled sa siis kõik minu armu ja heategemised ära unustanud ning minu waenlasteks saanud? Ei, mina ei taha seda mitte uskuda ning loodan, et sa oma waenlaste kaebuse tühjaks teed ning kõikide nähes meie suurte jumalatele ohwrit tood.“

— Kuningas, usu kõik seda, mis sulle minust on räägitud, kostis Panteleimon julgeste. — Mina olen tõeste teie walejumalad maha jätnud ja auustan Kristust, sest Tema tegudest on näha, et Ta tõeste see tõsine Jumal on. Tema on maailma loonud, Tema äratab surnud üles, teeb pimedate silmad lahti, annab halvatud inimestele jõudu ja terwist.

Selle järele palus Panteleimon ühe raskestest haige inimese senna tuua ning pagana preestrid senna kutsuda, et naad oma jumalatel temale terwist palutaksivad. Tema tahtmine sai täidetud. Pagana jumalad ei wõtnud mitte oma preestrite palwet kuulda ning ei annud haigele terwist; aga sedamaid, kui Panteleimon Issanda Jeesuse Kristuse nime appi hüidis, sai haige warsi terweks.

Seda imetegu nähes, hakkasivad mitmed paganate seas Issanda sisse uskuma, aga kuninga südamesse ei puutunud mitte Jumala arm. Wäerjumalate preestrid said Panteleimoni vastu kanget wiha täis ja ütlesivad Maksimianile: „kui sa teda elusse jätad, siis saab tema palju rahwast eksitama ning meie langeme kristlaste pillkamise alla. Kuningas, käsi teda ära surmada.“ Maksimian hakkas Panteleimoni wäerjumalaid kumardama sundima ning

ahwardas teda nõndasama kui elatand piiskopi Anwini piinata lasta, kui ta mitte tema sõna ei kuule. „Kui elatand Anwin mõis wahwaste piinamised ära kannatada, siis seda wähem pean mina neid kartma, kostis Panteleimon, sest mina olen noor ja ihu poolest tugew. Surm Kristuse pärast on mulle õnsuseks.“

Siis käs kis kuningas Panteleimoni piinama hakata, tema ihu kisti terawate raud riistadega weriseks, ning tema haawa kõrwetati tulega. Aga noormees palus Jumalat ja ütles: „Oh Issand Kristus, ole minuga ja anna mulle kannatust need piinamised otsani ära lunda!“ Issand wõttis tema palwet kuulda, ilmus Issemale ning kinnitas ja tuetas teda raske walu sees, nõnda et piinamised ei wõinud temale ühtegi wiga teha: ilmaasjata mõtles ta uusi ja hirmsamaid piinamisi wälja, käs kis püha matri ühe katla sisse heita, kus sees sula tina oli. Aga see ei teinud temale midagi wiga. Maksimian arwates seda noiduse jäbi tehtud olemat, käs kis raske kivi tema kaela üduda ja meresse heita. Aga ka seal hoidis teda Jumala wägi ja arm, ning tema jäi elusse.

Kuningas wõttis nõuuks Panteleimoni kiskjate metsaliste kätte anda. Sai linna müüride taga üks näiteplats walmistud; seatud pääwal tuli põhjatu hulk rahwast kokku, et näha saada, kuidas tigidad lõukoerad noore ristiinimese saawad lõhti kiskuma; ja kuningas ise tuli näiteplatsi peale, näitas Panteleimonile kiskjaid metsalisi ning ütles tema wastu: „halasta oma nooruse peale ja too jumalatele ohwrit.“ Aga Panteleimon kostis, et tema tahab ennemine surra, kui Issandat ära salgada. Kiskjad metsalised aiwad tema peale wälja lastud. Aga Issand näitas

oma abi Panteleimonile, nagu wanast Danielile lõukoerte haugus, ja pani lõukoerte suud kinni ning tegi neid tafasteks, kui tallekesed. Nemad ei teinud noore ristiinimesele mingisugust waewa, waid käiswad ilma wihata tema ümber ja lastusiwad tema jalgu. Mitmed, kes seda nägimad hüüdisiwad: „suur on kristlaste Jumal!“ See tegi Maksimiani meele weel pahasemaks. Tema käskis warsti need inimesed ära surmada, kes tahtsiwad Kristust auustada; aga Panteleimoni tarwis mõtles ta uue piinamise wälja: ta käskis teda ühe ratta külge kinni siduda, mille küljes terawad nuad oliwad, ja lastis ratast ümber ajada. Aga Jumal kaitfis noortmeest, nõnda et sest temale midagi wiga ei sündinud.

— Kes on sulle noidmist õpetanud? küsis Maksimian tulise wiha sees.

— Mitte noidust, waid ristiusu seadust on preester Ermolai mulle õpetanud, kostis püha kannataja. Panteleimon teadis wäga heaste, et Ermolai ei kardaks Kristuse nime pärast surra, seepärast ei mõtelnud ta tema nime salaja pidada.

Kuningas saatis Panteleimoni enese Ermolai järele. „Sina oled hea sõnumiga seie tulnud,“ ütles püha preester Panteleimoni wastu, kui ta uksest sisse tuli; „aeg on kätte tulnud, et ka mina pean Issanda pärast kannatama ja surema, sest mina olen sell õõsel unes Issandat näinud, kes mulle seda on teada annud. Haktame aga siis minema.“

Kui Ermolai kuninga ette tuli, siis kuulutas ta ilma mingisuguse kartuseta, et ta ristiinimene on, ning, kuninga küsimuse peale — kas tal ka teisi seltsimehi on, kostis, et kats meest, Ermippus ja Ermokratus, on temaga seltsis elanud. Ka need toodi kohtu ette.

— Dlete teie need mehed, kes Panteleimoni on jumalate poolt ära pöörnud? küsis kuningas ristiinimeste käest.

— Kristus meie Jumal kutsub Ise oma juure neid, keda Tema näeb kõlblikud olevad, kostsiwad ristiinimesed.

— Katsuge jälle Panteleimoni meie jumalate poole tagasi pöördada, ütles kuningas; — siis tahan ma teile teie esimise süü andeks anda, ja teie peate minu poolt heaste tasutud saama.

— Seda ei või meie mitte teha, kostsiwad ristiinimesed wahwaste, waid tahame ennemine oma Jumala nime pärast surra.

— Pärast neid sõnu hakkasiwad naad palwet tegema, ning Issand ilmus neile ja kinnitas neid usumõitlemisele. Häkitselt sündis maawärisemine, ning kuningale anti teada, et niherdud kujud, mis pagana templis oliwad, on oma asemete pealt maha kukkunud. Kuningas ei näinud ka selles Jumala kät ning hüidis: „kui mina neid noidasi surmale ei anna, siis läheb kõik linn hukka.“ Ta käskis Panteleimoni wangitorni wija, aga Ermolait, Ermippust ja Ermokrati laskis ta peksta ning pärast ära surmada. Rogudus peab nende kolme martri mälestust 26. Julil.

Pärast surma-nuhtluse toimetust, kutsus Maksimian uueste Panteleimoni enese ette, ning teda pettuse läbi wõrgutada tahtes, ütles tema wastu: „sina üksi paned minu wastu. Sinu õpetaja Ermolai ja tema sõbrad on jumalaid kumardanud ning selle eest suured auunimed saanud. Tee ka sina nende eesmärgi järele.“

Uga püha kannataja ei uskunud mitte neid sõnu. „Käsi neid seie kutsuda, ütles tema, ma tahaksin neid näha saada.“

— Neid ei ole siin, kostis kuningas: — ma olen neid ühte teise linna saatnud, kus naad põhjatu suure waranduse peavad saama.

— Müüd oled ja töt ütelnud, kostis marter. — Sina oled tõeste neid saatnud taewa linna, kus naad Issanda käest ühe ütlemata suure waranduse peavad saama.

Kui kuningas nägi, et ükski asi ei wõi Panteleimoni Kristust ära salgama sundida, siis käskis ta teda armutumal kombel peksta ning pärast mõgaga ära surmada. Püha marter läks rõõmsa meelega surma-nuhtluse wastu wõtma, Daweti laulusid lauldes. Surma-nuhtluse paigas seuti teda ühe õlipuu külge kinni. Sõjamees sirutas oma käe mõgaga tema peale, aga mõel ei hakanud tema peale, enne kui tema ei olnud wiimist palwet lõpetanud. See tõi suure hirmu kõikide peale, kes seal olivad, ning nemad langesiwad tema jalge ette maha ja hüidsiwad: „suur on ristirahwa Jumal!“ ning palusiwad martrilt andeksandmist ja eespalwid. Sell ajal oli üks heal taewast kuulda, mis püha martrit Panteleimoniks nimetas; senni ajani hüidsiwad teda kõik Pantoleoniks. Kui marter sai palwe lõpetanud, siis käskis ta sõjamehi surma-nuhtluse ära toimetada. Pärast tema surma, sai õlipuu korruga ülemast otsast alamast saadik wilja täis. Selle ime pärast hakkasid mitmed, kes seda nägiwad, Issanda siise uskuma. Kuningas käskis õlipuu maha rajuda ning Panteleimoni ihu tulega ära põletada; aga tuli ei hakanud mitte tema külge. Ristiinimesed matsiwad teda waga meelega maha, paniwad tema elulugud ja kannatamised kirja ning saatsiwad selle jutustamise püha koguduste kätte,

et naad maailma otsani tema mälestust auustatakseivad.
See oli 296. aastal.

Atosi (Alhoni) mäel on püha Panteleimoni
klooster, kus üks jägu tema mädanemata ihust hingab.
Selle kloostri mungad oliwad wanast ajast täna
pääwani enamiste Wene rahwa feast.

Püha Joannese, see Sõjamehe mälestus.

30. Juulil.

Püha Joannes oli stratilat, see on, wäepealik,
keisri Juliani, see ususttaganeja ajal, neljandamal
aastasajal. See keiser sai ristiusus üles kaswatud,
aga warsti kui ta auujärje peale astus, taganes risti-
usust ära ning hakkas juure hoolega wäerjumalaid
teenima. Tema põlgas kangeste ristiusku ning kõigest
wäest püidis seda omast riigist suutumast ära kautada.
Selle tarwis ei pruukinud tema mitte awalikku taga-
kiusamist, waid katsus seda kawalamate nõuudega
toimetada; näituseks, sundis tema ristiusku sõjamehe
mõned pagana usu kombed täitma, ning kui naad
seda mitte ei tahtnud teha, siis armati neid seaduse
wastalisteks ning anti surma-nuhtluse alla; tema
pani ka ristirahwa koolid kinni, riifus nende templid
paljaks ning nõnda edasi.

Kui ta kuulda sai, et ühes maakonnas palju
ristirahwast on, siis saatis ta ühe sõjameeste komanda

fenna, et naad igal miisil pidivad ristirahwale waewa tegema. Nende sõjameeste pealikuks oli Joannes. Julian mist ei teadnud, et ta üks kindel ristiinimene oli. Kui Joannes fenna maakonda sai, siis hakkas ta ristirahwale seal salaja head tegema: aitas neid tagakiusajate eest warjule minna, muretses neile köik, mis elu ülespidamiseks tarwis oli, — raha, toidust, riet. Aga kui tema nägi, et linna ülemad siiski mõne ristiinimese kätte saiwad ja wangitorni heitsiwad, siis hakkas ta sagedaste wangisid waatamas käima, püidis neid armastuse ja kaastundmise sõnadega trööstida, maenitses neid usus kindlaks jääda ning tuletas nende meele, et sellesinatse elu hädad on tühised selle tasumise kõrwas, mis uskjatele teises elus on walmistud. Joannes ise oli walmis kõik-jugused waewad ära kannatama, et aga oma wendade rasket põlwe fergitada. Ühtejärke palus ta nende eest Jumalat, ning neid aidates, pidi ootama, et ta warssi ise häda sisse langeb.

Ning tõeste, warssi sai kuningaga ees Joannese peale kaewatud. Julian pani ühe teise mehe tema asemele pealikuks ja käskis teda ruttu Konstantinopoli tuua, et seal tema peale kohut mõista ja teda surmale anda. Joannes pandi raskete raud ahelatesse ning wiidi teele. Tee peal tuli temal palju häda ja maewa kannatada. Sõjamehed, kes teda wiiswad, oliwad paganad, pidasiwad teda kurjategijaks ja kuninga käskude wastupanijaks ning käiswad temaga väga armutumal kombel ümber: pekswad teda ja pidasiwad nälgas ja janus.

Sell ajal, kui Joannes sai Konstantinopoli toodud, ei olnud kuningat kodu: tema oli Persia

rahwa wastu sõjas. Joannes sai wangi-torni heidetud senniks, kui kuningas koju tagasi tuleb. Seal tuli temal nälga ja janu ning kõiksugust häda kannatada; pea-aega tahtis ta ära nõrkeda, aga palwe tuetas teda. Suure waewa sees hakkasivad mõni kord patu mõtted teda wõrgutama; sagedaste tuliwad maailma rõõmud väga armsal näul tema filmade ette; tema waew näitas üle tema jõu minewat, ning nagu üks heal oleks tema kõrwa sisse ütelnud: „Joannes, mis asi sunnib sind seda waewa kannatama, mis paremat sa sest loodad saada? Kuninga wastupanemise eest pead sa hirmsate piinamiste alla antud saama ning, kui üks kurjategia, surema. Mõttled sa wägewa kinga ära wõita? Kas ei oleks sull palju parem kinga käsku täita ja wäerjumalaid kumardada, ning siis auu sees ja rahulikult elada ning kõik maailma head maitsta?“ Üksnes palwe aitas niisugused mõtted ära ajada. „Oh Issand! hüidis Joannes, Sina näed, et ma nõder ja wäeti olen, aita mind! Rahtlased mõttled tahtwad mo meelt ära segada, oh Issand, tueta mind! Kinnita mo jalad oma käskude kalju peal! Mina ei jõua mitte seisma jäeda, kui Sina mind ei aita!“ Ja Issand wõttis tema palwet kuulda ja andis temale jõudu seda seestpidist wõitlemist wõidelda. Kui Joannes nõnda patu mõtted sai ära wõitnud, siis sai ta püha rõõmu täis ning hüidis: „Oh Issand, ma usun Sinu sisse, kes Sa kõik oled loonud ning ka minule, oma suure armu pärast, elu annud! Sinu auuks ja Sinu armastuse pärast meie wastu, olen ma walmis kõik hädad siin ilmas ära kannatama.“

Joannes oli juba mitu kuud wangi-tornis. Iga päew oodati kuningat ning ähwardati kõiki neid

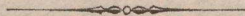

hirmfate piinamiste alla anda, kes Kristuse nime tunnistamise pärast wangihoonetesse olivad heidetud. Uga korraga tuli sõnum Juliani surmast. Wibupüüsi nool tegi sõjas tema kurja elule otsa, teisel tema walitsuse aastal. Warssi saidwad kõik riigi asjad ümber muudetud. Zowian, kes pärast Juliani auujärje peale astus, oli üks kindel ristiinimene. Tema lastis warssi ristiusu wangid lahti, kutsus piiskopid wangi-põlwest tagasi ja tegi üleüldse kõik käsud tühjaks, mis Julian ristirahwa wastu oli wälja annud.

Sell ajal sai ka Joannes wangist lahti lastud. Et ta palju häda oli kannatanud, seepärast hakkas ta nüüd weel suurema hoolega Issandat teenima. Sest ajast sai kõik tema elu Jumalale pühendatud. Tema elas suures pühaduses ja puhtuses, jagas oma wara waestele, käis sagedaste haigid aitamas ja kurbi trööstimas. Neid maenitsedes, ütles tema tihti nende wastu: „Armsad wennad, kannatage alandlikult omad hädad ära, Issand on helde ja armuline ning ei pane teie peale mitte suuremat koormat, kui teie suudate kanda. Issand Jumal teab, mis meile tarwis on, ning, kui armastaja Issa, teeb kõik meie heaks, et meie Tema pühaduse osalisteks saaksime ning Tema meelepärast oleksime. Pärast tormi tuleb waike ilm, nõnda tuleb ka pärast kurbdust rõõm; aga rõõmu ja waike elu sees ei pea meie mitte endist häda ära unustama, waid peame seda meeles pidama, siis on meil kergem Issanda käsud täita ning omas südames armastust Jumala wastu kinnitada.“

Püha Joannes elas wana eani ning lahkus rahulikult siit elust ära. Enne surma palus ta ennast fenna paika maha matta, kus sandid ja kehwad saidwad

maetud, sest tema oli oma elu ajal neid kõigest südamest armastanud. See tema viimne tahtmine sai täidetud. Sulga aja pärast, kui püha Joannese matmise paigast enam keegi ei mõtlenud, ilmus tema ühe jumalafartliku naesterahvale. Siis saiwad tema luudfondid üles leitud, kellele Jumalast tervekstegemise vägi oli antud, ning nemad saiwad püha Joannese Teolooguse kirikusse pandud.

Juhataja.

Lehe külg.

Bha kasupüidmata arstide Kosma ja Damiani mälestus	3
Bha Andreasse, Kreeta piiskopi mälestus	7
Bha õiglase Marhwa (Marta) elulugud	10
Bha suurematri Prokopiuse kannatamised	13
Baga Prokopiuse, Ustigi imeteutegija elulugud, kes Krustuse pärast jle oli	24
Bha Weodori, Edessa piiskopi elulugud	32
Bha Antoniuse, Kiewi-Betserskij kloostri asutaja elulugud	45
Bha Olga, Wenemaa/suurewrstina elulugud	53
Paul enne kiriku minemist	61
Paul armastusest püha koja vastu.	63
Bha apostlitefarnatse würsti Wladimiri elulugud	64
Paul õhtu kttetulemise ajal.	79
Bha martrite Kirikuse ja Julitta kannatamised	80
Bha martri Julia (neitsi) kannatamised	83
Bha suurematri Marina kannatamised	87

Meie waga isa Pammuse elu	93
Waga Matrina elu	99
Püha prohwei Ešefieli mälestus	107
Püha apostlitefarnatse salwitooja Maria Magdalena mälestus	112
Püha Olimpiada diafonissa elulugud	115
Püha suurematri ja kasupüidmata arsti Panteleimoni kannatamised	121
Püha Joannese, see Sõjamehe mälestus	133

Lehe kÜlg.

133	Püha suurematri Panteleimoni kannatamised . . . . .
121	Püha Joannese, see Sõjamehe mälestus . . . . .
115	Püha Olimpiada diafonissa elulugud . . . . .
112	Püha apostlitefarnatse salwitooja Maria Magdalena mälestus . . . . .
107	Püha prohwei Ešefieli mälestus . . . . .
99	Waga Matrina elu . . . . .
93	Meie waga isa Pammuse elu . . . . .

Eesti Rahvusraamatukogu digitaalarhiiv DIGAR

Ar 889
Lühikesed
juttustamised
Juuli